

Obrana

marec 2008

Winter Camp 2008

Od 9.-16. februára 2008 sa uskutočnil v Národnej akadémii obrany maršala Andreja Hádika v Liptovskom Mikuláši druhý ročník Winter Campu. Na zimnom telovýchovnom sústreďení sa zúčastnili aj 24 príslušníci Royal Air Force College z Cranwellu (Veľká Británia). Winter Camp bol zameraný na zjazdové a bežecké lyžovanie, prekonávanie terénnych prekážok a vzdialeností a na orientáciu v zimnom teréne.

Výcvik Winter Campu na Čertovici, Štrbskom Plese a v Jasnej viedli lyžiarski inštruktori z Národnej akadémie obrany a učitelia Ústavu telesnej výchovy a športu Akadémie ozbrojených síl.

Britskí kadeti pod vedením kapitána Rossa Glendinninga a kpt. Karla Whalley si pobyt v Liptove mimoriadne pochvaľovali. „Naši dôstojníci, ako aj kadeti, boli ohromení vašou pohostinnosťou, ktorá znásobila ich zážitky z výcviku. Lyžiarsky výcvik

bol vynikajúci a všetci účastníci, či už začiatočníci, alebo skúsení lyžiari si zlepšili svoje schopnosti. Kultúrne podujatia vrátane návštevy pamätníka 2. svetovej vojny pomohli kadetom rozšíriť si pohľad na kultúru a zvyky krajín NATO. Úspech Winter Campu je poklonou práci vašich príslušníkov a nadšenia kadetov. Ďakujem vám za vytvorenie takejto úspešnej aktivity. Úprimne rád počujem, ako sa upevňujú vzťahy medzi Národnou akadémiou obrany a Kráľovskou akadémiou vzdušných síl v Cranwelli a pevne verím, že sa tým vytvorí zdravé pracovné vzťahy medzi našimi ozbrojenými silami. Teším sa, že privítam vašich kadetov v Cranwelli na recipročnej návšteve,“ píše v ďakovnom liste veliteľ RAF College Ian R. W. Stewart.

Dr. Alena HARAGOVÁ

Foto Ing. Danuša SPILÁ

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XVI, č. 3/2008
Redakčná uzávierka 5. marca
Do výroby zadané 12. marca

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Komunikačný odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:
Mgr. Michaela FARKAŠOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk

nadporučík Mgr. Vladislav VAVRINEC
tel.: 0960 312 980, 0903 820 854
e-mail: vladislav.vavrinec@mod.gov.sk

Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonóra BUJACKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lýdia ŠEVČÍKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kútuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane foto jedného z desiatich modernizovaných MiG-29 AS.
Foto: Peter DOVINA

Nevyžiadany obrazový materiál
a rukopisy nevraciamy.

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93

Z obsahu

Noví profesionáli

str. 4 - 6

Rozhodol sa pre Slovensko

str. 14 - 15

Modernizované MiGy

str. 22 - 23

Sestrička roka

str. 37

Editoriál

Pred pár rokmi sme v Obrane porovnávali len veľmi skromné vydavateľské počiny so vzťahom k slovenskej vojenskej histórii. Táto bilancia oproti našim susedom vyznievala žalostne. Zdá sa, že situácia speje k lepšiemu. Vojenským témam týkajúcim sa nášho územia, sa venuje v rámci pôvodnej tvorby čoraz viac vydavateľstiev. Neprezentujú ich pritom úzkoprso, ale v oveľa širších kontextoch, ako tomu bolo donedávna.

V tomto čísle uverejňujeme niekoľko recenzií na knihy s vojenskou tematikou. Každá z týchto publikácií bola viac či menej podporená aj štátnymi organizáciami. Ako štátneho úradníka ma to samozrejme teší. Tak to totiž beží v každej menšej krajine, kde podobné tituly nemajú v komerčnej súťaži šancu na zisk – a tým ani na vydanie. Na druhej strane – ak by podobnú tvorivú činnosť vykonával iba štát, opäť by to sklzo k ideologizácii a propagande. V každom prípade – všetky menšie národy sa cielene snažia investovať do svojej identity, ktorej udržanie je nemysliteľné bez prezentácie a znalosti vlastných dejín. Len my akoby sme boli donedávna dajakí „prispať“. Napríklad v súvislosti s prípravou nového školského zákona vyšlo najavo, že naši školáci nad desať rokov majú najmenej hodín dejepisu spomedzi všetkých európskych krajín. O to viac si môžeme zablahoželať, že sa v našom rezorte podarilo udržať Vojenský historický ústav. Ako zdroj relevantných informácií a centrum bádateľskej aj tvorivej činnosti vo vojenskej oblasti je absolútne kľúčový. Majú však vo svojich vlastných tradíciách a histórii dostatočne jasno samotní vojaci? Máte, milí kolegovia, po ruke trebárs stručnú publikáciu, v ktorej by boli skompletizované všetky kľúčové vojensko-historické udalosti a základné postoje našej armády k nim? Odpoviem sám – zatiaľ neexistuje. Takže aj preto je fajn, že kolégium ministra obrany Jaroslava Bašku prijalo na konci februára viac než desaťročné abscentujúcu koncepciu komunikácie s verejnosťou. V jej rámci bude zriadená Vydavateľská a produkčná rada ministra, ktorá v tejto oblasti iste bude mať čo povedať.

Pozreli ste si film o azda najslávnejšom vojvodcovi Alexandrovi Macedónskom? Iste neuniklo vašej pozornosti, akú dôležitosť kládol on a jeho bojovníci otázke, ako budú ich skutky a hrdinstvá vnímať ich rodáci – a čo o nich bude hovoriť história. Áno – aj o tom to je. Ako sa zapíšeme do histórie svojich rodín, dedín, úradov, jednotiek, armády či štátu. Je dobré, že si čoraz viac uvedomujeme, že k tomu nevyhnutne potrebujeme aj jednu „maličkosť“. Historika, novinára, filmára, či spisovateľa...

Marec zvykne byť aj mesiacom knihy. Čo takto obnoviť si čitateľský preukaz?

Prečo sa rozhodli pre uniformu

Ozbrojené sily potrebujú každý rok stovky nových vojenských profesionálov. Po zvládnutí úskalí fyzických i psychických previerok v nitrianskom a košickom stredisku výberu personálu sa začínajú oboznamovať s prvými písmenami vojenskej abecedy v martinskej Základnej výcvikovej škole Juraja Langsfelda. Musia ich zvládnuť v priebehu deviatich týždňov. O tom, ako sa im to darí a prečo sa vlastne rozhodli pre vojenskú uniformu, už viac so samotnými aktérmi a ich veliteľmi a inštruktormi...

Budúci vojenský profesionáli, ktorí nastúpili do kurzu začiatkom tohto roka v polovici februára, plnili vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešti úlohy druhej fázy svojej prípravy. „Je zameraná najmä na získanie potrebných zručností v strelbe a ich rozvíjanie, zvládnutie ručnej strelnej zbrane a končí sa záverečným testovaním. Jej súčasťou je aj hádzanie ručných granátov. Svojim spôsobom sa takto v priebehu dvoch týždňov oboznamujú aj s naším najväčším a najdôležitejším výcvikovým priestorom, kde budú v budúcnosti ako vojenský profesionáli neraz plniť úlohy,“ hovorí

zástupca základnej výcvikovej školy major Milan Minarčín.

SPOLOČNÁ REČ SO STREDISKAMI

S uspokojením konštatuje, že oproti minulosti dnes prichádzajú záujemcovia o vojenské povolanie lepšie a pravdivejšie informovaní o tom, čo ich v škole a v ozbrojených silách čaká. Podľa neho sa zlepšila práca regrutačných stredísk, aj ich personálne obsadenie. Je tam viac ľudí, ktorí majú reálnu predstavu o živote v ozbrojených silách a ich potrebách. V prvých kurzoch museli vyradiť aj niekoľko desiatok frekventantov, ktorí prišli s mylnými informáciami o tom, čo ich v armáde čaká, alebo jednoducho sa nevedeli sotožniť s nárokmi denného režimu od budička až po večierku. V tomto kurze to zatiaľ vzdali len dvaja, čo je pri celkovom pôvodnom počte 114 frekventantov veľmi dobrý výsledok.

„Hneď po prvom kurze, ktorý prebiehal od októbra do decembra 2004, sme vedeli, že musíme zaviesť intenzívnu komunikáciu s regrutačnými strediskami. Mladým ľuďom chýbala reálna informácia o podmienkach vojenského života aj ich ďalšieho kariérneho

rastu. Museli sme vojakom objašňovať celý denný program vrátane samoštúdia. Prečo je potrebné, aby zvládli celý základný výcvik, ktorý pozostáva z troch fáz: adaptačnej, výcviku strelca a taktiky. Niektorí prišli pod vplyvom dobrodružných filmov s predstavou, že u nás zažijú každý deň adrenalinový výcvik. Iní si mysleli, že hneď po príchode k útvaru ich čaká zahraničná misia. Postupne sme si vyjasnili s pracovníkmi regrutačných stredísk všetky sporné otázky a dnes je medzi nami výborná spolupráca. Rovnako aj s personálnym úradom a strediskami výberu personálu. Prichádzajú k nám do kurzu, aby sa oboznámili s jeho náplňou. Ale nielen to. Aj teraz pracovníci regrutačných stredísk absolvujú na Lešti u nás streleckú prípravu. V priebehu dvoch dní odstrielajú cvičenia jeden až tri a na záver kvalifikačné strelby. Zároveň vidia, ako pripravujeme účastníkov kurzu,“ so spokojnosťou v hlase konštatuje major Minarčín.

ŽENY SÚ CIEĽAVEDOMEJŠIE

V prvých kurzoch bolo veľké zastúpenie žien (neraz tvorili väčšinu), teraz sú medzi vyše stovkou budú-

cich nových vojenských profesionálov len štyri ženy. Jednou z nich je 24-ročná vojačka Eva Lukáčiková, rodáčka zo Serede. Po absolvovaní strednej pedagogickej školy zistila, že ju to viac ťahá k akčnejšiemu typu povolania.

„Svojim spôsobom ma motivovala aj moja švagriná, ktorá je vojenská zdravotníčka. Aj na základe jej rozprávania som sa rozhodla pre uniformu. Od malička som súťaživý typ, ktorý chce niečo dokázať, mám rada poriadok a disciplínu. Švagriná mi nemaľovala situáciu v ružových farbách. Povedala mi, aký je reálny vojenský život. Zatiaľ som spokojná, aj keď tie prvé dni dajú každému dosť zabráť. Je to veľká zmena v porovnaní s civilným životom. Ale povedala som si, že musím všetko zvládnuť. Veď aj to bude patriť k mojej budúcej profesii. Výšlap na Bukovinu s výstrojom a v blate dal všetkým poriadne do tela, ľahká nebude ani záverečná taktika. Pri troche sebazaprenia sa to dá zvládnuť. Aj preto, že sa postupne za tie týždne naša fyzická pripravenosť neustále zlepšuje,“ poznamenáva Eva, ktorá by mala pôsobiť ako vodička v seredskom ženijnom prápore.

O tom, že bude raz profesionálnym vojakom, od malička sníval 20-ročný žilínčan vojak Ján Drevenák. Hádám najviac ho inšpirovali príslušníci domáceho žilinského pluku špeciálneho určenia. Absolvent športového gymnázia, ktorý sa dlhé roky venoval ľadovému hokeju, by sa chcel raz tiež stať jeho príslušníkom. „Viem, že to nebude jednoduché. Som predurčený pre útvár čestnej stráže prezidenta, ale po pár rokoch a získaní potrebných skúseností by som sa chcel dostať práve k tomuto špeciálnemu útvaru,“ vyhlasuje športovo založený vojak s výbornou kondíciou.

SLABÁ FYZICKÁ KONDÍCIA

Práve fyzická kondícia mnohých nových príslušníkov kurzu spôsobuje veliteľom i inštruktorm základnej výcvikovej školy vrásky na čele. „Je to žiaľ typická vzorka súčasnej mladšej generácie. Časť z uchádzačov robí v strediskách výberu personálu fyzické testy aj polroka či takmer rok pred príchodom k nám, do školy. A tí, ktorí na sebe v tomto období vôbec nepracujú, majú spočiatku u nás veľké problémy. Vstupné preskúšanie ukazuje, na akej úrovni sú noví vojaci. Až na zopár výnimiek to veru nie je veľmi pozitívne zistenie. Prvé tri týždne sú však u nás nastavené tak, že úroveň fyzickej prípravy ide hore. Vplyv ranných cvičení i telocviku sa ukazuje. Po šiestich týždňoch prichádza druhé testovanie. Všetci, ktorí v ňom uspejú, popripade im chýba bod či dva, prechádzajú do tretej fázy prípravy. Zatiaľ všetci, ktorých sme napriek chýbajúcim bodom nechali takto prejsť, našu dôveru nesklamali a úspešne absolvovali záverečné testovanie. Najväčšie problémy spôsobuje vojakom zvládnutie dvanásťminútového behu. Zaujímavé je, že zatiaľ žiadna žena neopustila školu pre slabé výsledky z preskúšania fyzickej pripravenosti. Aj napriek tomu, že oproti mužom majú inú fyzickú dispozíciu. Aj v našej škole sa ukazuje, že ženy sú oveľa lepšie motivované, cieľavedomejšie pri plnení úloh,“ priznáva veliaci poddôstojník školy štábný nadrotmajster Ľubomír Mihalík.

Vojaka Marcela Ovsanika, 22-ročného rodáka zo Sobrance priviedol do armády príklad brata, ktorý je profesionálnym vojakom v Michalovciach. Vyučeného

automechanika lákalo predovšetkým to, že nebude mať stereotypnú prácu. „Hneď prvý deň bol pre mňa dosť náročný. Takmer som olutoval svoje rozhodnutie. Ľahký nebol ani začiatok na Lešti či streľby, ale s podporou dobrého kolektívu a inštruktora som to zvládol. Vojenské povolanie vnímam ako niečo pozitívne. U nás nie je veľa možností zamestnať sa. Keď aj človek nejakú prácu nakoniec nájde, chýba v nej stabilita a pocit určitej sociálnej istoty. Teda to, prečo som okrem celkom slušného finančného ohodnotenia išiel do armády,“ zdôrazňuje Marcel, ktorý by mal pôsobiť v Michalovciach ako príslušník samohybného delostreleckého oddielu.

CESTA ZA SOCIÁLNOU ISTOTOU

Od mala priťahovala armáda aj 23-ročného rodáka z Oravskej Trstenej, vojaka Dávida Dzureka. Po ukončení dopravnej priemyslovky vystriedal niekoľko zamestnaní. Niektoré ho spočiatku aj zaujali, ale potom sa ukázalo, že súkromní podnikatelia buď neplnili svoje sľuby, alebo nevedeli zabezpečiť dlhodobějšíu záruku pracovného miesta.

„Chvilu bolo roboty veľa, potom zasa nebola. Chýbala mi u nás na Orave v zamestnaniach istota. Zo dňa na deň sa neustále žiť nedá. Človek potrebuje nejaký pevný bod. Časť mojich kamarátov sa medzitým stala profesionálnymi vojakmi. Celkom otvorene sme sa rozprávali o kľadoch i záporoch vojenského remesla. Viem, že ani tu nie je všetko ružové a mnohé veci by bolo potrebné aj v ozbrojených silách zmeniť a zlepšiť. Volil som predovšetkým stálu prácu a sociálne zázemie. Mal by som pracovať ako vodič v martinskom prápore opráv techniky. Celkom sa na to teším,“ hovorí vojak Dávid Dzurek.

Zástupca veliteľa základnej výcvikovej školy major Milan Minarčin i veliaci poddôstojník školy štábný nadrotmajster Ľubomír Mihalík hovoria, že veľkú zásluhu na dobrom plnení úloh a pokroku frekventantov základného kurzu majú skúsení inštruktori a veliaci poddôstojníci rôt. Takí, akými sú napríklad rotmajstri Milan Lesaj (najlepší inštruktorka výcviku a podpory za rok 2007), Martin

Bebej, Peter Krivoš, Robert Kubinec, Ján Kocurko a nadrotmajstri Milan Pavlík, Miroslav Kovalovský či Milan Mikuš.

Starší inštruktorka výcviku druhej čaty rotmajster Martin Bebej je v škole od jej založenia v roku 2004. Predtým 26-ročný rodák z Trenčína absolvoval v Liptovskom Mikuláši vojenskú strednú odbornú školu a pôsobil vo vojenskom útve vo Vajnorochoch. Po zvládnutí kurzu výcvikových inštruktorka školiť prvých frekventantov kurzu. Odvetdy sa mnohé zmenilo. V škole i v zložení záujemcov prichádzajúcich do ozbrojených síl.

„Väčšina z prvých vojakov, ktorí k nám na jeseň 2004 prišli, mali skúsenosti zo základnej vojenskej služby a boli už v zrelom veku. Postupne ich nasledovali čoraz mladší a neskúsenejší frekventanti. Všetko malo svoje výhody i nevýhody. Na jednej strane sme nemuseli odstraňovať a meniť niektoré nesprávne návyky, na strane druhej sme začínali doslova od nuly. Z vlastných skúseností viem, že všetci, ktorí sa snažili, nakoniec výcvik úspešne dokončili. Spoločne s učením iných sme sa učili a postupne menili aj my. Urobil som si niekoľko odborných kurzov. Napríklad z vojenského praktického lezenia, úspešne som zvládol preskúšanie z angličtiny. Usilujeme sa náplň kurzu postupne meniť, dopĺňať o nové prvky,“ konštatuje rotmajster Bebej.

NOVELIZÁCIA NÁPLNE KURZOV

Major Minarčín hovorí, že na základe poznatkov a pripomienok útvarov z pozemných i vzdušných síl novelizujú náplň základného kurzu. Okrem iného zvýšili hodiny telesnej prípravy, aby sa popasovali s nízkou úrovňou telesnej pripravenosti nových profesionálnych vojakov. Vzástol aj počet hodín venovaných taktickej príprave.

„Zamerali sme sa najmä na činnosť vojaka v poli, pri útoku či obrannej činnosti. Zdravotná príprava, topografia a RCHBO je viac zameraná na plnenie praktických úloh v poľných podmienkach. Pre ďalšie zvyšovanie úrovne fyzickej pripravenosti vojakov najmä v zimných mesiacoch by sme uvítali možnosť úpravy priestorov v našich martinských kasárňach na telocvičňu, ktorá nám veľmi chýba. Zlepšiť by sa mala aj naša výcviková infraštruktúra. Využívame cvičiská Bukovina a Sučany. Keď sa v Sučanoch vybuduje strelnica, odpadne aj naše dochádzanie na Lešť, čím sa ušetrí značné finančné prostriedky. Plánujeme vybudovať granátovú, bodákovú i prekážkovú dráhu, ale aj prvú multimediálnu učebňu,“ spomína major Minarčín niektoré zmeny i plány do budúcnosti. Zároveň hovorí, že by rád do školy získal skúsených poddôstojníkov z útvarov. Takých, aký je napríklad nadrotmajster Mgr. Milan Pavlík.

V súčasnosti veliaci poddôstojník tretej výcvikovej roty po ukončení vojenskej strednej odbornej školy v Liptovskom Mikuláši pôsobil vo výcvikovom priestore Zálubica i v popradskom výcvikovom stredisku špecialistov PVO. Popri zamestnaní ukončil bakalárske štúdium vychovávateľstva na prešovskej univerzite, neskôr magisterské na nitrianskej. Pred dvoma rokmi prišiel do základnej výcvikovej školy v Martine a cez pozíciu inštruktora sa dostal na dnešnú školu, veliaceho poddôstojníka.

Pre 34 ročného rodáka z Kežmarku je veľkou výhodou, že má bohaté praktické skúsenosti a základy z pedagogiky a vychovávateľstva. V rote má na starosti prípravu v oblasti psychológie a etickú výchovu.

„Práca s ľuďmi nie je jednoduchá. Nedajú sa vypnúť ako technika, ale naplňa ma. Počas formálnych i neformálnych rozhovorov s ľuďmi sa veľa dozviem o ich skutočnej motivácii i problémoch. Zo skúseností viem, že veľmi oceňujú, keď sa o nich niekto zaujíma. Spoločne sa snažíme problémy vyriešiť. Najmä prvé týždne v kurze sú najdôležitejšie. S profesionálmi sa mi pracuje oveľa lepšie, ako kedysi s vojakmi základnej služby. Tí chceli len prežiť vojenčinu, až na výnimky im chýbala motivácia a chuť niečo dosiahnuť. Dnešní profesionáli vo väčšine prípadov vedia, prečo sú v kurze. Chcú sa čo najlepšie uplatniť vo vojenských útvaroch a zabezpečiť si tak čo možno najdlhšiu vojenskú kariéru. Aby v prípade úspechu v konkurenčných výberoch na vyššie hodnosti mali nárok na výsluhový dôchodok a niektoré ďalšie sociálne výhody,“ zdôrazňuje nadrotmajster Mgr. Milan Pavlík.

Jozef ŽIAK

Foto Peter DOVINA

KFOR: Horúca skúška mrazom

Kosovo v minulých týždňoch napriek mrazivým dňom prežívalo horúce chvíle. Ako sa s nimi vyrovnávali slovenskí vojaci, na to sme sa spýtali našich dôstojníkov.

„Základnou úlohou jednotiek KFOR je vytvoriť, zabezpečiť a udržať pokojné a bezpečné prostredie. Od toho sú odvodené všetky ostatné operácie, opatrenia a činnosť jednotlivých zložiek. Naša jednotka zabezpečuje túto úlohu v operačnom priestore s rozlohou 60 km²“ konštatuje veliteľ slovenského kontingentu KFOR podplukovník Ing. Zoltán Iboš. „Po analýze situácie som stanovil priority a filozofiu plnenia úloh. Pre vojakov sa snažíme vytvoriť prostredie, kde sa nikto necíti byť sám. Spoločne sa delíme o radosť, spoločne riešime problémy a neistotu. V našej činnosti sa dôsledne usilujeme eliminovať rutinu, ktorú považujeme za neprijateľnú a neakceptovateľnú riziko,“ dodal.

Veliteľ mechanizovanej roty kapitán Miroslav Borsuka konštatuje: „Nie každý z našich vojakov už prešiel mierovou operáciou a nájdu sa aj takí, ktorí sú vojenskými profesionálmi veľmi krátko. No po príchode našej rotácie sme už 26. januára zhlásili plnú operačnú pripravenosť na plnenie úloh v prospech medzinárodného účelového zoskupenia stred. Prvé týždne boli poznačené plnením stálych operačných úloh a spoločnými cvičeniami s jednotkami iných štátov, ktoré boli zamerané na zladenie a zjednotenie operačných postupov pri plnení úloh v podmienkach misie KFOR. Skutočná skúška ohňom však prišla s blížiacim sa dátumom vyhlásenia jednostrannej nezávislosti Kosova. Dá sa však povedať, že to bola skôr

skúška mrazom. Celá rota sa presťahovala zo základne Šajkovac do priestoru historickej pamiatky Monument Kosovo Pole. Vytvorili sme tam stanový tábor s potrebným operačným a logistickým zabezpečením s výdatnou pomocou štábu NSE a čaty logistickej podpory, za čo im patrí vďaka. Počas ďalších dní rota plnila úlohy zvýšeného patrolovania, zriaďovania mobilných a stacionárnych kontrolných bodov zameraných na kontrolu podozrivých vozidiel a osôb.

Aj keď sme do misie odchádzali s vedomím, že nás čakajú neľahké časy, nikto z nás netušil, že budeme musieť siahnúť až na dno svojich síl a patrolovať 8 hodín v priestore s vozidlom bojovej pechoty, keď ranné teploty klesli až na -15°C. Tu sa ukázali nedostatky nielen vo výstroji, ale aj v materiálnom a technickom zabezpečení našich vojakov. Zistili sme, že pri takýchto podmienkach ešte stále máme čo doháňať za ostatnými armádami.“

Kapitán Borsuka konštatuje, že s oteplením prišla dlho očakávaná úľava pre vojakov, avšak etnické napätie drží doposiaľ všetkých vo vysokom nasadení. Záverom však dodáva: „Chcel by som odkázať rodinným príslušníkom, rodičom, manželkám, manželom a príbuzným, že na vojakov, ktorých majú v tejto misii, môžu byť právom hrdí“.

Text a foto **npor. Mária SAKÁČOVÁ**

Od polovice decembra 2007 pôsobí v operácii KFOR v Kosove slovenská vrtulníková jednotka. V uplynulom období do začiatku marca 2008 príslušníci prešovskej leteckej základne s dvoma vrtulníkmi Mi-17 uskutočnili celkom 248 letov v trvaní takmer 87 letových hodín a prepravili necelých desať ton rôzneho materiálu pre potreby misie KFOR. V polovici marca sa uskutočnila rotácia príslušníkov vrtulníkovej jednotky. V provincii v súčasnosti pôsobia tri nové kompletne posádky vrtulníkov a ďalší zabezpečovací pozemný technický personál z prešovskej základne. Stroje sú vybavené nielen na prepravu osôb a materiálu na palube vrtulníka, ale aj na dopravu materiálu v podvese a hasenie prípadných požiarov pomocou hasiaceho vaku.

Operácie - komplexný prístup

Pretože žijeme v neustále sa meniacom bezpečnostnom prostredí, možno súhlasiť s тезou, že jediná istota, s ktorou môžeme rátať, je neistota. V súčasnosti aplikovaný prístup v medzinárodnom krízovom manažmente, že „vznikajúci oheň treba uhasiť tam, kde vzniká,“ prináša so sebou množstvo otázok, ktoré sme doposiaľ nemuseli riešiť. To je dôvod, prečo ešte len začíname objavovať nové súvislosti takýchto konfliktov. Štáty sa snažia realizovať svoje národné záujmy prostredníctvom eliminácie vonkajších a vnútorných hrozieb, znižovania rizika, prijímaním zodpovedajúcich opatrení a premysleným využívaním zdrojov a nových príležitostí.

V globálnom prostredí rozhodujúcu úlohu zohrávajú USA, pričom Ruská federácia sa intenzívne snaží o posilnenie svojej pozície v nadregionálnom rozmere. Významný je aj nezanedbateľne rastúci ekonomický aj vojenský vplyv Číny a Indie. Nepriaznivým javom je zhoršenie bezpečnosti v priestore Blízkeho a Stredného východu, ako dôsledok posilňovania vplyvu fundamentalistických, extrémistických a radikálnych síl, hrozieb spojených s teroristickými aktivitami, destabilizáciou v Iraku a Afganistane a jadrovými ambíciami Iránu. Vzrastá význam ekonomickej dimenzie bezpečnosti, zvlášť energetickej. Deje sa tak v dôsledku toho, že niektoré krajiny využívajú zásoby nerastných energetických surovín ako nástroj a prostriedok politického nátlaku. Zvyšuje sa tiež súperenie o získanie energetických nosičov. Zdrojom hrozieb a napätí sú nešťastné subjekty, často ťažko identifikovateľné, nevyriešené regionálne a lokálne konflikty, ako aj štáty, ktoré nie sú schopné zabezpečiť kontrolu nad vlastným územím. To vytvára podmienky na možný nárast terorizmu a organizovanej kriminality a inej nežiaducej činnosti. Vzrastá tiež hrozba kybernetických útokov a ekologických katastrof a zhoršuje sa prístup k pitnej vode. Problémy spôsobujú aj rozdiely v celkovom rozvoji jednotlivých regiónov sveta, čo zatažuje medzinárodné vzťahy.

INFORMÁCIE, MÉDIÁ, ASYMETRIA

Súčasnú vojenskú operáciu sú mnohonárodné. Vojenské úlohy sa plnia na pozadí komplexných hrozieb začínajúcich sa priamymi fyzickými ohrozeniami a končiacich možnými kybernetickými útokmi na kritické body protivníka. Následky takýchto útokov môžu byť rozhodujúce pre priebeh operácie. V týchto okolnostiach vystupuje do popredia schopnosť adaptácie, pochopenia miestnych podmienok a interoperability medzi koalíčnymi partnermi, najmä v oblasti komunikácie a zdieľania informácií. To je osobitne dôležité v priestore, kde má populácia komplikované zloženie, štruktúru a zložitý vzájomný vzťah, pričom prijatie rozhodnutia o použití vojenskej sily vyžaduje citlivé hodnotenie situácie z hľadiska možných vedľajších účinkov. Skúsenosti zo súčasných operácií naznačujú, že efektívna výmena informácií je jedným z kľúčových faktorov, ktorý umožňuje operačným veliteľom získať lepší prehľad o situácii v priestore operácie, a tým prispievať k rýchlejšiemu dosahovaniu očakávaných efektov. Dnešný vzájomne prepojený svet poskytuje priestor, v ktorom sila médií a ich vplyv na rôzne domáce komunity a verejnú mienku má vplyv na prijímanie strategických politických rozhodnutí o prebiehajúcich, ale aj o možných budúcich

vojenských operáciách. Cílené využitie neočakávaného efektu vojenského zákroku môže mať nielen negatívne taktické a operačné následky, ale aj dlhodobé politické konzekvencie s dosahom na jednotu úsilia koalícií.

Symptómy súčasných krízových situácií sú komplikované a navzájom previazané. Tradičné ponímanie bezpečnosti na základe fyzického a geografického aspektu nepostačuje. Podstata niektorých krízových situácií môže byť symetrická a lineárna, pričom potrebné spôsobilosti na jej riešenie sú v tradičnom poňatí vojenskej domény relatívne dostupné. Charakter iných krízových situácií môže byť však oveľa komplikovanejší. Klasické atribúty symetrického konfliktu môžu byť nejednoznačné, alebo sa jeho charakter môže postupom času transformovať na asymetrický. Príkladom by mohol byť konflikt v Iraku a v Afganistane, kde sa ráz bojových operácií rôznej intenzity transformoval do operácií na podporu bezpečnosti a stability, lenže jednoznačné vytýčenie hranice medzi týmito dvoma atribútmi je veľmi komplikované. Jednotlivé operácie v oboch konfliktoch sa líšia svojou intenzitou, pričom zdieľajú spoločný asymetrický základ.

Naši protivníci sú väčšinou ťažko odlišiteľní od civiltov, pre ktorých sa usilujeme vytvoriť bezpečné a stabilné prostredie. Môže to byť protivník, ktorý síce nedisponuje spôsobilosťami moderných ozbrojených síl, avšak využívaním asymetrických prostriedkov dokáže účinne podporovať dosahovanie svojich cieľov. Efektívne konfrontovanie takéhoto protivníka si vyžaduje mať dostupné nielen schopnosti účinného kinetického pôsobenia v čase a priestore, ale aj využitie ostatných, nekinetických nástrojov tak v priestore operácie, ako aj mimo neho. V tejto súvislosti bude dôležité vytvoriť komplexný prístup k operáciám, pričom by kinetické pôsobenie vojenskej domény bolo vyvažované nekinetickou činnosťou vojenských, ale aj ostaných, nevojenských aktérov.

DEFINÍCIA SILY A SPOSOBILOSTÍ

Samotné operačné prostredie bude charakterizované kombináciou bojovej činnosti rôznej intenzity, vykonávaním stabilizačných, rekonštrukčných a humanitárnych aktivít. Navyše, berúc do úvahy pozadie takéhoto prostredia a podstatu konfliktu, budú tieto činnosti prebiehať paralelne s ostatnými nevojenskými aktérmi, napr. s medzinárodnými a mimovládnymi organizáciami, prípadne súkromnými bezpečnostnými zložkami.

Aktuálne operačné poznatky NATO nasvedčujú, že exkluzívna kapacita vojenskej domény je limitovaná a nepostačuje na riešenie súčasných ani budúcich možných komplexných krízových situácií. Novodobé požiadavky vyžadujú vypracovanie a implementáciu kvalitatívne vyššieho, komplexného prístupu vojenskej i civilnej zložky v oblasti krízového manažmentu. Charakteristickým znakom takejto spolupráce by mal byť holistický prístup k ozrejmeniu úloh, cieľov a očakávaní jednotlivých aktérov zainteresovaných na riešení krízovej situácie.

Náčrt súčasného hodnotenia bezpečnostného prostredia predstavuje pre vojenskú silu nové výzvy, na ktoré treba včas a primerane reagovať. Stojíme tak pred

zásadným problémom správne definovať budúce úlohy vojenskej sily, na ktorých základe bude možná tvorba požiadaviek na rozvoj nevyhnutných vojenských spôsobilostí ako súčasti komplexného prístupu vyžadovaného pri vedení súčasných a budúcich operácií. Zároveň je potrebné nanovo definovať úlohy ostatných aktérov, rozvinúť ich kapacity a hľadať nové spôsoby vzájomnej interakcie v záujme dosiahnutia konečného efektu. Vojenská sila zostáva nevyhnutným prvkom pri prevencii a ukončovaní konfliktov, ale v nových konfliktoch – vojenská sila sama osebe nestačí. Nie je to o rozhodujúcom vojenskom víťazstve, ale o dlhotrvajúcich efektach, ktoré sú výsledkom širšieho prístupu.

Rozhodujúcou veľičinou je a zostane vždy človek a tak to bude aj v operáciách v 21. storočí, pričom kľúčovým faktorom bude pozitívne nastaviť vnímanie populácie, ktorej chceme pomôcť, ale aj tej, ktorá síce priamo nie je dotknutá prebiehajúcim konfliktom, ale prostredníctvom informácií si formuje svoj názor, politický postoj a celý systém hodnôt k problematike bezpečnosti. Pre lepšiu názornosť posluší zjednodušený príklad operácie ISAF vedenej silami NATO v Afganistane, kde najvyššej časti civilizácie nejde o ovládnutie alebo získanie územia Afganistanu, ale o vytvorenie podmienok na politické, ekonomické a iné pozitívne riešenie ďalšieho vývoja krajiny jej vlastnými inštitúciami. Ide teda o formovanie nových myšlienok a presvedčení tak populácie v Afganistane, ako aj populáciu v členských štátoch NATO a tiež ďalších priamo či nepriamo zainteresovaných subjektov.

SOLIDARITA, DÔVERA, ODHODLANOSŤ

V tomto zmysle pôjde skôr o víťazstvo viac v zmysle politicko-psychologickej, kultúrnej alebo morálnej dimenzie, než v rovine vojenskej či geografickej. Inými slovami, v súčasných a budúcich operáciách pôjde o zmenu myslenia a vnímania fenoménu dôvery a solidarity v neustále sa meniacom bezpečnostnom prostredí. Tento prístup nie je možné podceňovať a aj súčasné operácie ukazujú, ako otázka dôvery a solidarity výrazne vplyva na formovanie názorov a presvedčení, na súdržnosť a premyslenosť koalícií a ich úspech v operáciách.

Uvedený problém bude musieť byť komplexne posú-

dený ako jeden z kľúčových aspektov aj z pohľadu budúcej úlohy vojenskej sily. Samozrejme, je potrebné pokračovať v neustálom zvyšovaní spôsobilosti vojenskej sily tak v oblasti personálu, ako aj v technologickej oblasti, ale podstatou riešenia budúcich konfliktov bude skôr test vôle presadiť pozitívny a komplexný rozvoj ako test vojenskej sily. Vojenská prítomnosť a tiež vojenská zodpovednosť za rekonštrukciu a vývoj daného územia má svoje limity a z dlhodobého hľadiska bude vyvolávať stále silnejšie negatíva. Dá sa predpokladať, že nové konflikty budú výrazne vplývať na charakter našej spoločnosti, na činnosť štátnych orgánov, verejnú mienku, vnímanie bezpečnostných hrozieb a pod. Preto je potrebné si kľásť otázky, či sme na to dostatočne pripravení, či máme na tieto nové dimenzie riešenia konfliktov dostatočné odhodlanie a vytrvalosť.

Diskusie medzi odbornou komunitou naznačujú, že bude veľmi dôležité udržať kontinuálnu súčinnosť všetkých relevantných činiteľov vo všetkých fázach hodnotenia a formovania bezpečnostného prostredia, v procese odhadov a vízií, v plánovacom procese a rovnako v procese samotného riešenia konfliktu, vrátane primeranej informačnej kampane v čo najskoršom termíne. Toto zahŕňa tak medzinárodné, ako aj národné vládne inštitúcie a organizácie, mimovládne organizácie a ostatné tradičné subjekty pôsobiace v rámci civilnej spoločnosti vrátane cirkví, súkromného sektora atď. Takto harmonizované aktivity by vytvorili požadované efekty, ktoré by postupne smerovali k podpore dosiahnutia strategických cieľov širšieho medzinárodného spoločenstva. Aplikácia kvalitatívne nového, komplexného prístupu k operáciám krízového manažmentu bude vyžadovať nielen porozumenie použitia rôznorodých nástrojov tohto manažmentu, ale aj pochopenie vzťahov v prostredí, v ktorom budú tieto nástroje aplikované. Základným atribútom nového prístupu k otázkam krízového manažmentu je vybudovanie spoločnej vedomostnej základne pre nové chápanie operačného prostredia, ktoré poskytne východisko na jej úspešnú implementáciu.

Takáto koordinácia a integrácia úsilia bude vyžadovať zrozumiteľnosť, s ohľadom na úlohy a zodpovednosť každého zainteresovaného účastníka. Základným princípom

by však malo byť, aby robil každý to, na čo je predurčený. Predide sa tak vykonávaniu úloh nešpecializovaným personálom, duplicitám a zvýši sa garancia, že aj tak limitované zdroje budú efektívnejšie využité. V každom prípade je potrebný konsenzus, kde sa začína vojenská úloha a zodpovednosť a kde sa končí v rámci opísaného komplexného prístupu.

POROZUMENIE MEDZI AKTÉRMÍ

Napríklad v rámci NATO je primárnym strategickým prvkom v oblasti krízového manažmentu jeho vojenský nástroj, ktorého použitie je podmienené politickým rozhodnutím jednotlivých členských krajín. Vyššiu úroveň však určite predstavuje politická a vojenská zložka Aliancie, podporovaná civilnou a ekonomickou sférou jednotlivých členských krajín, čo vytvára skutočne jej silný nástroj pre komplexné strategické spôsobilosti, ktoré v prípade ich harmonizovaného využitia môžu napomôcť k zefektívneniu celkového procesu krízového manažmentu. Konceptný rámec takéhoto komplexného prístupu by tvorilo sústredené úsilie všetkých členských štátov, ale i ďalších zainteresovaných aktérov, naprieč všetkými záujmovými oblasťami v priestore operácií (okrem vojenskej, taktiež oblasti politickej, civilnej a ekonomickej). Implementácia takéhoto inovatívneho prístupu k operáciám krízového manažmentu si bude vyžadovať na strane Aliancie vypracovanie nových postupov v rozhodovacom procese tak na politicko-vojenskej, vojensko-strategickej, ako aj operačnej úrovni.

Pre porozumenie vzťahov medzi aktérmi v priestore operácie bude dôležité vypracovanie novej formy operačnej analýzy, ktorá okrem posudzovania klasických vojenských aspektov bude zahŕňať aj iné aspekty, napr. ekonomické, sociálne, kultúrne či náboženské. Je potrebné zdôrazniť, že komplexný prístup k operáciám by nemal ohroziť dostupné procesy a štruktúry Aliancie. Za základ novej formy operačnej analýzy by mali byť považované súčasné operačné plánovacie procesy NATO, pričom práve využitím kombinácie dostupných mechanizmov a „nového prístupu“ by sa poskytli východiská na lepšie zvládnutie problematiky krízového manažmentu.

HARMONIZÁCIA A SYNCHRONIZÁCIA

Cieľom takto chápaného komplexného prístupu k operáciám by malo byť dosiahnutie harmonizácie a synchronizácie krokov rôznych aktérov naprieč krízovým spektrom. Z hľadiska aliančných operácií sa zdá kľúčové jednoznačné vymedzenie politického rámca, ako aj včasné identifikovanie aktérov ochotných spolupracovať a podieľať sa na komplexnom riešení krízovej situácie a ich urýchlené zapojenie do plánovacieho procesu. Poznatky zo súčasných operácií naznačujú, že pre úspešný proces manažmentu súčasných krízových situácií je kritické, aby spolu s riešením otázok bezpečnosti a stability sa taktiež paralelne riešili otázky výstavby základných prvkov fungovania štátu, jeho politického, ekonomického, hospodárskeho a iného rozvoja. Práve tu je priestor na citlivé prehodnotenia úloh a očakávaní jednotlivých aktérov, najmä vo vzťahu na udržanie spoločného úsilia a tempa operácie vrátane určenia úloh a zodpovedností vojenskej sily.

Budúce operácie vyžadujú vysoko sofistikovaný profesionálny prístup, pričom vojenská sila by mala zostať nevyhnutným konečným nástrojom pri prevencii alebo ukončení násilných konfliktov a v tomto smere by mali byť

aj jednoznačne definované úlohy a zodpovednosti. Som toho názoru, že vojenské úlohy a zodpovednosť by mali byť „obmedzené“ na dočasné použitie vojenských schopností pri podpore komplexného prístupu, vytvárajúc podmienky pre politický „štátotvorný“ proces dovtedy:

- kým si bezpečnostná situácia vyžaduje bezprostredné použitie ozbrojenej vojenskej sily;
- kým si bezpečnostná situácia naďalej vyžaduje prítomnosť alebo použitie vojenskej sily v záujme uľahčenia plynulého odovzdania zodpovednosti civilným autoritám;
- pokiaľ budú požadované špecifické vojenské spôsobilosti a poznatky.

Inými slovami „bojovať, ak je to nevyhnutné a budovať, ak je to možné“. Uvedená téza znamená posun v doterajšom chápaní riešenia konfliktov smerom k hľadaniu rovnováhy medzi vojenskými nástrojmi a nástrojmi, ktoré zabezpečia rozvoj a diplomaciu.

Konkrétnejšie úlohy sú na schopnosti a vôli každého aktéra, čo by sa malo prejavovať v celkovom systéme spôsobilosti v rámci komplexného prístupu. Znamená to tiež zapojenie ostatných aktérov aj do tvorby vojenských doktrín a koncepcií, pretože interoperabilita nemôže byť v tomto prípade obmedzovaná len na vojenskú silu, ale musí brať do úvahy schopnosti civilných partnerov. Napriek tomu všetkému vojenská sila musí ďalej pokračovať v hľadaní správnej rovnováhy medzi hlavnými zbraňovými systémami a špecifickými podpornými schopnosťami, ale dôležité bude viac sa sústreďovať na výzvy v civilno-vojenskej spolupráci, spravodajstve, logistike a ochrane živjej sily.

VNÍMANIE MIESTNYCH KOMUNIT

Vojenské operácie budú viac vykonávané medzi miestnym obyvateľstvom, na čo musia byť pripravované všetky kategórie vojakov, ale hlavne mužstvo a nižší dôstojníci, ktorí najčastejšie budú v kontakte s týmto obyvateľstvom. Bude dôležité, aby pochopili miestnych ľudí, ich vnímania a presvedčenia, kultúru, rodové záležitosti, medzilidské vzťahy a ďalšie potrebné záležitosti. To sú dôvody na prehľbovanie kontaktov s ostatnými kultúrami a presvedčeniami, zvnútra i zvonka našich národných hraníc, ktoré budú tiež kľúčové pre budúce operácie. K tomu potrebujeme nové pohľady, štruktúry a nové spôsoby práce. Potrebujeme inšpiratívne príbehy a analýzy, ktoré pomôžu stimulovať zapojenie širokej verejnosti, najmä ak sa budeme zapájať do riešenia konfliktov ďaleko od našich hraníc.

Záverom možno konštatovať, že prostredie súčasných a budúcich operácií je charakterizované komplexným a dynamickým vývojom, kde tradičné ponímanie bezpečnosti na základe fyzického a geografického aspektu neposkytuje reálny obraz o skutočnosti. Komplexný prístup na riešenie krízových situácií bude preto vyžadovať kvalitatívne novú analýzu ich vzniku, ako aj ich symptómov. Uvedený postup by mal poskytnúť realnejší obraz o spektre cieľov, zdrojov, úloh a zodpovedností pre všetkých aktérov – vojenských i nevojenských, čím sa zároveň umožní vzájomné porozumenie rôznych „modus operandi“. Dosiahnutie synergie medzi vojenskými a nevojenskými aktérmi umožní vojenskej doméne racionalizovať úsilie a lepšie využiť obmedzené zdroje pre dosiahnutie cieľov operácie. Efektívna implementácia komplexného prístupu v celom spektre krízového manažmentu poskytne potenciál na vytvorenie kvalitatívne lepších východísk nielen v oblasti riešenia už vzniknutých krízových situácií, ale najmä v oblasti ich prevencie.

generál Ľubomír BULÍK

EÚ o Bosne a Čade

Neformálne zasadnutie ministrov obrany krajín Európskej únie sa uskutočnilo 21. a 22. februára v Slovinsku. Slovenskú republiku zastupoval minister obrany Jaroslav Baška. V Ľubľane ministri intenzívne rokovali o vojenských operáciách únie, o posilnení vojenských schopností a spolupráci európskeho obranného priemyslu.

Diskutovalo sa aj o operácii ALTHEA v Bosne, ktorá je zatiaľ najrozsiahlejšou operáciou Európskej únie. V súčasnosti je v nej nasadených 2 500 vojakov z 28 štátov. Ministri obrany hovorili o možnom skončení operácie. Ak to podmienky umožnia, vojenské nasadenie EÚ v Bosne by mohlo skončiť už na jeseň. Ministri sa zhodli v tom, že vyhlásenie nezávislosti Kosova zatiaľ nemalo závažný dopad na politickú a bezpečnostnú situáciu v Bosne. Opakovane zdôraznili, že aj v súčasnej situácii musí zostať Európska únia otvorená voči Srbsku.

Ďalšou témou bola operácia EUFOR v africkom Čade. V súčasnosti prebieha rozmiestňovanie 4 000 vojakov Európskej únie, ktorí by mali v oblasti pôsobiť jeden rok. Operácia bude zameraná na ochranu civilistov, najmä utečencov, humanitárnu pomoc a ochranu misie OSN v Čade a Stredoafrickej republike.

(r)

Foto Ministerstvo obrany Slovinska

Spolupráca nahradí chýbajúce kapacity

Slovensko navštívil 27. februára 2008 vysoký funkcionár Vzdušných síl USA Bruce S. Lemkin. V americkej armáde slúžil na šiestich nukleárných ponorkách, pracoval v rôznych pozíciách v americkom námorníctve. V roku 1999 sa stal starším členom Atlantickej rady USA. Od roku 2002 zastáva pozíciu zástupcu námestníka odboru leteckých síl oddelenia medzinárodných vzťahov ministerstva obrany USA.

Jeho úlohou je riadiť medzinárodné programy podpory národných bezpečnostných cieľov, dozerať na politicko-vojenské vzťahy, technologické a informačné údaje, výučbu, tréning a výskum a diplomatické vojenské vzťahy. Jeho návštevu na Slovensku sme využili na rozhovor.

• Aký bol cieľ vašej návštevy Slovenska?

Mojou úlohou je budovať vzťahy s partnermi zo vzdušných síl iných krajín. Slovensko je členom Severoatlantickej aliancie, a teda aj spojencom USA. Máme preto záujem posilniť vzťahy, ktoré sú už vybudované a pomôcť pri zabezpečení všetkých kapacít Slovenska tak, aby sme mohli úspešne spolupracovať. So slovenskými partnermi som hovoril o tom, ako môžeme pomôcť, aby sme výsledky dosiahnuté v minulosti využili v budúcnosti a aby sme na nich stavali ďalej. Poskytol som isté odporúčania týkajúce sa kapacity a potrieb Slovenska v oblasti bezpečnosti, a najmä v oblasti prepravných kapacít. Chceme zabezpečiť, aby bolo v oblasti vzdušných síl úplne interoperabilné. Kapacitná spolupráca sa netýka len lietadiel, zbraní a systémov. Ide najmä o koncepty, o to, ako robiť spoločné operácie. Preto všetci, ktorí s lietadlami pracujú, musia spolu trénovať, spolu lietať, aby všetci robili tie isté veci rovnako. Keď príde správny čas a spojenci sa rozhodnú, že treba konať, budeme konať tak súladne, akoby sme boli jednou jednotkou.

• Niektoré členské krajiny NATO a medzi nimi aj Slovensko, navrhli riešiť leteckú prepravu do krajín nasadenia sil spoločnými silami Aliancie. Aký je váš názor?

Existuje program spoločnej prepravy v rámci NATO, ktorý počíta s využitím lietadiel C-17. Na tomto programe som sa zúčastnil ako výkonný predstaviteľ. Myslím si, že ide o lietadlo, ktoré je schopné prepravovať náklad, má veľkú kapacitu a môže sa použiť globálne. Nielen na podporu bojových operácií, ale aj v prípade prírodných katastrof. Tie krajiny, ktoré nemajú dostatok zdrojov, sa do operácií určite budú chcieť zapojiť iným spôsobom a tento program to umožňuje. Takto si krajiny splnia ciele svojej národnej bezpečnosti a aj spoločné ciele spojencov. Niektoré krajiny sa môžu rozhodnúť, že nie je pre nevhodné sa zapájať, to je v poriadku. Sme však veľmi radi, že program sa rozbehol a napríklad tri C-17 začnú fungovať a tento potenciál je ešte väčší.

• Kedy sa bude program realizovať?

Už sme vypracovali dokument nazvaný Memorandum o porozumení a po jeho prerokovaní a podpise príslušných zložiek sa program začne realizovať v priebehu niekoľkých mesiacov.

• Príslušníci amerických vzdušných síl sa v tomto roku znova chystajú trénovať vo Vojenskom výcvikovom priestore na Žáhori, na strelnici

Leteckej základne Kuchyňa. Ako vnímate úroveň spolupráce medzi Slovenskom a USA?

Táto oblasť patrí pod operatívneho veliteľa vzdušných síl v Európe, ale za seba môžem povedať, že sme veľmi radi, že spolupráca funguje. Teší nás, že môžeme spolu trénovať a môžeme využívať spoločné zariadenia. Nie je to len o budovaní nových vzťahov, ale aj o budovaní dôvery. Naša interoperabilita sa opäť posilňuje a naše armády budú môcť spolupracovať lepšie.

Michaela FARKAŠOVÁ

Foto Peter DOVINA

Babeta, traktor, stíhačka...

„Babety, skútre, traktory, autá – to všetko som si do 14 rokov ako dedinský chalan vyskúšal riadiť, takže ostávalo už iba pilotovať lietadlo a kozmickú loď...“ zasmeje sa pri otázke, čo ho motivovalo stať sa letcom, brigádny generál Milan Čelko, národný vojenský predstaviteľ Slovenskej republiky pri hlavnom veliteľstve NATO (SHAPE). Ďalší z našich nových generálov.

Hej, o letectve sníval, veď ako 15-ročný sa vo Vojenskom gymnáziu v Banskej Bystrici hneď pridral k nadšencom okolo vetroňov. No dodáva, že život na dedine v rodine robotníka s piatimi deťmi v šesťdesiatych rokoch minulého storočia nebol najľahší. Možno o to radšej sa vracia do rodného Prečína pri Považskej Bystrici, pričom vyrastal aj v neďalekých Malých Ledniciach u starej mamy.

BLANÍK, DELFÍN, MiG

Legendárne vetrone Blaník ako 17-ročný vymenil za knipel motorových Trénerov. Po absolvovaní Vysokej vojenskej leteckej školy v Košiciach „osedlal“ cvičné prúdové L-29 Delfín a L-39 Albatros. „Podstatnú časť kariéry letca som strávil s lietadlom MiG-21 a to takmer vo všetkých jeho verziách,“ hovorí muž, ktorý ako letec slúžil v Mošnove pri Ostrave, v Brne, na Sliachi a vo Zvolene. Od roku 1998 do roku 2000 pôsobil ako štábný dôstojník bunky Partnerstva za mier pri veliteľstve Allied Forces North West vo Veľkej Británii. Potom prišiel pracovať na veliteľstvo vzdušných síl do Zvolena. „Štáhovali sme sa štyrikrát. Tretinu zo svojej 26-ročnej vojenskej kariéry som nebyval tam, kde som pracoval. No a ešte treba zaradiť aj dve menšie sťahovania vždy na jeden rok, keď som študoval v USA“, vyratúva svoje vojenské

„kočovanie“. Jedným dychom však konštatuje, že má skvelé rodinné zázemie a že s manželkou žije 25 rokov. Dodáva: „Šťastne.“ Majú spolu dvoch synov vo veku 24 a 19 rokov.

Keď sa brigádneho generála pýtame na jeho najdôležitejšie vojenské cvičenie, hovorí, že ich bolo veľa, ale na prvé miesto by predsa len dal COOPERATIVE BANNERS 1997 v Nórsku. „Bolo to prvé cvičenie NATO, na ktorom sme sa aktívne zúčastňovali – 7 rokov pred vstupom do Aliancie. Príprava trvala takmer rok. Jej intenzita bola obrovská. Na začiatku piloti nevedeli dobre po anglicky, nemali sme elektroniku kompatibilnú s NATO, neovládali sme západné pravidlá a postupy lietania. Nakoniec to dopadlo perfektne. Úspešne sme lietali dva týždne a po návrate sme boli nominovaní na ocenenie „Vojenský čin roka“.

Áno, toto cvičenie bolo v rámci slovenského vojenského letectva prelomové. Spolu 18 krajín naň vyslalo 400 príslušníkov letectva, 2 200 námorníkov a 1 800 vojakov pozemných armád. Armádu SR na ňom reprezentovalo 32 pilotov a leteckých technikov plus osem „pozemákov“. V tom čase podplukovník Čelko síce lietal na MiG-29, ale v nórskom Stavangeri vďaka svojej perfektnej angličtine zabezpečoval koordináciu s hlavným štábom cvičenia. Keďže som vtedy o cvičení písal, na dokreslenie zopakujem aj Čelkovo hlásenie vtedajšiemu náčelníkovi GŠ generálplukovníkovi Jozefovi Tuchyňovi, ktorý sa ho pýtal na podmienky lietania: „Švédov zastupovalo v plánovacej komisii šesť ľudí, Slovákov len ja. Ostatní piloti lietali ponad more v špeciálnych termovestách, našim ostalo len veriť, že sa nebudú musieť katapultovať do studenej vody. Štyri americké vojenské lietadlá mali so sebou stočlenný tím, no my sme pri rovnakom počte

lietadiel museli vystačiť s tretinou chlapcov. Poliaci mali k dispozícii dve osobné autá, my sme po rozsiahlej základni chodili pešo. A zatiaľ čo ostatní po náročných letoch oddychovali v dobrých hoteloch, naši chlapci sa uskromnili v námorných kasárňach v osemposťových izbách. Napriek všetkému sme boli profesionálne i ľudsky azda najlepšie zohraným tímom,“ stroho vtedy konštatoval pplk. Čelko a generál Tuchyňa nemohol nič iné, iba všetkým úprimne poďakovať.

TÍMOVÝ HRÁČ

Pred odchodom do SHAPE pôsobil v štábe požiadaviek a dlhodobého plánovania GŠ. „Naplánovávali sme rozvoj ozbrojených síl do roku 2015 po vstupe do NATO a EÚ a začali plánovať ďalšie ciele a postupy do roku 2020.“ Spomenie, že zo škôl bola pre neho najdôležitejšia tá prvá spojená s lietaním – Vysoká vojenská letecká škola v Košiciach. No a potom posledná – Národná univerzita obrany, priemyslová fakulta ozbrojených síl vo Washingtone. Pre jeho kariéru bola dôležitá aj znalosť angličtiny. Učil sa ju už pred rokom 1989 a potom si platil súkromné hodiny aj u rodenej Austrálčanky. Aj preto už v prvej polovici 90. rokov mohol vycestovať na štúdium veliteľsko-štábnej leteckej akadémie v americkej Alabame.

„Práca s ľuďmi a vzájomná ústretovosť je pre úspech to najdôležitejšie. Vždy a všade všetko závisí od pripravenosti a zladenosti ľudí,“ zdôrazňuje brig. gen. Čelko. Aj sám seba vníma skôr v pozícii tímového hráča, než individualistického či autokratického vodcu. Ani táto životná filozofia mu však nebráni, aby viac ako polovicu vojenskej služby vykonával veliteľské funkcie. Tú menšiu časť kariéry pôsobil v štáboch.

„Moja funkcia, ktorá doslovne znie – vedúci úradu národného vojenského predstaviteľa pri hlavnom operačnom veliteľstve NATO, spočíva najmä v tom, že zabezpečujem prenos informácií z NATO do Ozbrojených síl SR a opačne. Mojou povinnosťou je presadzovať požiadavky nášho náčelníka generálneho štábu vo veliteľstve SHAPE a smerom k ostatným štátom NATO,“ prezentuje svoju súčasnú pozíciu. „Zároveň som nariadený všetkým dôstojníkom vyslaným na službu do mierových veliteľstiev NATO. Riešim ich požiadavky a administratívne zabezpečenie. Hlavným cieľom je pokračovať v budovaní dobrého mena slovenských ozbrojených síl a v maximálnej možnej miere k tomu viesť aj podriadených, slúžiacich na veliteľstvách Aliancie. Rovnako dôležité je pre mňa zabezpečiť potreby našich vojakov v operáciách prostredníctvom veliteľstva NATO, ku ktorému som priradený...“ vyratúva pokojným hlasom muž, ktorý podľa svojich vlastných slov nevie pracovať na pol plynu. No a zrejme aj nerád „stráca výšku“, hoci vie kráčať aj po zemi – dodávame na adresu brigádneho generála. Inak aj majiteľa lietajúcich rojov bzučiacich medonosných „stíhačiek“. Hlavným koníčkom Milana Čelka sú totiž včely...

Pavol VITKO
Foto Peter DOVINA

V Afganistane máme zvučné meno

operácií v ISAF, v Afganistane existujú tri základné línie operácií. Operácie zabezpečujúce bezpečnosť a stabilitu sú

Ocenení profesionálni vojaci pôsobili vo veliteľstvách ISAF v Kábulu pod vedením brigádneho generála Pavla Macka a v provinčných rekonštrukčných tímoch, ktoré sa podieľajú na obnove krajiny. Do Afganistanu boli vyslaní zo spojeneckých veliteľstiev v Nemecku, Nórsku, Holandsku a Veľkej Británii. „Je príjemné počuť dobré hodnotenie našich jednotiek v zahra-

ničí. Vojaci Ozbrojených síl Slovenskej republiky plnia úlohy svedomito a veľmi poctivo,“ vyjadril sa minister obrany Baška.

Úlohou operácie ISAF je udržiavanie bezpečnosti v krajine, výcvik novej afganskej armády a formovanie policajných jednotiek. Provinčné rekonštrukčné tímy (PRT), ktoré na operáciu ISAF veľmi úzko nadväzujú, sa podieľajú na budovaní novej infraštruktúry. Ako povedal brig. gen. Macko, náčelník štábu riadenia

nosnou úlohou síl ISAF. Ďalej sú to operácie v oblasti rekonštrukcie krajiny. Ďalšou operačnou líniou je podpora verejnej správy. Rozvoj a rekonštrukcia krajiny je mimoriadne dôležitá úloha. Sieť provinčných rekonštrukčných tímov koordinuje rekonštrukciu, radí miestnym autoritám a zabezpečuje menšie projekty obnovy. PRT odstraňujú následky bojov, aby mohli fungovať aspoň základné verejné služby pre občanov. Veľké projekty za stovky miliónov dolárov realizujú americké mimovládne organizácie. Hoci tu pôsobí takmer 3000 mimovládnych organizácií z rôznych štátov, „pomoci stále nie je dosť,“ hovorí brig. gen. Macko. V Afganistane vidí priestor aj pre slovenské neziskové organizácie.

„Slovenskí vojaci pôsobili v ISAF na úrovni vrcholového vedenia operácie. Všetci naši chlapci sa mimoriadne osvedčili. Majú snahu a schopnosti, chcú sa učiť. Skvele reprezentovali Slovenskú republiku, ale aj svoje medzinárodné veliteľstvá. Som hrdý na to, že štyroch z nich mimoriadne ocenil veliteľ celej operácie ISAF generál Dan K. McNeill,“ vraví brig. gen. Macko.

Vojaci skončili misiu v Afganistane 1. februára 2008. Jednému príslušníkovi slovenských ozbrojených síl, kapitánovi Jankurovi udelili medailu v jeho neprítomnosti. V operácii zostáva pôsobiť na základe udeleného národného súhlasu do 30. apríla 2008. Podľa slov ministra obrany Bašku v tomto roku by naša účasť v Afganistane mala byť posilnená podľa požiadaviek Aliancie.

Štrnástich slovenských vojakov, ktorí pôsobili vo vojenských štruktúrach NATO a boli vyslaní na plnenie úloh v operácii ISAF v Afganistane, ocenili 14. februára minister obrany Jaroslav Baška a náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík Medailami za službu v mierových a pozorovateľských misiách a Ďakovnými listami ministra obrany.

Americké medaily Slovákom

Americký veľvyslanec Vincent Obsitník 14. februára na slávnostnom ceremonáli vyznamenal šiestich slovenských vojakov, ktorí sa zúčastnili na operácii Iracká sloboda. Prítomní boli náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Ľubomír Bulík, pridelenec obrany USA David Dalles a príbuzní ocenených.

Prezident USA udelil plukovníkovi Antonovi Sládečkovi medailu Za vzornú službu. V Iraku pôsobil v koordinačnom centre koalíčných síl. Ocenenie získal najmä za vynikajúce vodcovské a rozhodovacie schopnosti pri riešení úloh spojených s koordináciou slovenských jednotiek a za napomáhanie pri tvorbe stratégie boja proti terorizmu.

Medailu pozemných síl Za vojenské zásluhy americký veľvyslanec udelil majorovi Richardovi Kollárovi, kapitánovi Petrovi Bielikovi, kapitánovi Vladimírovi Gažovi, kapitánovi Miroslavovi Zášterovi a nadporučíkovi Petrovi Garajovi. Vynikajúcim plnením svojich povinností počas bojových operácií prispeli k úspechu

veliteľskej misie. Generál Bulík vyjadril vďaka za ocenenie slovenských vojakov. „Dnes sme sa zišli na tomto slávnostnom akte, aby sme vyjadrili uznanie statočným vojakom, ktorí absolvovali najnebezpeč-

nejšiu misiu, akej sa Ozbrojené sily Slovenskej republiky doteraz zúčastnili. Určite mi dáte za pravdu, že každý vojak, ktorý pôsobil v Iraku, si zasluhuje náš obdiv. Udelenie medailí je prejavom uznania profesionality Ozbrojených síl Slovenskej republiky.“

Stranu pripravila **Michaela FARKAŠOVÁ**

Foto autorka a Peter DOVINA

Záujem mladých o službu v ozbrojených silách

Plná profesionalizácia našich ozbrojených síl si vyžaduje každoročne prílív nových adeptov vojenskej služby. Sociológovia na ministerstve obrany preto pravidelne sledujú prostredníctvom výskumov záujem mladých o službu v armáde. Veľmi cenné výsledky priniesol monotematický reprezentatívny výskum medzi mladými vo veku od 16 do 30 rokov, ktorý pre MO SR realizovalo výskumné pracovisko Národného osvetového centra v Bratislave v závere roka 2007 a čitateľov Obrany sme o jeho výsledkoch informovali už v januárovom čísle. Aký je teda aktuálny záujem o službu v profesionálnych ozbrojených silách?

Výsledky sociologického výskumu ukázali, že vážny záujem o službu v našej profesionálnej armáde má 3,1 % oslovených mladých ľudí. O niečo viac ako 9 % sa priklonilo k odpovedi, podľa ktorej „stať sa profesionálnym vojakom – vojačkou, je celkom prijateľná možnosť“. Podiel tých, ktorí jednoznačne vylučujú v budúcnosti službu v profesionálnych ozbrojených silách je 61 %, zo zdravotných dôvodov nemôže byť vojakom niečo vyše 10 % mladých ľudí vo veku od 16 do 30 rokov. Neurčitú, či vyhýbavú odpoveď na otázku zisťujúcu záujem o službu v profesionálnej armáde uviedlo 17 % opýtaných.

Záujem o službu v Ozbrojených silách SR prejavili najmä mladí z Prešovského kraja, v ktorom je najviac tých, ktorí vážne uvažujú nad možnosťou stať sa profesionálnym vojakom. Záujemcovia z tohto kraja tvoria jednu tretinu všetkých vážnych záujemcov o službu v profesionálnej armáde.

Tento špecializovaný výskum, ktorý sa realizoval na dostatočne veľkej vzorke mladých ľudí ukázal v minulosti už registrovaný poznatok, že služba v profesionálnej armáde priťahuje relatívne veľký počet dievčat. Dievčatá tvoria viac ako jednu tretinu tých, čo prejavili záujem o prácu vojaka.

Potenciálnych vojakov treba hľadať najmä medzi mladšími – vo veku od 16 do 20 rokov, skôr medzi tými, ktorí už pracujú, ako medzi nezamestnanými. Z nezamestnaných, ktorí tvorili 11 % respondentov výskumu, len niečo viac ako 6 % uviedlo, že vážne uvažuje o práci vojaka. Výskumom sa potvrdil predpoklad, s ktorým pracujú aj Rekrutačné strediská OS SR, že významný zdroj nových adeptov pre prácu v armáde je medzi žiakmi a študentmi stredných škôl. Minimálny aktuálny záujem o službu v profesionálnych ozbrojených silách však majú študenti vysokých škôl, ani jeden zo 105 oslovených respondentov –

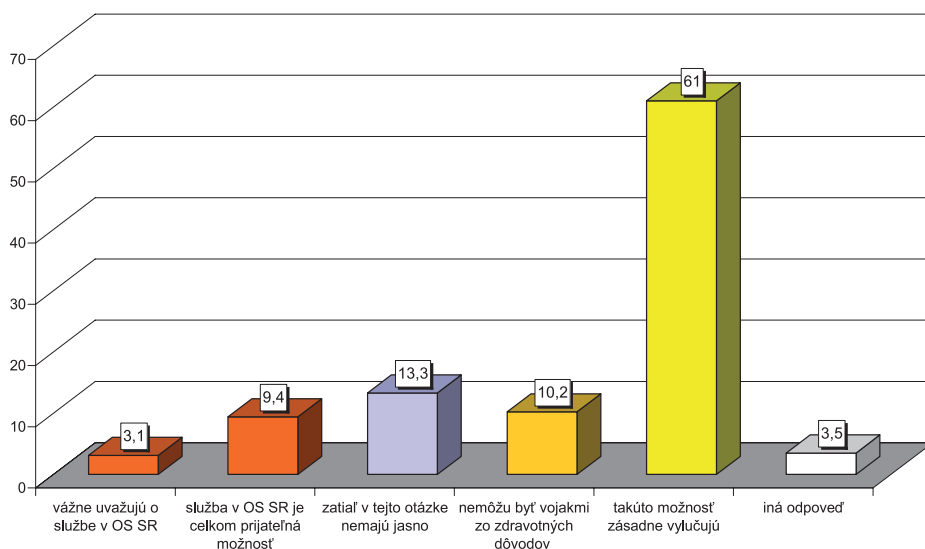
poslucháčov vysokých škôl, vážne neuvažuje o službe v ozbrojených silách.

Napriek tomu, že počty „novozáborovaných“ vojakov sa podarilo v minulom roku naplniť, čo bolo spôsobené najmä novelou zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov, z údajov sociologického výskumu mládeže na Slovensku vyplýva, že priestor na regrutáciu do Ozbrojených síl SR je limitovaný. Naše ozbrojené sily môžu v súčasnosti pri získavaní mladých

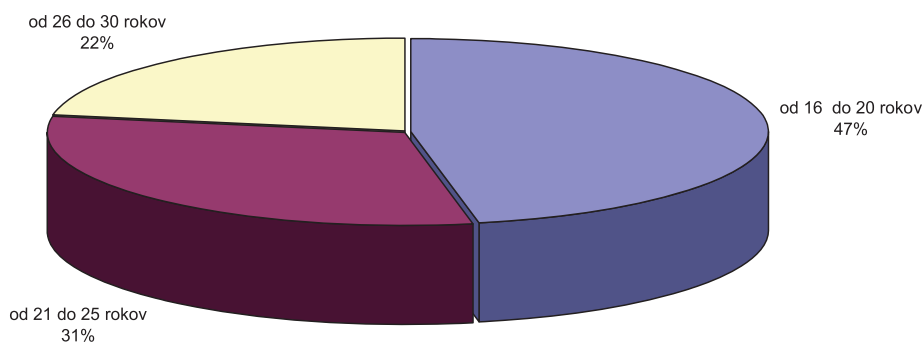
do svojich radov uvažovať len o každom ôsmom mladom človeku vo veku do 30 rokov. Pri porovnaní najnovších údajov s podobnými údajmi z minulých rokov možno hovoriť o tom, že stagnuje, alebo lepšie povedané, nerozširuje sa rekrutačný potenciál pre ozbrojené sily. Táto skutočnosť si v budúcnosti vyžiada nové kroky v oblasti motivácie a stimulácie záujmu mládeže o profesiu vojaka.

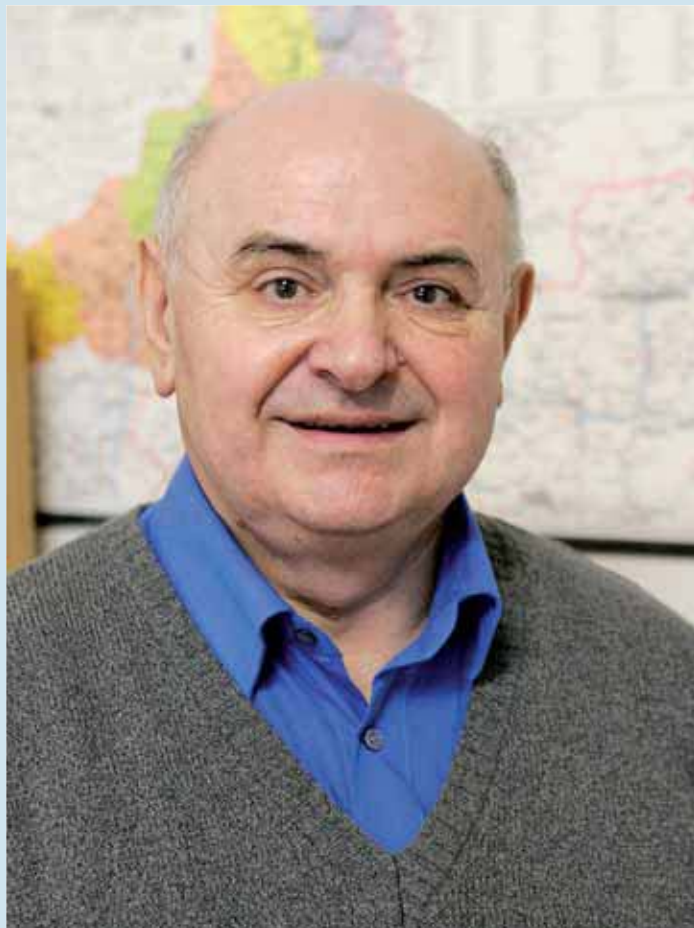
Karol ČUKAN

**Záujem o službu v profesionálnych Ozbrojených silách SR
(mladí vo veku od 16 do 30 rokov, v %)**

**Potenciálni záujemcovia o službu v OS SR podľa vekových skupín
(n = 1095)**

ravy a celá moja rodina bola v Čechách. Narodili sa tam aj moji dvaja synovia. Po profesionálnej stránke bolo zasa rozhodovanie oveľa jednoduchšie. Veď prakticky celá moja vojenská kariéra bola spojená so Slovenskom. Po ukončení základnej školy v Prahe som bol tri roky vo Vojenskej škole Jana Žižku z Trocnova v Bratislave, čo bola predchodkyňa neskoršieho vojenského gymnázia. Potom nasledoval tankový smer Vyššieho vojenského učilišťa Otakara Jaroša vo Vyškove. Ukončil som ho v roku 1968 a tri dni po neslávnom 21. auguste som nastúpil k svojmu prvému útvaru, ktorým bol 15. tankový pluk v Miloviciach. Ako veliteľ

Humaj. Vtedajší federálny minister obrany Imrich Andrejčák zašiel za mnou a vysvetľoval mi, prečo by nebolo dobré, aby bol veliteľom armády na Slovensku český generál. Tieto dôvody som chápal. Bolo celkom prirodzené, že najvyšším vojenským veliteľom na Slovensku by mal byť Slovák. Navyše v období, keď smerovalo k svojej samostatnosti. Koniec koncov takého ambície som ani nemal. Chcel som sa len naďalej podieľať na tvorbe novej slovenskej armády, ako som sa už vyjadril pár mesiacov predtým v rozhovore pre spomínané vojenské periodiká.

• *Potom prišlo obdobie, keď sa delila federálna armáda. Ako si spomínate na tento obrovský presun materiálu, zbraní, munície, techniky i ľudí?*

Poviem celkom úprimne, spočiatku sme si to veru nevedeli dosť dobre predstaviť. Keď sa hovorilo o delení, boli také hlasy, že máme rok či dokonca dva čo robiť. Nakoniec sa to stihlo v podstate za dva mesiace. Ľudia pracovali s obrovským oduševnením. Boli sme v nepomerne horšej situácii ako v Čechách. Tam sa postupne vyprázdňovali kasárne a najmä sklady a u nás sa zaplňali všetky vhodné miesta od východu Slovenska až po západ. Najväčšie problémy nám spôsobovalo uloženie munície. Sklady nestačili, čo bolo do istej miery celkom logické, veď vyše dve tretiny bývalej federálnej armády boli sústredené v Čechách aj so zodpovedajúcou infraštruktúrou. Na uloženie munície sme preto využívali aj tzv. dočasné skladové miesta. Nespĺňali všetky náležitosti, ktoré má mať muničný sklad, ale boli sme prinútení aj improvizovať. Pri výcviku sa potom práve z týchto skladov prednostne čerpala munícia. Civilná verejnosť nie veľmi vnímala celú šírku takeého obrovského presunu materiálu a techniky, ako bolo delenie federálnej armády. Ukázalo sa to aj koncom decembra 1992, keď nám na zhromaždení velenia armády ČSFR pri príležitosti ukončenia delenia armády a jej majetku v Prahe posledný federálny premiér Jan Stráský ďakoval za splnenie úlohy. Po detailnejšom zoznámení sa s tým, čo všetko bolo treba urobiť, zostal v nemom úžase. Dodnes považujem za veľké pozitívum, že delenie armády vôbec nenarušilo tradične veľmi dobré vzťahy medzi Čechmi a Slovákmi. Zostali sme veľmi dobrými priateľmi, hoci tisíce Slovákov zostali slúžiť v novovytvorenej Českej armáde a stovky Čechov vrátane mňa, či napríklad neskoršieho veliteľa pozemných síl generálmajora Ota Nečasa zasa v Slovenskej armáde.

• *Prvé mesiace fungovania novej Slovenskej armády neboli práve jednoduché...*

Veľké problémy nám spôsobovalo najmä hľadanie ubytovania pre profesionálnych vojakov, ktorí sa v rámci delenia vrátili na Slovensko. Najhoršia situácia bola hlavne v posádkach, kde sídlili letecké útvary. Teda

Rozhodol sa pre Slovensko

Bola jar 1992. Voľby, ktorých výsledky neskôr vydláždili cestu k rozdeleniu ČSFR, boli ešte len pred dvermi. V rozhovore pre vtedajší týždenník federálneho ministerstva obrany Obranu ľudu a denník A-report náčelník štábu – prvý zástupca veliteľa Vojenského veliteľstva východ v Trenčíne generálmajor Pavel Honzek (dnes generálporučik v. v.) sa celkom jednoznačne vyjadril, že v prípade možného delenia federácie a jej ozbrojených zložiek by si želal zostať žiť na Slovensku a pôsobiť v jeho novovytvorenej armáde. Toto vyjadrenie generála českej národnosti vo vysokej veliteľskej funkcii na Slovensku v čase, keď jeho samostatnosť okrem jednej politickej strany vlastne nemal nikto vo svojom volebnom programe a delenie Česko-Slovenska ešte nebolo na programe dňa, výrazne rezonovalo najmä v pražskom velení federálnej armády.

• *Pán generál, bolo to rozhodovanie ťažké? Ako vaše vyjadrenie prijali kolegovia, známi a rodina?*

Nebolo jednoduché. Najmä z osobného pohľadu. Pochádzam z južnej Moravy. Manželka je taktiež z Mo-

prieskumnej čaty som sa tam veľmi nezohrial. Už po pár mesiacoch, keďže naše kasárne i celý výcvikový priestor obsadila Sovietska armáda, som sa s útvaram sťahoval na Slovensko. A tam sa okrem spomínaných troch rokov v Čechách odohrávala celá moja vojenská kariéra. Manželka moje rozhodnutie schvaľovala. Veď na Slovensku sme mali všetkých našich spoločných známych a kolegov. A tí moje rozhodnutie prijali prevažne pozitívne. Musím zdôrazniť, že ani neskôr som sa na Slovensku nestretol s nijakými nárazkami, či obviňovaním, že ako český generál zabieram pomerne významné miesto vo vojenských štruktúrach, ktoré mohol zastávať nejaký Slovák.

• *Asi to nie je vo verejnosti príliš známe, ale jedno obdobie ste boli dokonca najvyšším vojenským veliteľom na Slovensku...*

Po parlamentných voľbách v júni 1992 sa stal dovtedajší veliteľ Vojenského veliteľstva Východ v Trenčíne generálporučik Jozef Tuchyňa ministrom vnútra Slovenskej republiky. Ako jeho prvý zástupca som bol poverený velením do vymenovania nového veliteľa, ktorým sa stal koncom júla generálmajor Július

v Sliaci, Prešove, Malackách, Zvolene, Piešťanoch ale aj v ďalších mestách. Veď v Trenčíne sa vytvorilo veliteľstvo armády, v Bratislave zasa ministerské zložky. Byty predstavovali všade jeden z hlavných problémov. Azda s výnimkou Jelšavy, kde príslušníci delostreleckej brigády mali dostatok bytov. Osobne sme rokovali s primátormi mnohých posádkových miest a hľadali riešenie bytovej situácie. Spomínam si, že väčšinou sme sa stretli s ústretovým postojom. Problémy nám robilo aj uloženie techniky. A to nielen leteckej, ale aj pozemnej. Chýbali garáže, prístrešky, dielenské priestory a autoparky. Prvé mesiace a roky sme sa snažili riešiť tieto problémy. Na Slovensku vznikali aj také útvary, ktoré tu dovedy neboli dislokované. Problematiku leteckých základní spomenul v prvom tohtoročnom čísle Obrany už generálporučík Július Humaj. Vznikli aj také nové útvary, ako bol žilinský špeciálny pluk Jozefa Gabčíka, vtedajší raketový pluk v Martine, pluk rádioelektronického boja v Štúrove a mnohé ďalšie. Bolo treba prednostne zaistiť všetky potrebné podmienky na ich činnosť. Spočiatku nám chýbali aj skúsenosti z riadenia a plánovania celého života takého zložitého komplexu, ako sú samostatné ozbrojené sily.

• *Mohli by ste byť konkrétnejší?*

Komplikáciou a určitou nevýhodou bolo, že až do vzniku Slovenskej republiky boli vždy na Slovensku umiestnené len výkonné vojenské orgány. Najskôr veliteľstvo Východného vojenského okruhu v Trenčíne, neskôr Vojenské veliteľstvo východ. Riadiace, rozhodovacie a koncepčné zložky boli vždy sústredené v Čechách. Najmä v Prahe. Či už to bolo ministerstvo obrany, alebo generálny štáb. Trenčianskemu veliteľ-

stvu vôbec nepodliehali napríklad letecké zložky, protivzdušná obrana a niektoré ďalšie. Tie mali svoje hlavné veliteľstvo v Starej Boleslavi a ďalšie veliteľstvá taktiež v Čechách. Spočiatku boli na Slovensku umiestnené predovšetkým školiace a výcvikové vojenské útvary a zariadenia. Často pre celú federálnu armádu. Bojových útvarov bolo minimum. Na Slovensko sa začali premiestňovať prakticky až v procese redislokácie armády ČSFR od roku 1991. Chýbali nám teda v začiatkoch mnohé potrebné praktické skúsenosti z tejto oblasti. Na druhej strane musím zdôrazniť, že naši ľudia ich nahradzovali veľkým elánom a citiadosťou. Chceli dokázať a treba hneď povedať, že aj dokázali, že sme si schopní všetky spomínané úlohy riešiť na Slovensku aj sami. Bola to pre všetkých z nás veľká výzva. Obdobie, keď sa tvorí niečo nové. Takú situáciu človek zažije raz za svoj život. Aj napriek všetkým problémom a ťažkostiam, ktoré celý proces vytvárania Slovenskej armády v prvých rokoch sprevádzali, som hrdý na to, že som bol jeho súčasťou.

• *Ako jeden z vrcholných predstaviteľov velenia ozbrojených síl ste mali možnosť konfrontovať ich smerovanie v medzinárodnom kontexte. Ako vyznievalo to porovnanie?*

Na jednej strane by sa mohlo zdať, že sme stáli na rovnakej štartovacej línii, ako naši západní, severní a južní susedia. Nebola to však pravda a bol by to veľmi zjednodušený a skresľujúci pohľad. Spomínal som proces delenia federálnej armády. V Čechách, Poľsku i Maďarsku len redukovali predchádzajúce armádne štruktúry, upravovali ich na nové podmienky. U nás, na Slovensku sme museli vytvárať nové, často doslova na zelenej lúke. Samozrejme, nevyhli sme sa pritom

niektorým omylom a chybám. Pri návštevách a rokovaníach s predstaviteľmi armád najmä v USA, Francúzsku, Nemecku, Belgicku i v ďalších členských krajinách NATO sme našli mnoho inšpirujúceho aj pre nás. Najväčším limitujúcim faktorom zavedenia mnohých týchto nápadov a zmien bol však nedostatok financií.

Jozef ŽIAK

Foto Peter DOVINA, archív ph

ŽIVOTOPIS

Generálporučík v. v. Pavel Honzek sa narodil 21. júna 1947 v Jaroslaviciach, okres Znojmo. Po základnej škole, ktorú ukončil v Prahe, absolvoval v Bratislave trojročnú Vojenskú školu Jana Žižku z Trocnova a potom tankový smer Vyššieho vojenského učilišťa vo Vyškove.

Svoju vojenskú kariéru začal v 15. tankovom pluku v Miloviciach, po jeho redislokácii v Martine. Prešiel v ňom funkciami od veliteľa čaty, roty až po veliteľa práporu. Neskôr absolvoval štúdium Vojenskej akadémie M. V. Frunzeho v Moskve a bol veliteľom tankového pluku v Leviciach. Potom nasledovalo štúdium na moskovskej Vojenskej akadémii K. J. Vorošilova. Po návrate bol zástupcom veliteľa a neskôr veliteľom topolčianskej tankovej divízie. V septembri 1989 sa stal náčelníkom oddelenia bojovej prípravy-zástupcom veliteľa Východného vojenského okruhu v Trenčíne. V máji 1990 bol povýšený do prvej generálskej hodnosti. V novembri 1990 sa stal náčelníkom štábu – prvým zástupcom veliteľa trenčianskeho veliteľstva, neskôr premenovaného na Vojenské veliteľstvo východ. V roku 1992 absolvoval kurz v NATO Defence College v Ríme a koncom júna bol poverený do vymenovania generála Humaja za veliteľa velením Vojenského veliteľstva východ v Trenčíne. Po vzniku Armády SR sa stal náčelníkom hlavného štábu Veliteľstva Armády SR, neskôr zástupcom náčelníka Generálneho štábu pre operačné plánovanie. V roku 1999 zastával funkciu náčelníka správy personálneho manažmentu Generálneho štábu Armády SR v Trenčíne, bol členom kolégia ministra obrany i náčelníka generálneho štábu. V posledný deň roku 1999 odišiel na vlastnú žiadosť do zálohy.

Patrí medzi zakladajúcich členov Klubu generálov SR a je jeho tajomníkom. Od odchodu do zálohy pôsobí vo Vojenskom opravárenskom podniku Trenčín a od roku 2006 ako vedúci odboru krízového riadenia.

generálmajor P. Honzek s americkým generálporučíkom R. F. Kellerom na veliteľstve európskeho velenia NATO v Európe v Štutgarte

Psia maturita

Nemecký ovčiak Rony podišiel spoločne so svojou psovodkou k skriňovej vétrieske. Poslušne si sadol a potom na pokyn čatárky Lucie Filsákovskej vyštartoval k vozidlu, v ktorom mala byť uschovaná nastražená výbušnina. Rony začal podľa pokynov systematicky zľava doprava oŕuchávať auto. Lucia mu povolila trochu viac vôdzku, aby zviera dosiahlo aj na skriňovú nadstavbu. Keď sa Rony postavil pri hľadaní na zadné, bol takmer rovnako vysoký ako Lucia. Zrazu ho zaujal odkladací priestor na boku auta. Označil ho a pokojne zostal sedieť.

Náčelník skupiny výcviku psov a psovodov Výcvikového centra vojenskej polície nadrotmajster Ondrej Bihari sa spokojne usmial. V označenom mieste bol naozaj balíček výbušniny. Medzi nimi bola aj jediná žena, spomínaná čatárka Filsáková. Rodáčku z Levíc, 25-ročnú Luciu už od malička zaujímali psy. Pochádza

PRVÁ PSOVODKA

Spolu päť psovodov a psov sa usilovalo v priestoroch autoparku sliačskej leteckej základne najst uschovanú výbušninu. Medzi nimi bola aj jediná žena, spomínaná čatárka Filsáková. Rodáčku z Levíc, 25-ročnú Luciu už od malička zaujímali psy. Pochádza

z vojenskej rodiny, a tak po maturite na gymnáziu v Štúrove jej kroky viac menej prirodzene smerovali do ozbrojených síl. Najskôr do útvaru rádioelektronického boja v Štúrove, po návrate z misie UNFICYP na Cypre prešla k vojenskej polícii. V súčasnosti pôsobí v skupine na riešenie krízových situácií topolčianskeho útvaru vojenskej polície.

„Keď sa naskytla možnosť zúčastniť sa na kurze, ani chvíľu som nepremýšľala. Kynológia je moje hobby. Chovám belgického ovčiaka, boxera i sučku belgického ovčiaka. Mám ich doma v Štúrove a u priateľa. V kurze som vyfasovala najväčšieho psa zo všetkých. Rony má rok a päť mesiacov a je dosť živý, ale pomerne rýchlo sme si na seba zvykli. Pred dnešnou úlohou som bola trochu nervózna, ale nakoniec to dopadlo nad očakávanie dobre,“ priznáva prvá psovodka z radov vojenskej polície.

V kurze bol aj jej kolega z topolčianskeho útvaru rotný Dalibor Bielik. Rodák z Trenčína sa vyučil v tamojšom vojenskom opravárenskom podniku. Pracoval v ňom, neskôr si urobil vo vojenskej strednej škole v Liptovskom Mikuláši dvojročné nadstavbové štúdium a pôsobil pri ochrane muničných skladov v Trenčíne – Kubreji. Vtedy ešte nepracoval so psami, hoci vždy mal k nim veľmi dobrý vzťah. Príležitosť profesionálne sa im venovať sa mu naskytla až teraz, vo vojenskej polícii. „Môj pes je veľmi jemný. Spočiatku to spôsobovalo problémy. Odchádzal od vzorky. Potreboval osobitný prístup. Po pár týždňoch sme nakoniec našli spoločnú reč a dnes je to už bez nejakých väčších problémov,“ hovorí rotný Bielik.

DLHODOBÝ PROCES

Ďalší z frekventantov kurzu čatár Patrik Fábry z banskobystričského útvaru vojenskej polície má za sebou vyše sedemročnú skúsenosť z pôsobenia v štátnej polícii. No profesionálne začal pracovať so psom až teraz v kurze. „Karo sa chytil až v poslednej fáze výcviku, asi pred piatimi týždňami. Dovtedy veľmi nechcel spolupracovať a označovať výbušniny. Bol veľmi hravý,“ poznamenáva rodák z Brezna.

V kurze je aj jeden inštruktor výcvikového centra, nadrotmajster Jaroslav Kostolný. Z práce so psami má bohaté skúsenosti. Prvé profesionálne získal ešte ako vojak základnej služby vo vtedajšej mekke československej vojenskej kynológii v Grabštejne. Vo výcvikovom centre vojenskej polície v Hronseku vedie odborné kurzy psovodov. Kurz na detekciu výbušnín je aj pre neho niečo nové. Na jeho výkon, i ostatných frekventantov, bol veľmi zvedavý aj známy propagátor využitia psov v ozbrojených silách, vedúci oddelenia vojenskej kynológii z riaditeľstva vojenskej polície Mgr. Miroslav Surový. „S tým, čo som videl pri praktickej skúške činnosti psovodov a psov pri hľadaní a označovaní výbušnín domyselne ukrytých vo vojenskej technike, som spokojný. Treba si uvedomiť, že je to prvý kurz v podmienkach rezortu obrany. Práca psovodov so svojimi psami sa absolvovaním kurzu zďaleka nekončí, je to dlhodobý proces. Musia na ňu nadviazať po príchode k svojmu útvaru vojenskej polície,“ zdôrazňuje Mgr. Miroslav Surový.

Historicky prvý kurz viedol nadrotmajster Ján Jánošík. Podľa neho sa podarilo vybrať pomerne vhodné typy psov. Celý kurz v dĺžke 14 týždňov bol dosť náročný. Jeho prvá fáza sa začala 29. októbra minulého

roku a trvala prakticky až do vianočných sviatkov. Po dvojtyždňovej prestávke prebiehala od začiatku januára 2008 druhá fáza, ktorá vyvrcholila v polovici februára záverečným preskúšaním.

SPRÁVNE PREČITAŤ PSA

Prvé obdobie si psovodi a psy na seba zvykali. „Robili sme privolania, prechádzky, potom sme začali s hrami s loptičkou. Schovávali sme ich a neskôr sme na to miesto zakladali výbušniny. Pes, samozrejme, nehľadá v pravom zmysle výbušninu, ako sa nám to možno zdá. Taký múdry nie je. Hľadá pach loptičky. Celá naša základná úloha je v tom, aby sme stotožnili pach výbušniny s loptičkou. Ideme k technike či nejakému inému miestu, kde by mala byť výbušнина a tam mu akože schováme loptičku. Pes hľadá a nenachádza svoju loptičku, ale výbušninu. Označí ju. Nesmie sa jej dotknúť, aby náhodou pohybom neinicioval jej výbuch a vtedy dostane za odmenu od psovoda vytúžené loptičku. Pes je vlastne celý život takto klamaný,“ priznáva vedúci kurzu.

Neskôr nadrotmajster Jánošík, rodák z Trenčína, ktorý sa dlhé roky venuje kynológii, dodáva, že všetko najskôr (teoreticky i prakticky) musia zvládnuť psovodi, aby to potom mohli naučiť svojich psov. Podľa neho je na celom kurze najťažšie to, aby sa psovodi naučili správne prečítať správanie svojho psa. Spoznať jeho silné i slabé stránky a nájsť správny súlad. „Pes má predsa len čuchové zmysly oveľa citlivejšie ako človek. Túto jeho danosť musí psovod využiť vo svoj prospech. Keď to dokáže, je úspešný aj pri hľadaní výbušnín a môže takýmto spôsobom zachrániť mnohé materiálne hodnoty, ale čo je hlavné aj ľudské životy, ktoré by prípadný výbuch mohol ohroziť,“ zdôrazňuje nadrotmajster Jánošík.

SPOJENIE POLICAJNÉHO A VOJENSKÉHO

Veliteľ výcvikového centra vojenskej polície podplukovník Jozef Gandžala spomína, že tento prvý kurz je vlastne aj jedným z praktických príspevkov vojenskej polície k boju proti terorizmu. Ďalšie kurzy so spomínanou tematikou by mali nasledovať.

„Pri tvorbe náplne kurzu sme úzko spolupracovali s policajným zborom, jeho kynologickými a školiacimi zložkami. náš inštruktor bol vycvičený v kurze policajného zboru. Keďže však pôsobíme v podmienkach ozbrojených síl, snažili sme sa kurz smerovať aj na špecifické vojenské podmienky a potreby. Pes sa u nás pohybuje v priestoroch, kde je umiestnené množstvo výbušnín a špecifickej vojenskej techniky. Najmä vo výcvikových priestoroch a kasárňach je pach výbušnín, konzervačných látok, pohonných hmôt, zbraní a techniky omnoho intenzívnejší. Usilovali sme sa skĺbiť to najlepšie z policajných skúseností s vojenskými požiadavkami. Myslím, že sa nám to podarilo,“ hovorí podplukovník Gandžala.

Prvý úspešný kurz psovodov a psov na detekciu výbušnín by mohol byť (samozrejme pri splnení mnohých ďalších predpokladov) odrazovým mostíkom na lepšie využitie psov nielen v podmienkach pôsobenia našich ozbrojených síl doma, ale aj v zahraničných misiách. Bohaté skúsenosti mnohých armád NATO hovoria jednoznačne za takéto riešenie. Veď napríklad psy používané americkou či britskou armádou v Iraku či Afganistane na hliadkovú činnosť a detekciu výbušnín pomohli zachrániť množstvo životov vojakov, nehľadiac na materiálne hodnoty.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

Cesta správnym smerom

V popredí záujmu hlavných predstaviteľov a orgánov NATO v oblasti logistiky sú okrem zabezpečenia strategickej prepravy deklarovaných nasaditeľných síl aj riešenie požiadaviek operačnej naliehavosti a zdrojovej výhodnosti viacnárodnej logistiky. Dôležitosť týchto úloh potvrdilo i zasadanie hláv štátov a vlád na Summite NATO v Rige v novembri 2006.

Viacnárodná logistika je nástroj, ktorý zlepšuje výkonnosť a efektívnosť bojového zabezpečenia. Nie je vytváraná sama pre seba. Počas plánovania a generovania síl musí byť posudzovaná jej potreba, použiteľnosť a výhodnosť. Jednostranné národné logistické rozhodnutia by mohli nepriaznivo ovplyvniť priebeh a výsledok operácií NATO.

Popri opatreniach národnej logistiky na podporu vlastných vojsk existujú tri typy viacnárodnej logistiky:

- * naplánovaná vzájomná podpora, HNS a kontraktorská podpora operácií, ktoré sú zabezpečené dvojstranne, alebo mnohostranne alianciou alebo krajinami,
- * krajina zabezpečuje podporu alebo služby do všetkých, alebo časti viacnárodných síl, ale pod národným velením pri realizácii úloh vydaných veliteľom NATO,
- * jedna alebo viac krajín sa podujme poskytovať službu všetkým, alebo časti viacnárodných síl za riadenia veliteľa NATO.

K zníženiu celkového zaťaženia jednotlivých krajín a zvýšeniu efektívnosti a výkonnosti bojového zabezpečenia môžu byť poskytnuté tieto druhy viacnárodnej logistickej podpory:

- * logistická podpora poskytovaná líderskou krajinou,
- * logistická podpora v niektorej oblasti poskytovaná špecializovanou krajinou,
- * vzájomná logistická podpora,
- * logistická podpora hradená zo spoločných zdrojov,
- * viacnárodná integrovaná logistická podpora,
- * kontraktorská podpora.

Tieto druhy viacnárodnej logistickej podpory môžu byť implementované na rôznych stupňoch velenia. Príslušný veliteľ NATO môže pôsobiť tiež ako sprostredkovateľ medzi krajinami a prostredníctvom svojich orgánov vykonávať koordináciu úlohu. Všetky zmienené typy viacnárodnej logistickej podpory môžu byť použité tak pre operácie podľa článku 5, ako i mimo čl. 5, a to na teritóriu zodpovednosti NATO alebo za jeho hranicami.

Medzi hlavné príčiny nie celkom priaznivého stavu v implementácii viacnárodnej logistiky patria legislatívne prekážky v jednotlivých krajinách, rôznorodosť, odlišnosť materiálneho a technického vybavenia v jednotlivých členských štátoch NATO. Ďalej výkonnosť, flexibilita, spoľahlivosť a komplexnosť jednotlivých prvkov logistiky, odlišnosť názorov, noriem, náležitostí a úrovne poskytovaných služieb v jednotlivých krajinách.

Viacnárodná logistika, osobitne pre nasadzované sily, je výkonnejšia a spravdla vyžaduje menej zdrojov. V tomto komplexnom chápaní je prirodzené, že predovšetkým menšie krajiny nemajú dostatok zdrojov, aby mohli budovať s rovnakým úsilím všetky potrebné spôsobilosti, ktoré v extrém-

nych podmienkach predpokladaného nasadenia môžu potrebovať. Z pohľadu NATO sa očakáva, že všetky členské krajiny budú aktívne implementovať princípy viacnárodnej logistiky v operáciách a v dlhodobom plánovaní použitia síl. Čím skôr sa krajina s týmito princípmi stotožní a premietne ich do svojej činnosti, tým skôr môže reagovať na výzvy a potreby Aliancie a šetriť vlastné zdroje.

CENTRUM VÝNIMOČNOSTI

Ozbrojené sily SR viackrát dokázali, že si uvedomujú svoju zodpovednosť za implementáciu požiadaviek NATO do vlastných koncepcných a plánovacích dokumentov.

Dôkazom je účasť SR vo viacnárodných logistických iniciatívach, akými sú v oblasti strategickej prepravy deklarovaných jednotiek projekty SALIS a SAC C-17 (vzdušná preprava) a perspektívne AMSCC (národná preprava), ale tiež smerovanie rozvoja logistiky Ozbrojených síl SR na tvorbu modulárnych, interoperabilných a nasaditeľných jednotiek v tých oblastiach, v ktorých vykazuje NATO najväčší nedostatok spôsobilostí (riadenie a výkon vojenskej dopravy, skladovacie, manipulačné a prepravné kapacity PHM, vrtníková doprava a zdravotnícka podpora).

Osobitne významnú a Alianciou neobvyčajne cenenú úlohu zohráva SR v oblasti EOD (pyrotechnickej činnosti), v ktorej budujeme tzv. Centrum výnimočnosti (COE) NATO. V kompetencii SGPLE (Skupiny logistických expertov partnerských a NATO krajín) bol vytvorený spoločný štáb pre presuny na bojisku (JTMS), v ktorom úspešne pôsobia i experti vojenskej dopravy Ozbrojených síl SR.

Väčšina viacnárodných logistických iniciatív je zahrnutá do tzv. Logistických vízií a cieľov NATO na obdobie rokov 2007 - 2016. Nastavené kritériá umožňujú identifikovať šesť rozsiahlych oblastí v tejto problematike.

ROVNOVÁŽNE BUDOVANIE SPÔSOBILOSTÍ

Tento cieľ znamená plánovité usmernenie rozvoja vojenských spôsobilostí rovnomerne do všetkých troch svojich súčastí: bojovej (Combat), bojovej podpory (Combat Support – CS) a bojového zabezpečenia – logistickej podpory (Combat Service Support – CSS).

Realizácia tohto cieľa je vnímaná prostredníctvom pokroku a harmonizácie dlhodobého a proporcionálneho plánovania NRF. To bude vyžadovať ďalšiu aktualizáciu logistického konceptu NATO a dosiahnutie lepšieho prehľadu o existencii národných logistických spôsobilostí a kapacít na ich využitie v dlhodobom plánovaní a operáciách NATO.

Pri naplňovaní tejto ambície postupuje SR vyváženým spôsobom. Buduje vojenské spôsobilosti primerane svojim možnostiam. V našich podmienkach nie je podceňovaná ani jedna súčasť komplexnej pripravenosti a s rovnakým dôrazom budujeme a deklarujeme bojový potenciál, vyjadrený v minulých mesiacoch úspešnou certifikáciou mechanizovaného práporu s postupným narastaním tejto spôsobilosti v ďalších rokoch. Dopĺňa ju významný prvok bojovej podpory, predstavovaný predovšetkým práporom RCHBO.

Logistická podpora prešla v posledných rokoch veľmi výraznými zmenami. Logistická podpora Ozbrojených síl SR sa stáva postupne viac expedičnou, modulárnou a interoperabilnou, a tým i použiteľnou pre viacnárrodné logistické zoskupenia.

ELIMINÁCIA NÁRODNÝCH OBMDZENÍ

Jednou z hlavných požiadaviek strategických veliteľov je dosiahnutie transparentnosti a prehľadu o aktuálnych a perspektívne navrhovaných národných logistických príspevkoch. Proporcionálne prispievanie a zdieľanie nákladov na viacnárrodné logistické štruktúry, ktoré sa začínajú presadzovať v oblasti NRF, by malo pomôcť pri pomenovaní a správnom chápaní neopodstatnených výhrad členov Aliancie na použitie ich jednotiek, alebo iných príspevkov v plánovaných alebo prebiehajúcich operáciách.

Slovenská republika podporuje všetky iniciatívy, ktoré vedú k objektívnemu a spravodlivému podielu jednotlivých členov Aliancie na zodpovednosti a nákladoch pri budovaní vojenských spôsobilostí a pri účasti v operáciách. Dosiahnutie ideálneho stavu v porovnaní s najvyššími členmi NATO je dlhodobý proces a nedá sa realizovať v rámci jedného, alebo dvoch plánovacích cyklov. I súčasný priaznivý ekonomický vývoj SR vytvára do budúcnosti reálne predpoklady na rýchlejšie tempo približovania úrovne Ozbrojených síl SR očakávaniam a štandardom NATO.

ROZVOJ VIACNÁRODNEJ LOGISTIKY

V tejto oblasti existuje niekoľko dôležitých iniciatív. SNLC identifikovala medzery politiky a koncepcijnej činnosti v oblastiach kolektívnej zodpovednosti, kontraktorskej podpory, presunov a dopravy a manažmentu zásobovacieho cyklu. Infraštruktúra zdravotníckeho zariadenia ROLE 3 v Kandaháre je názorným a veľmi aktuálnym príkladom úspešnej realizácie viacnárrodného logistického riešenia nedostatkovvej spôsobilosti, keď bola realizovaná prostredníctvom agentúry NAMSAS s využitím spoločných zdrojov NATO.

Takýto prístup je plne i v intencii snaženia hlavných predstaviteľov rezortu obrany vyjadrených vo viacerých vystúpeniach svojho ministra. SR si uvedomuje, že to môže znamenať výrazný pokrok v naplňovaní nedostatkových spôsobilostí, i keď na druhej strane je potrebné akceptovať, že príspevky jednotlivých krajín do vojenského rozpočtu NATO budú vyššie. Vízia a ciele logistiky na roky 2007 - 2016 zdôrazňujú potrebu zlepšiť logistickú interoperabilitu a výcvik. Pri výcviku a certifikácii hlavného logistického prvku NRF Spoločnej logistickej podpornej skupiny (JLSG) tiež vznikla požiadavka na zosúladienie náplne logistického

výcviku a procedúr na jeho vykonávanie. Spôsobilosti existujúce v rámci veliteľských štruktúr NATO môžu byť rozšírené a doplnené o národné príspevky. Tento predpoklad si priamo vynucuje sústrediť pozornosť do výcvikových a certifikačných programov, z ktorých budú mať úžitok nielen štruktúry NATO, ale i jednotlivé krajiny.

Slovenské jednotky zaradené do rotácie NRF úspešne absolvovali komplexný výcvik spojený s certifikáciou v súlade s procedúrami NATO a náš Národný podporný prvok (NSE) potvrdil svoju pripravenosť vykonávať logistickú podporu v celom spektre predpokladaného použitia podporovaných jednotiek.

Certifikácia zdravotníckych prvkov si vyžaduje vytvorenie takých nástrojov, ktoré pomôžu prekonať rozdiely národných systémov využitím modulárnych prístupov s jasne definovaným prehľadom úloh. Takéto prístupy zjednodušia tvorbu flexibilných viacnárrodných zdravotníckych jednotiek.

VYUŽITIE KONTRAKTORSKEJ PODPORY

Realizácia koncepcie kontraktorskej podpory operácií významne rozširuje dostupnosť nedostatkových logistických spôsobilostí, optimalizuje logistické štruktúry na bojisku. Cieľom je vyvinúť celkový prehľad predkontrahovaných zaistených logistických spôsobilostí všade, kde je to vhodné a možné.

Na aktualizáciu Dlhodobého plánu rozvoja MO SR s výhladom do roku 2015 – Model 2020 je realizácia tejto koncepcie zreteľným signálom na modifikovanie doterajších prístupov na realizáciu bojového zabezpečenia. Logicky by mala nájsť odraz v optimalizácii logistických štruktúr Ozbrojených síl SR, a to hlavne v etape ich generovania pre nasadenie do operácií. Financie na takýto druh podpory budú zabezpečované buď z národných, alebo zo spoločných zdrojov NATO. Plánovanie síl v ďalších plánovacích cykloch sa bude vykonávať s detailným preverení a zapracovaním požiadaviek kontraktorskej podpory vo väzbe na analýzy DRR 09.

INTEGRÁCIA

V súčasnosti sa vyvíja nielen úsilie na dosiahnutie celkového prehľadu o národných logistických spôsobilostiach, ale i na definovanie požiadaviek NATO s podporou menších prispievateľov.

Krajiny ochotné prispievať do viacnárrodných logistických spôsobilostí indikujú svoj záujem pôsobiť v úlohe líderskej alebo špecializovanej krajiny. Tieto príspevky sú osobitne žiadané pre operácie zahrňajúce NRF a dlhodobé plánovanie síl.

Viacnárrodná logistika je veľmi pritažlivý, avšak zložitý fenomén. V podstate neexistuje členská krajina NATO, ktorá by jej význam a potrebu spochybňovala. Pre menšie krajiny má integrácia vlastných

príspevkov do spoločných viacnárrodných funkčných celkov veľký význam a niekedy sa stáva jediným možným východiskom na získanie potrebných spôsobilostí. Nedajú sa prehliadnuť ani ekonomické výhody viacnárrodnej logistiky.

Rovnako aktuálna je otázka posúdenia miery použitia spoločných zdrojov NATO na realizáciu najnaliehavejších potrieb a dosiahnutie požadovaných spôsobilostí Aliancie, predovšetkým vo vzťahu k NRF. Pre SR je rozsiahlejšie použitie spoločných zdrojov nielen výzvou, ale aj potvrdením správnosti uplatňovaného kurzu pri spolupráci na formovaní politiky, vojenských koncepcií a princípov rozvoja NATO.

Pri poslednom (v novembri 2007) rokovaní najvyšších predstaviteľov logistiky NATO odzneli zaujímavé údaje o možných úsporách zdrojov, ktoré argumentačne posilujú myšlienku viacnárrodnej logistiky. Predpokladané úspory nákladov na úrovni bojiska môžu pri realizácii viacnárrodných logistických prístupov predstavovať v oblasti riadenia presunov 20–30%, vo vzdušnej doprave 10–15%, v manipulácii s materiálom 20–30%, v obstarávaní PHM 5–10%, v ostatnom obstarávaní a kontraktnej podpore 10–5%, v zdravotníckej podpore úrovne ROLE 2,3 20–25%, v pozemnej preprave 20–25%, v skladovaní munície 30–45%, v ťažení, skladovaní a distribúcii vody 10–35%...

Už toto sú fakty, ktoré stoja minimálne za pozornosťou a zamyslením a určite by mali byť predmetom prvoradej pozornosti pri posudzovaní, príprave, realizácii a vyhodnotení každého použitia a nasadenia našich jednotiek v operáciách.

plk. gšt. Jozef LACUŠKA

poradca Vojenského predstaviteľa SR pri NATO

pre logistiku

Foto **Vladislav VAVRINEC**, archív JL

Nový štátny tajomník

Vláda Slovenskej republiky vymenovala dňa 20. februára Ing. Daniela Duchoňa do funkcie štátneho tajomníka Ministerstva obrany SR.

Ing. Daniel Duchoň sa narodil 29. 3. 1970 v Bratislave. Vyštudoval Národohospodársku fakultu Ekonomickej univerzity v Bratislave, odbor makroekonomické regulovanie. V rámci svojej profesionálnej kariéry pôsobil v rôznych riadiacich pozíciách ekonomického zamerania. Odborné skúsenosti získaval postupne v oblasti daňovej správy, privátneho bankovníctva a v súkromnom sektore. Od 9. 10. 2006 pôsobil vo funkcii predsedu predstavenstva a generálneho riaditeľa nemocnice Ministerstva obrany, a.s. Bratislava. Je ženatý a má jedno dieťa.

(r)

Foto **Peter DOVINA**

Urýchliť proces modernizácie

Udržať pripravenosť jednotiek a útvarov Ozbrojených síl (OS) SR pre plnenie medzinárodných záväzkov štátu v rámci síl okamžitej reakcie NATO a bojových skupín Európskej únie, stabilizovať personál a urýchliť proces modernizácie OS SR sú hlavné priority náčelníka Generálneho štábu (GŠ) OS SR Ľubomíra Bulíka. Uviedol ich pri príležitosti konferencie, ktorá sa konala v dňoch 20.-21. februára v Národnej akadémii obrany maršala (NAO) Andreja Hadíka v Liptovskom Mikuláši. Zúčastnili sa najvyšší vojenský funkcionári ozbrojených síl a približne 150 profesionálnych vojakov z veliteľstiev, vojenských útvarov a zariadení. Pre ďalšie obdobie je podľa Bulíka dôležité zvažovať primeranú mieru zdrojov, ktoré sú k dispozícii, s úlohami, ktoré ozbrojené sily plnia. Dôležité je podľa neho udržať vysokú úroveň zabezpečenia rotácií našich vojakov v súčasných misiách a udržať operačnú úroveň, ktorú naše sily prostredníctvom týchto misií prezentujú. Cieľ stanovenia jednotlivých úloh je podľa Bulíka plánovať reálne a vychádzať zo zdrojového rámca.

Text a foto **PhDr. Alena HARAGOVÁ**

Pamätník obetiam

V marci minulého roka vo Vojenskom opravárenskom podniku (VOP) v Novákoch došlo k obrovskému výbuchu, ktorý usmrtil osem ľudí a ďalšie desiatky sa pri ňom zranili. 2. marca, v deň výročia tejto tragédie, v miestnom parku odhalili pamätník obetiam tragédie. Okrem ministra obrany Jaroslava Bašku sa obetiam poklonil aj jeho predchodca František Kašík.

Záujmom ministerstva obrany je, aby Vojenský opravárenský podnik Nováky fungoval aj naďalej. Minister J. Baška uviedol, že po skončení krízového režimu, ktorý v podniku stále trvá, by mal VOP mať aj zákazky na špeciálnu výrobu z Ministerstva obrany SR. Je to podľa neho aj v záujme udržania zamestnanosti. Po tragédii totiž počet pracovníkov klesol z 380 na približne 250. V súčasnosti v podniku beží iba civilná výroba, prevažne pre automobilový priemysel. Rozsah delaborácie starej munície však nebude taký rozsiahly ako v minulosti, pretože požiadavky na jej likvidáciu klesajú. Tragédia negatívne zasiahla do ekonomiky VOP. Ministerstvo, ktoré je jeho zriaďovateľom, sa podniku rozhodlo pomôcť a poskytnúť mu dotáciu v objeme 130 miliónov korún. Viac než polovicu týchto prostriedkov využili na odstraňovanie následkov výbuchu, dodal Baška.

(r)

Foto **Peter DOVINA**

VLK ďakuje

Písal sa rok 2003 a naše lesoochrannárske združenie VLK Východné Karpaty sa popri neustávajúcom boji o rozšírenie prírodnej rezervácie Udava v Národnom parku Poloniny, optimisticky pustilo do rozširovania Národnej prírodnej rezervácie Kyjovský prales, ktorý leží na území vojenských lesov.

Ide o unikátne územie a viacerí odborníci sa zhodujú v tom, že je nepochopiteľné, ako mohli takéto lesy byť iba v prvom stupni ochrany. Azda to bolo len preto, lebo ležali na území spravovanom armádou. To ich doteraz chránilo. Tak či tak, začali sme to riešiť. Problém bol však s nevyhnutnými údajmi z lesného hospodárskeho plánu a z lesníckych máp. Tieto lesy sa nachádzajú vo vojenskom priestore so špeciálnym režimom. Okrem zákazu vstupu pre verejnosť sú lesnícke mapy a lesný hospodársky plán tohto územia zaradené do kategórie utajovaných skutočností. Koncom roka 2003 sa začal zdĺhavý byrokratický proces, ktorý sa čiastočne uzavrel džentlmenskými dohodami až koncom roka 2006. So zástupcami Ministerstva obrany SR (Viliam Marušinec) a Vojenských

lesov a majetkov (Štefan Drozd) sme sa totiž vedeli dohodnúť na určitých vzájomných kompromisoch. Následne sme začali pripravovať návrh na rozšírenie Národnej prírodnej rezervácie Kyjovský prales nie na 577 ha, ale na dohodnutých 397 hektárov. VLK, kmeň Východné Karpaty, tak mohol v júli 2006 predložiť na Krajský úrad životného prostredia v Prešove oficiálny návrh na rozšírenie rezervácie.

Potešilo nás súhlasné stanovisko ministerstva obrany, ktoré tieto štátne lesy spravuje. 1. marca 2007 nadobudla účinnosť vyhláška rezervácie vo Vestníku vlády. V máji aj za účasti príslušníkov MO SR slávnostne osadili tabule rozšírenej rezervácie. V teréne ich vyznačili dobrovoľníci zoskupenia VLK spolu s pracovníkmi Vojenských lesov a Štátnej ochrany prírody v auguste 2007.

Rezervácia Kyjovský prales je rozšírená už rok. Pri tejto príležitosti by sme sa ministerstvu obrany a jeho pracovníkom chceli poďakovať za ústretovosť.

Viliam BARTUŠ

(Autor je náčelník lesoochrannárskeho zoskupenia VLK, kmeň Východné Karpaty. Žije v Snine.)

Foto **Jozef FIALA**

Z redakčnej pošty

MILÝ PÁN VITKO,

ešte raz Vám chcem poďakovať za fotografie z 11. novembra 2007 – Poppy Day. Ako viete, tento pamätný deň pre vojnových veteránov, ale aj pre mňa, znamená veľmi veľa. Teší ma, že aj ja som mala malý podiel na zrealizovaní pamätníka na Šafárikovom námestí v Bratislave, kde sa slávnosť uskutočnila.

Tiež ma potešila druhá strana obálky Vášho časopisu OBRANA z decembra 2007-kvôli fotografiám a článku o generálovi Ivanovi Schwarzovi. Poznám ho viac rokov, vážim si jeho účasť v RAF. Bola som rada, že prijal pozvanie na moju recepciu po prevzatí vyznamenania OBE od britskej kráľovnej v máji 2006, ktorá sa konala na slovenskom veľvyslanectve v Londýne. Jedným z mojich koníčkov je písanie pravdivých vojnových príbehov. Prikladám teda aj krátky príbeh z môjho života o zoznámení sa s mojim nebohým milovaným manželom Alexandrom počas 2. svetovej vojny vo Veľkej Británii (budeme publikovať – pozn. red.).

Váš časopis mi pomáha udržiavať kontakt s priateľmi z minulosti aj z prítomnosti. Ďakujem Vám a gratulujem ako šéfredaktorovi za vnútornú a vonkajšiu podobu mesačníka OBRANA. Tiež dúfam, že sa uvidíme 24. apríla 2008 pri príležitosti stretnutia západných veteránov a vdov na ministerstve obrany.

Úprimne a s pozdravom
Aiľa DOMANOVÁ

(Autorka sa narodila vo Veľkej Británii a je vdova po plukovníkovi Alexandrovi Domanovi, účastníkovi Západného odboja. Po vojne sa usadili vo Zvolene, kde A. Domanová žije dodnes. Po februári 1948, kedy A. Doman odmietol vstúpiť do komunistickej strany a rozviesť sa s „imperialistickou“ britkou, nastal pre ich rodinu celý rad problémov a perzekúcií. Od februára 2006, po schválení mestským zastupiteľstvom, nesie novovzniknutý zvolenský park meno Park plukovníka Alexandra Domana.)

Rozlúčka s povstaleckým vojakom

Vo veku 95 rokov zomrel plukovník vo výslužbe Ján Gajdošík. Počas druhej svetovej vojny bol v rámci Rýchlej divízie odvelený na front do bývalého Sovietskeho zväzu. Na území vtedajšieho ZSSR neskôr prešiel k skupine partizánov, v ktorej sa pod vedením Jugova zapojil do bojov v oblasti Rostova na Done. Tu sa zoznámil aj so svojou budúcou manželkou Ludmilou. Po návrate na slovenské územie sa aktívne zúčastnil Slovenského národného povstania. V podjavorinskom regióne a v horách Považského Inovca pomáhal pri materiálnom zabezpečovaní II. partizánskej brigády, ktorú v tom čase viedol kapitán Dibrov a po jeho tragickej smrti generál Jozef Brunovský.

Ján Gajdošík zostal verný armáde aj po skončení druhej svetovej vojny. Bol aktívnym a dlhoročným členom Základnej organizácie Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a zároveň najstarším členom Klubu vojenských dôchodcov. Za zásluhy v protifašistickom odboji i aktivity v Slovenskom zväze protifašistických bojovníkov dostal v roku 2006 titul Významná osobnosť Podjavorinského kraja. V pamäti občanov utkvел ako veľmi živý, príjemný, komunikatívny a srdečný človek i náruživý záhradkár. S Jánom Gajdošíkom sme sa rozlúčili 18. februára.

Martin ŠIMOVEC

Tucet modernizovaných MiGov

Minister obrany SR Jaroslav Baška v posledný februárový deň na leteckej základni Sliač slávnostne odovzdal náčelníkovi Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálovi Ľubomírovi Bulíkovi symbolický kľúč na údržbu leteckej techniky. Práve v tento deň, 29. februára prevzali ozbrojené sily dvanásť modernizovaných nadzvukových stíhacích lietadiel MiG-29 (z toho desať jednomiestnych MiG-29 AS a dva dvojmiestne MiG-29 UBS). Na slávnosti a pôsobivej následnej letovej ukážke sa zúčastnil aj minister dopravy, pôšt a telekomunikácií Ľubomír Vážny, štátny tajomník MO SR Daniel Duchoň, zástupcovia velenia ozbrojených síl, ďalší hostia, ako aj vyše 50 zástupcov novinárskej obce zo Slovenska i zahraničia.

Generál Bulík pri tejto príležitosti zdôraznil, že odovzdanie modernizovaných lietadiel je významným krokom v nastúpenej ceste postupnej modernizácie slovenských ozbrojených síl a zároveň aj našim konkrétnym príspevkom k ďalšiemu zvýšeniu interoperability s ostatnými armádami aliancie.

DIGITÁLNA 0619 V NÁRODNÝCH FARBÁCH

Dve z lietadiel MiG-29 sa už môžu pochváliť novou digitálnou kamuflážou, ktorá v súčasnosti predstavuje najmodernejšie trendy v oblasti maskovania vojenskej techniky vo svete. Stroj s palubným číslom 0619, ktorý pred pár dňami prelietol z Trenčianskych leteckých opravovní na Sliač veliteľ leteckého krídla podplukovník Martin Hronec, má okrem digitálnej kamufláže na vonkajších stranách kýlových plôch náter v národných farbách, ktorý symbolizuje 15 rokov Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Do konca tohto roka bude podľa Národného riaditeľa pre vyzbrojovanie MO SR Stanislava Szaba v Trenčíne nastriekaných digitálnou kamuflážou aj zvyšných desať modernizovaných lietadiel MiG-29. Podľa neho si celková modernizácia lietadiel MiG-29, ktorá trvala od roku 2004, vyžiadala náklady takmer 1,6 miliardy korún. Financie pochádzajú z deblokácie dlhu Ruskej federácie. Modernizácia lietadiel sa uskutočnila na základe

dohody medzi MO SR a spoločnosťou RSK-MiG Moskva z novembra 2004. Na modernizácii sa podieľali ďalej spoločnosti BAE Systems, Rockwell Collins, Česká letecká servisní a Trenčianske letecké opravovne. Spočívala predovšetkým v zlepšení komunikačných systémov a inštalovaní nového navigačného systému. Zabezpečila sa bezgenerálová prevádzka stroja. V kabíne bol osadený nový multifunkčný farebný displej na indikáciu letových a navigačných informácií, indikátory v metrických mierach sa zmenili za anglosaské, ktoré sa štandardne využívajú v leteectvách aliancie.

„Modernizácia okrem iného zabezpečuje kompatibilitu systémov lietadla s prostriedkami NATO, účinné zapojenie našich vzdušných síl do plnenia úloh v systéme NATINADS a je reálny predpoklad, že tieto modernizované MiG-29 by mohli byť v operačnom nasadení nasledujúcich 10 – 15 rokov,“ poznamenal Stanislav Szabo.

POMOC PRE PILOTA

Veliteľ leteckej základne Sliač plukovník Jozef Dobrotka pripomína, že modernizácia lietadiel má okrem iného priaznivý vplyv na zníženie pracovného zaťaženia pilota, zvýšenie bezpečnosti letu. Palubný systém MiGu je totiž doplnený o naprogramovanie letovej úlohy, ako je to bežné v najnovších typoch bojových lietadiel aliancie.

Veliteľ leteckého krídla podplukovník Martin Hronec spomína, že piloti boli plní očakávania. Chceli, aby im modernizované lietadlo umožnilo plné zapojenie do vzdušnej aliančnej spolupráce.

„Bol to jednoznačne krok správnym smerom. Museli sme sa síce preorientovať z metrickej sústavy na anglosaskú, podľa ktorej sa lieta v aliancii i v civilnom letectve, čo spočiatku nebolo až také ľahké, ale modernizácia nám podstatne uľahčila celý systém prípravy na let, jeho uskutočnenie i následné vyhodnotenie. Teraz je celý spomínaný proces počítačovo riadený. Navigačná situácia sa nám zobrazuje na multifunkčnom farebnom displeji. V každom okamihu má pilot dokonale prehľad o tom, kde sa práve nachádza. Uľahčuje to prácu aj mne, veliteľovi krídla. Video reprodukcia mi umožňuje kedykoľvek vidieť, či niektorý pilot pri plnení letovej úlohy urobil chybu. Je to výborná pomôcka. Keby sa ešte v blízkej budúcnosti podarilo zmodernizovať zbraňový systém, boli by sme úplne spokojní,“ povedal podplukovník Hronec.

Pilot prvého roja, prvej letky poručík Braňo Kysel pridáva, že podľa neho sa minimálne o 40 percent uľahčila práca pilota. „Predtým som si musel práce porovnávať svoju orientáciu s mapou. Teraz sa môžem celkom venovať plneniu letovej úlohy,“ hovorí mladý pilot. Jeho veliteľ letky

PREVRATNÁ KAMUFLÁŽ

Mnohé ozbrojené sily vo svete v poslednom období začínajú vo väčšej či menšej miere využívať digitálnu kamufláž, ktorá v tejto oblasti znamená malú revolúciu v maskovaní človeka i techniky. Doterajšie vzory kamufláží predstavovali nepravidelné plochy rozličných farieb, ktorých účelom bolo opticky rozostriť obrysy predmetu voči pozadiu a tak sťažiť jeho odhalenie. Farebne by to bolo celkom v poriadku, ale štruktúra takéhoto maskovania celkom nezapadá do prírodného prostredia.

Digitálna kamufláž pozostáva z nevelkých hranatých plôch. Jej základom sú tzv. pixely, čiže matematické útvary, ktoré je možné podľa potreby donekonečna zväčšovať či zmenšovať. Spomínané pixely zodpovedajú pozadiu, v ktorom chceme príslušný druh vojenskej techniky čo možno najviac skryť.

Prvým priamym predchodcom digitálnej kamufláže bol náter Dual-Texture, ktorý využíval druhý pluk ozbrojenej kavalérie americkej armády od roku 1978. Vtedajšia úroveň techniky nedovoľovala vytvoriť účinný mikrovzor. Na digitálnej kamufláži o pár rokov neskôr začali nezávisle na sebe pracovať v USA a v Kanade. Ako prvá na svete zaviedla v roku 1997 digitálnu kamufláž práve kráľovská kanadská armáda. Nasledovali ďalšie štáty. Americká námorná pechota a neskôr ostatné zložky armády USA, ale aj Austrália, Veľká Británia, Fínsko a dosť prekvapivo aj čínska námorná pechota. Spočiatku bola digitálna kamufláž predovšetkým doménou špeciálnych jednotiek a útvarov.

Ako prvá však komplexne pojala digitalizáciu Jordánska kráľovská armáda. Týka sa nielen uniforiem, maskovacích náterov vozidiel a vojenskej techniky, lodí, lietadiel, ale aj budov a objektov vojenskej infraštruktúry. Smerom k digitalizácii kamufláže sa vydávajú aj ozbrojené sily Spojených arabských emirátov a Indie.

Teraz sa k týmto štátom pripojilo aj Slovensko. Maskovací vzor digitálnej kamufláže pre lietadlá MiG -29 vyvinuli vo Vojenskom technickom ústave v Liptovskom Mikuláši. Náter na prvé dve lietadlá nastriekali v Trenčianskych leteckých opravovniach. Na jedno lietadlo spotrebovali približne 70 kilogramov sivej farby. Náter by mal vydržať až päť rokov a stojí zhruba milión korún.

Takáto digitálna kamufláž síce neurobí lietadlo neviditeľným, ale dokáže najmä pri prudkých letových manévroch rozmazať obrysy stroja, či dokonca vytvoriť klamlivú ilúziu o pohybe leteckej techniky nesprávnym smerom. To môže pri reálnom leteckom súboji znamenať nezanedbateľnú výhodu.

major Peter Veľký predtým lietal na MiG-21 ešte v bechynskom útvare pred príchodom na Slovensko. Potom na nemodernizovaných MiG-29. „Príprava na let trvala predtým nepomerne dlhšie a bola zložitejšia. Aj tak sme si mohli naplánovať len dve letové trate, ktoré potom príslušníci inžinierske leteckej služby zadali do stroja. Dnes si bez problémov naprogramujeme sami množstvo tratí a po príchode do kabíny lietadla ich pomocou USB kľúča za pár sekúnd zadáme do systému,“ poznamenáva major Veľký.

Starší technik rádiotechnického vybavenia lietadla podpráporčík Vratko Kret a jeho kolegovia sú dnes

ušetrení zdĺhavého programovania zvolených tratí. Nové rádionavigačné vybavenie uľahčilo aj technikom prácu.

ZÍSKALI SME ČAS

Technik lietadla rotný Roman Kurnota pridáva, že modernizácia priniesla aj zmenu údržby a prevádzku lietadla bezgenerálovým spôsobom. Na stroji je umiestnených množstvo senzorov, ktoré umožňujú po každom lete vyhodnocovať jeho parametre a poškodené agregáty priebežne vymieňať.

Veliteľ vzdušných síl generálmajor Juraj Baránek pripomína, že modernizácia lietadiel MiG-29 okrem iného pomohla získať potrebný časový priestor, aby sa v budúcnosti mohlo bez zbytočného stresu uvažovať o nákupe novej leteckej techniky.

Na sliačskom letisku bol predstavený aj prvý modernizovaný vrtuľník Mi-17 pre potreby leteckej pátracej a záchrannej služby. Má vybavenie na nočné videnie, termovíziu, pátrací a vyhľadávací rádiokompas i palubný žeriav. V čase miery bude stroj, ktorý modernizovali v Trenčianskych leteckých opravovniach najmä v spolupráci s izraelskou firmou ELBIT a spoločnosťami Rockwell Collins, BAE Systems a Česká letecká servisní plniť úlohy účely leteckej pátracej a záchrannej služby nielen pre potreby rezortu obrany, ale aj pre Integrovaný záchranný systém SR. Vrtuľník sa v tejto úprave môže využívať na vyhľadávanie a záchranu osôb v núdzi, na nasadenie pri živelných pohromách, ale aj na vzdušnú prepravu osôb, materiálu či ranených. Obdobnou modernizáciou by podľa generálmajora Baránka mali v Trenčíne prejsť aj ďalšie tri vrtuľníky Mi-17 vzdušných síl. Modernizáciou prešiel v uplynulom období na Sliači aj letecký simulátor KTS21/LTV29. Modernizovaná kabína simulátora zodpovedá kabíne zmodernizovaného stroja MiG-29 AS.

Jozef ŽIAK,
Foto Peter DOVINA

Európska výzva

Už v polovici roka 2009 by mali byť príslušníci slovenských ozbrojených síl pripravení spoločne so svojimi českými kolegami na pôsobenie v bojovej skupine Európskej únie. V prvom polroku 2010 zasa v ďalšej pod vedením Poľska a za spoluúčasti Litvy a Lotyšska. Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Ľubomír Bulík určil zástupcu veliteľa pozemných síl brigádneho generála Jána Salaganiča zodpovedným za prípravu spomínaného slovenského príspevku do oboch bojových skupín Európskej únie.

• *Pán generál, mohli by ste priblížiť slovenský príspevok do spoločnej česko-slovenskej bojovej skupiny?*

Jeho jadro bude tvoriť mechanizovaná rota, doplnená čatou RCHBO, rotou zásobovania a prepravy, čatou opráv techniky, skupinou vojenskej polície, EOD tímom a práporným obväziskom. Slovensko bude mať svojich zástupcov aj v operačnom a predsunutom brigádnom veliteľstve. Spolu by malo ísť do 300 vojenských profesionálov, okrem podporných jednotiek. Rota mala byť pôvodne z levického mechanizovaného práporu. Jeho nedostatočné personálne obsadenie a niektoré ďalšie problémy nakoniec rozhodli, že sme vybrali rotu z michalovského mechanizovaného práporu. Chemici budú z rožňavského práporu RCHBO, logisti z topolčianskeho práporu logistickej podpory a z hlohovského národného podporného prvku (NSE).

V súčasnosti prebieha príprava spomínaných vyčlenených zložiek. Na národnej i medzinárodnej úrovni. Národná príprava, ktorú sme podrobne naplánovali na celý tento výcvikový rok, by mala vyvrcholiť v októbri certifikačným cvičením slovenského príspevku do bojovej skupiny vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť. Príslušníci štábov sa budú spoločne so svojimi českými kolegami pripravovať aj na území Českej republiky v rámci veliteľsko-štábnych cvičení a niektorých ďalších zamestnaní. Po tejto národnej certifikácii by malo nasledovať postupné zvyšovanie úrovne pripravenosti na nadnárodnej úrovni, aby sme 15. júna 2009 mohli s čistým svedomím zahľásiť pripravenosť. Spoločne s českou stranou pravidelne konzultujeme otázky prípravy a operatívne riešime všetky problémy, ktoré vznikajú. Pre naše i české ozbrojené sily ide o vyčlenenie a prípravu prvých takýchto jednotiek do bojovej skupiny európskej únie, preto samozrejme, chýbajú potrebné konkrétne praktické skúsenosti.

• *Čo všetko je potrebné do polovice budúceho roka urobiť najmä v príprave personálu? Ako chcete využiť zahraničné skúsenosti. Aj tie, ktoré pozemné sily získali v zahraničných misiách a v procese prípravy martinského mechanizovaného práporu do síl rýchlej reakcie NATO?*

Pozorne sme ich sledovali. Čerpali sme najmä zo skúseností, poznatkov a pomoci americkej, ale aj

nemeckej strany pri príprave martinského práporu do síl NRF - 10. Pozorne sme analyzovali celý proces, ktorým prešiel martinský prápor. Aj preto, aby sme sa vyvarovali opakovaniu niektorých chýb. Snažili sme sa využiť všetky skúsenosti, ktoré získali naše útvary v zahraničných misiách. Či už na Balkáne, v Iraku, Afganistane, ale aj na Golanoch či Cypre. Veľmi podnetné v tomto smere bolo v minulom roku dvojďňové zamestnanie, v priebehu ktorého bývalý veliteľ slovenského kontingentu v Iraku podplukovník Daniel Zmeko demonštroval možné formy výcviku a prípravy ľudí, ktoré sa dajú robiť aj v našich podmienkach. Ukázalo sa však, že niektoré nové prvky nemôžeme plne využiť, lebo naše terajšie bezpečnostné opatrenia sú v tomto smere už pomerne zastarané. Nedovoľujú napríklad uskutočňovať výcvik s použitím bojovej munície v takom rozsahu, ako by sme v súlade so súčasnými svetovými trendmi potrebovali. Samozrejme, pri dodržaní nevyhnutnej bezpečnosti. Pomerne bohaté skúsenosti zo zahraničných misií získali v uplynulých rokoch aj samotní príslušníci michalovského útvaru. Pôsobili najmä v misii UNFICYP na Cypre a KFOR v Kosove.

• *Neoddeliteľnou súčasťou prípravy vyčlenených vojenských profesionálov je aj úroveň ich jazykových schopností. Aký je v tomto smere stav?*

Musím priznať, že nie je jednoduché splniť všetky požiadavky v tejto oblasti. Najmä čo sa týka príslušníkov veliteľského zboru a štábov. Plánovať a viesť operácie v anglickom jazyku nie je ľahké. Neustále nám chýbajú ľudia s potrebnými jazykovými schopnosťami (STANAG-3). Obávam sa, že v našich podmienkach, bez školenia v zahraničí, v anglojazyčnom prostredí ich aj ťažko

prípravíme. Samozrejme, na odstránení tohto nedostatku neustále pracujeme.

- *V akom stave je materiálno-technické vybavenie vyčlenených jednotiek?*

Práve materiál na prípravu, stav techniky, nákup niektorých súčiastok výstroja i výzbroje nám spôsobovali hádam najviac problémov už v procese prípravy martinského útvaru pre potreby NRF-10 i nitrianskeho pre potreby mechanizovanej prápornej skupiny. Situácia sa nezlepšila a zasa sa pasujeme s rovnakými ťažkosťami. Pôvodné požiadavky českej strany boli, aby slovenská mechanizovaná rota bola vybavená kolesovými obrnenými transportérmi. Žiaľ, Slovensko v súčasnosti takýmto typom vojenskej techniky nedisponuje a zrejme v krátkej budúcnosti disponovať nebude, keďže ešte nebol vyhlásený ani tender. Museli sme teda využiť techniku, ktorú má michalovský prápor k dispozícii. Ide o už pomerne morálne i technicky zastarané bojové vozidlá pechoty BVP-1. Snažíme sa ich uviesť do čo najlepšieho stavu a hľadáme všetky dostupné možnosti na zlepšenie situácie. Ale asi nám znova nezostane nič iné, ako popresúvať lepšiu techniku na obdobie pohotovosti v bojovej skupine z iných útvarov. Takéto riešenie je však z dlhodobého hľadiska neperspektívne. Máme síce prísľub zo strany generálneho štábu na zlepšenie stavu techniky a jej doplnenie, najmä kolesovej. Uvidíme, čo sa napokon podarí realizovať.

- *V roku 2010 by mali byť slovenskí vojaci súčasťou bojovej skupiny európskej únie pod poľským velením. Aký bude v nej náš príspevok?*

Slovensko plánuje do nej prispieť asi 230 osobami. Jadro príspevku bude tvoriť michalovská ženijná rota doplnená vrtuľníkovou jednotkou a dvoma vrtuľníkmi Mi-17, jednotkou národného podporného prvku (NSE), zložkou vojenskej polície, zdravotníctva a príslušníkmi štábu a veliteľstva spomínanej bojovej skupiny. V súčasnosti napríklad naše vrtuľníky pôsobia v Kosove v misii KFOR, čo bude pre príslušníkov prešovskej leteckej základne vhodná forma prípravy aj na plnenie úloh v rámci bojovej skupiny EÚ.

- *Čo prinesie pre príslušníkov našich ozbrojených síl proces prípravy a samotné pôsobenie v rámci bojových skupín Európskej únie?*

Predovšetkým množstvo skúseností. V teoretickej i praktickej rovine. Osvojujú si najnovšie postupy pri plánovaní a uskutočňovaní operácií v medzinárodnom meradle. Netreba zabúdať, že našou úlohou je nielen pripraviť, vycvičiť a nasadiť jednotky do operácie európskej únie, ale ich aj následne stiahnuť po nasadení, uskutočniť obnovu ich bojovosť a znova ich začleniť do systému operačnej pripravenosti slovenských ozbrojených síl. Jednotlivé bojové skupiny môžu byť v prípade potreby nasadené až do vzdialenosti 6 000 kilometrov od Bruselu. Musia byť pripravené na plnenie úloh pri stabilizácii, rekonštrukcii a podpore reformy bezpečnostného sektora, na podporu humanitných operácií, separáciu znepríatených strán silou, ale aj na prevenciu konfliktov, evakuačné operácie.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

BOJOVÉ SKUPINY EÚ

História bojových skupín (Battle Group) Európskej únie sa začala písať v roku 2003, keď bola v decembri prijatá Európska bezpečnostná stratégia. Vtedy po prvý raz EÚ uviedla, že v prípade budúcich kríz a konfliktov vysokej intenzity, v situácii, keď zlyhajú všetky diplomatické prostriedky, bude nutné použiť aj vojenské nástroje krízového manažmentu. Uďalo sa to tak aj na základe neblahých skúseností z riešenia obdobných kríz na území Balkánu v 90-ich rokoch.

Určitým predobrazom činnosti bojových skupín Európskej únie bola prvá samostatná vojenská operácia únie pod názvom Artemis v roku 2003 na území Konga v oblasti mesta Bunia. Zúčastnilo sa jej predovšetkým Francúzsko a operácia zabezpečila bezpečnú prevádzku letiska a ochránila civilné obyvateľstvo.

Na základe spomínaných skúseností z Konga bol 16. júla 2004 projekt bojových skupín schválený Radou Európy. V novembri 2004 deklarovali členské štáty únie pripravenosť sformovať na obdobie rokov 2005 - 09 celkom 13 takýchto bojových skupín. Podľa hlavného cieľa 2010 je zámerom projektu umožniť Európskej únii spolupodieľať sa na zodpovednosti za globálnu bezpečnosť.

Únia riadi operácie bojových skupín prostredníctvom piatich veliteľstiev. Sú umiestnené v nemeckom Postupime, francúzskom Mont Valériene, gréckej Larise, talianskom Ríme a britskom Northwoode.

Bojová skupina je najmenšia sebestačná jednotka, ktorá môže plniť operačné úlohy. Až na niektoré výnimky, keď ju tvoria veľké európske štáty (Francúzsko, Nemecko, Veľká Británia) je organizovaná na mnohonárodnom princípe. Predstavuje práporné úlohové zoskupenie v počte približne 1 500 osôb (počet závisí od plnenia konkrétnej úlohy), ktoré pozostáva z bojových jednotiek i všestranného bojového zabezpečenia.

Základom vytvorenia spoločnej česko-slovenskej bojovej skupiny bolo rozhodnutie vtedajších ministrov obrán Českej republiky a Slovenska Karla Kuhnla a Juraja Lišku z novembra 2005. Česká republika plní v rámci tejto bojovej skupiny úlohu vedúceho štátu. Jej príspevok tvorí predovšetkým až 2 200 vojakov. Najmä z 43. výsadkového mechanizovaného práporu z Chrudimy, doplnených o príslušníkov ďalších útvarov a zariadení českej armády. Ďalších viac ako 500 českých vojakov by malo pôsobiť v operačnom veliteľstve Postupim v Nemecku a v novo vytvorenom veliteľstve síl v Žatci.

Turecko požiadalo USA o unýchlenú dodávku 12 bojových vrtulníkov AH-1W SuperCobra. Stroje chce nasadiť do operácií proti kurdským povstalcom pozdĺž turecko-irackej hranice.

Turecko už predtým dostalo 32 starších jednomotorových modelov AH-1P/S Cobra a deväť strojov AH-1W SuperCobra. O jeden vrtulník tohto typu prišlo už dva dni po vpáde do severného Iraku vo februári tohto roku. Ostatné sú operačne veľmi vyťažené, preto sa Turci čo najrýchlejšie snažia zohnať ďalšie. Odpoveď Američanov nebola v čase uzávierky tohto čísla známa. Teoreticky by mohli Turkom okamžite dodať 12 používaných strojov AH-1W zo svojej výzbroje. USA sa však turecké akcie v severnom Iraku veľmi nepozdávajú. Turci tiež v roku 2003 nepustili na svoje územie americké vojská a Pentagon musel prerábať plány na inváziu do Iraku.

Vrtulníky AH-1W SuperCobra poháňajú dva motory s výkonom po 1680 koní, ktoré im dávajú maximálnu rýchlosť 352 km/h. Výzbroj tvorí trojhlavňový kanón kalibru 20 mm, 8 protitankových rakiet TOW alebo Hellfire a neriadené rakety kalibru 70 alebo 127 mm. Vrtulníky môžu niesť aj dve protiletadlové rakety Sidewinder.

Americká námorná pechota používa okolo 260 strojov AH-1W. Z nich chce 180 modernizovať na štandard AH-1Z Viper s novým štvorlistovým rotorom, zosilnenou konštrukciou a digitálnym kokpitom.

Turci chcú ďalšie SuperCobry

Švajčiari chcú nahradiť staré Tigre

V 70. a 80. rokoch Švajčiarsko kúpilo spolu 110 stíhacích lietadiel F-5E/F Tiger II. Časť z nich už vyradili, časť prenajali Rakúsku. Doteraz je v službe ešte 54 strojov. Aj tie však čaká odchod do dôchodku. Švajčiarske letectvo vyhlásilo súťaž na nákup nových stíhačiek, ktoré doplnia 33 lietadiel F/A-18C/D Hornet.

Oslovené boli štyri firmy – Dassault so svojim Rafale, EADS s Eurofighterom Typhoon, Boeing s F/A-18E/F Super Hornet a BAE/Saab so strojom JAS-39 Gripen. Rozpočet na ich nákup je však obmedzený na približne 1,3 miliardy eur, čo pri výbere môže veľmi závažiť. Za túto cenu totiž Švajčiarsko môže nakúpiť okolo 30 Gripenov, ale z ostatných strojov iba okolo 15 až 20. Super Hornet môžu diskvalifikovať aj jeho rozmery. Údajne ho chceli vopred vyradiť zo súťaže, pretože má problémy zmestiť sa do štandardných úkrytov na švajčiarskych letiskách. Nakoniec ho však zaradili.

Oslovené firmy majú predložiť svoje ponuky do polovice tohto roka, do konca roka 2008 sa uskutočnia letové skúšky. Po ich skončení predložia do parlamentu návrh na nákup víťazného stroja v rámci rozpočtu na rok 2010. Ani jeho schválenie však neznamená definitívnu výhru. Je nanajvýš pravdepodobné, že socialisti a zelení usporiadajú o nových stíhačkách referendum, tak ako to bolo v roku 1993 pri nákupe Hornetov. Tieto strany sa navyše snažia dosiahnuť zákaz letov bojových lietadiel v čase mieru v turistických oblastiach, čo by pre švajčiarske letectvo znamenalo prakticky koniec cvičných letov.

Španielska armáda podpísala celú sériu objednávok novej techniky. Asi najviac zarobí firma AMPER, ktorá dodá rádiostanice PR4G za 180 miliónov eur. Na veľkú zákazku sa môže tešiť aj automobilka IVECO Špania. Dodá spolu 158 nákladných vozidiel s nosnosťou 4, 6 a 10 ton, 27 sanitiek VM90 a 12 hasičských áut v celkovej hodnote 33,4 miliónov eur. Spoločnosť Santana Motor dodá 510 terénnych vozidiel Anibal za 16,8 miliónov eur. Ide o licenčnú verziu známeho Land Roverov.

Firma Rheinmetall dodá za 4 milióny eur cvičnú muníciu pre tanky Leopard 2. Za 7 miliónov eur kúpia Španieli náhradné diely na bojové vozidlá pechoty Pizarro (v Rakúsku ich volajú Ulan). Ďalších 23 miliónov eur pôjde na osemkolesové vozidlá Centauro. Španieli kúpia štyri nové v ťahovej verzii a modernizujú 21 bojových strojov, ktoré dostanú nové termálne kamery. Spolu 12,5 milióna eur pôjde na údržbu a modernizáciu helikoptér.

Pre svoje bojové vrtulníky Tiger (na snímke) sa Španieli rozhodli nakúpiť protitankové rakety Spike. Už pred rokom Španielsko nakúpilo rakety Spike-LR (Long Range) s dosahom 4000 metrov pre svoju pozemnú armádu a námornú pechotu. Teraz kúpi 44 odpaľovacích zariadení a 200 rakiet Spike-ER (Extended Range) pre helikoptéry. Spike-ER má dosah 8000 metrov a nesie väčšiu bojovú hlavicu. Rakety budú stáť 40 miliónov eur.

Španielsko robí veľké nákupy

Egypt si „vyrobí“ ďalšie Abramsy

Egypt začal spolupracovať na programe tankov M1 Abrams v roku 1988. Z USA dostáva sady dielov a tie v továrni neďaleko Káhiry zostavuje. Takto vzniklo v Egypte už 880 tankov M1, teraz ich budú nasledovať ďalšie. Ich celkový počet tak stúpne na 1005.

Nových 125 tankov bude vo verzii M1A1, čo znamená, že pôvodný 105 mm kanón nahradí kanón M256 kalibru 120 mm od firmy Rheinmetall. Tanky tiež budú mať nové senzory a optiku.

Sady dielov na 125 tankov vyrobí firma General Dynamics, ktorá na to dostala objednávku za 349 miliónov dolárov. Táto cena však ešte nemusí byť konečná, pretože sa o nej bude ešte rokovať. Podľa niektorých odhadov by mohla dosiahnuť až 889 miliónov dolárov. Diely budú do Egypta dodávať od apríla 2009 do júla 2011.

Modernizujú Herculesy

Francúzsko udelilo firmám Thales a Sabena Technics kontrakt za 40 miliónov eur na modernizáciu avioniky pre svojich 14 transportných lietadiel C-130H. Francúzska armáda sa chcela zamerať na nové Airbusy A400M, tie však meškajú. S nasadením v Afrike a v Afganistane ukázala sa potreba modernizovať staršie transportné lietadlá.

Americká firma Lockheed Martin momentálne vyrába stroje C-130 vo verzii J s tzv. „sklenenými“ kokpitmi. Francúzske stroje C-130H teraz dostanú podobné kokpity s digitálnymi displejmi. Thales a Sabena upravia jedno lietadlo, ktoré prejde testami. Až po ich úspešnom završení firmy dodajú zvyšné sady prístrojov. Thales sa postará o servis do roku 2013. Úprava 14 strojov sa nemusí zdať ako veľký biznis, ale Thales dúfa, že upúta pozornosť ďalších zákazníkov. Do úvahy prichádza modernizácia kokpitu v približne 200 starších Herculesoch po celom svete.

O údržbu svojich starších verzii Herculesov sa starajú aj Izraelčania. Zákazku na servis dopravných lietadiel získala firma IAI (Israel Aerospace Industries). Na starosti bude mať okrem desiatich C-130 aj 14 Boeingov 707-300. Kontrakt na údržbu podpísala IAI na deväť a pol roka, jeho hodnota sa odhaduje na 170 miliónov dolárov.

Patria AMV do Emiráto

Fínska firma Patria uzavrela dohodu so Spojenými arabskými emirátmi o dodávkach svojich obrnených transportérov AMV 8x8. Detaily o počte, verziách a termínoch dodania sú na želanie zákazníka utajené. V Emirátoch sa však testovala predĺžená verzia s hmotnosťou 24 ton a tá bude pravdepodobne základom objednávky. Údaje sa uvažuje aj o výrobe priamo v Emirátoch, ktorá by doplnila dodávky z Fínska.

Patria AMV sa vyrába vo viacerých verziách, okrem štandardného transportéru je to bojové vozidlo pechoty s kanónom, samohybný minomet AMOS, velitelský stroj, sanitka či odťahovacie vozidlo. Na zbrojnom veľtrhu IDEX v Emirátoch predviedli aj AMV s vežou z ruského pásového BVP-3. Tá nesie silnú výzbroj v podobe dvoch kanónov kalibru 100 mm a 30 mm a guľomet 7,62 mm. Cez hlavň 100 mm kanóna možno vypúšťať aj protitankové rakety. Spojené arabské emiráty majú vo výzbroji takmer 600 BVP-3. Je možné, že ich veže použije aj na kolesových AMV, ktoré by tak ponúkali lepšiu mobilitu na cestách pri rovnakej palebnej sile.

Dvojstranu pripravil **Miroslav BARIČ**
Foto Bundesheer, Eurocopter, USMC, US Army

Krátko

Rakúska zbrojovka Steyr dostala v Česku druhú šancu. Tamojšie ministerstvo obrany s ňou vlani v decembri zrušilo zmluvu na dodávku 199 obrnených transportérov Pandur, pretože neprešli kontrolnými skúškami. Po sérii rokovaní je však Česko ochotné Pandury opäť vyskúšať a aj výrobca je ochotný testy absolvovať. O ďalšom postupe sa malo definitívne rozhodnúť v marci.

India kupuje ďalších 40 prúdových cvičných lietadiel Hawk. Pred štyrmi rokmi po dlhom úsilí firma BAE Systems predala Indii 66 Hawkov v cene okolo 25 miliónov dolárov za kus. Porazila tak výrobcov z Francúzska, Česka či Ruska, ktorí chceli presadiť svoje stroje. Hawky môžu okrem výcviku slúžiť aj ako ľahké bojové.

Francúzsko chce pre svoje nové bojové vrtulníky Tiger americké protitankové rakety Hellfire II. Objednávka je otvorená a môže znamenať čokoľvek od pár stoviek po niekoľko tisíc striel. Jedna raketa AGM-114 Hellfire II stojí okolo 68-tisíc dolárov. Má dosah 8000 metrov a nesie osemkilogramovú bojovú hlavicu.

Venezuela objednala štyri bojové vrtulníky Mi-28N iba pár dní po tom, čo ruské letectvo prevzalo prvé dva sériové stroje. Helikoptéry Mi-28 prešli dlhým vývojom. Až vlani sa rozhodlo o ich definitívnom zaradení do výzbroje. Do roku 2015 ich chce ruská armáda mať 300. Verzia N je určená do každého počasia a nesie senzory pre nočné videnie. Stroj má maximálnu rýchlosť 305 km/h a unesie 2400 kg výzbroje – napríklad 16 protitankových rakiet.

Kolumbia kupuje pozorovacie veže Star SAFIRE za 13 miliónov dolárov. Vybaví s nimi väčšinu zo svojich 90 helikoptér. Veže nesú kamery na denné i nočné videnie. Sú pomerne ľahké (55 kg) a sú stabilizované – to znamená, že bez ohľadu na pohyby helikoptéry, obraz zostáva stabilný.

Americká armáda odovzdá približne 8000 pancierovaných vozidiel Humvee irackým bezpečnostným silám. Viac ako 4000 dodajú ešte tento rok, zvyšok do konca roku 2009. Americkú armádu to bude stáť približne 30-tisíc dolárov za kus. Väčšina z tejto sumy ide na opravy vozidiel. Na nich sa bude podieľať aj niekoľko stoviek mechanikov irackej armády, ktorí tak získajú potrebné skúsenosti.

Technické problémy so staršími strojmi F-15 vedú americké letectvo k tomu, že sa snaží o rýchlejšie zavedenie strojov F-35 do služby. Podľa pôvodného plánu sa ich masová výroba má začať v roku 2014 a neskôr má dosiahnuť vrchol v podobe viac ako 100 vyrobených strojov ročne. Letectvo chce teraz tento proces urýchliť a preto žiada od Kongresu dodatočné finančné prostriedky.

Francúzsko minie 15 miliónov dolárov na to, aby na svoje laserom navádzané bomby Paveway II pridala aj satelitný systém GPS. Duálne navádzanie poskytnú francúzskym letcom isté operačné výhody, je to však aj dôsledok nedostatkov vo vývoji nových lietadiel Rafale. Tie dostanú kontajnery Damocles s laserovým zameriavačom až v roku 2010. Dovtedy by sa napríklad v Afganistane museli spoliehať na navádzanie bômb zo sprievodných strojov Mirage 2000. Pridanie GPS im umožní operovať flexibilnejšie.

Stíhač tankov Marder III

V predvečer 2. svetovej vojny Hitler a jeho generáli postavili filozofiu budúcich výbojov na tzv. blitzkriegu – bleskovej vojne, ktorej základom mali byť rýchle útoky obrnených vojsk. Preto hneď po uchopení moci v roku 1933 začali vyrábať a do výzbroje zavádzať nové tanky a samohybné delá, ktoré im dovtedy Versaillská zmluva zakazovala.

V septembri 1939 pri útoku na Poľsko v tankových divíziách Wehrmachtu ešte vysoko prevažovali ľahké tanky PzKpfw I a II s dvoma 7,92 mm guľometmi, resp. jedným 20 mm kanónom a 7,92 mm guľometom a bývalé čs. ľahké tanky LT-35 a LT-38 s 37 mm kanónom a dvoma 7,92 mm guľometmi. Stredných tankov PzKpfw III a IV mali Nemci málo i pri napadnutí Francúzska v júni 1940 (asi len 600 z 2 500 nasadených) a dominujúcimi sa stali až pri vpáde do ZSSR v júni 1941. Ťažké Panthery (PzKpfw V) a Tigre (PzKpfw VI) prišli ešte neskôr.

„KUNY“ NA ČESKÝCH PODVOZKOCH

Nemci však museli počítať aj s obrnenou technikou protivníkov. Na slabšie pancierované poľské a francúzske

tanky im stačila výzbroj vlastných ľahkých a stredných tankov a často i ručné protitankové zbrane. Proti početnej prevahe sovietskych tankov a pancieru stredných „téciek“ a ťažkých strojov KV ale potrebovali zbraň väčšieho kalibru. Na stavbu ľahkého stíhača tankov podľa projektu firmy Alkett použili podvozok spomenutého čs. ľahkého tanku LT-38, ktorý ukoristili v značnom množstve po okupácii Čiech a Moravy a vyrábali i ďalej v pražskej firme Böhmmish-Mährische Maschinenfabrik – BMM (bývalá ČKD) ako PzKpfw 38(t). Novú zbraň zaviedli do výzbroje Wehrmachtu vo februári 1942 ako Panzerjäger 38(t) für 7,62 cm PaK(r) s kódovým označením Sdkfz 139 Ausf. G. Názov Marder III (Kuna) dostala neskôr.

Už samotný vzhľad tohto stroja svedčil o improvizácii a časovej tiesni pri jeho projektovaní i výrobe. Z tanku LT-38 zostal iba podvozok s miestami pre vodiča a radistu, ktorý obsluhoval aj ťažký 7,92 mm guľomet ZB vz. 37 premenovaný na MG 37(t) v čele korby. Vežu nahradili nadstavbou z nízkych 10 mm bočných plechov a predného šikmého 14,5 mm štítu. Hlavnou zbraňou bol ukoristený sovietsky 76,2 mm kanón F 22 premenovaný na 7,62 cm PaK(r) s odmerom 21°. Ochrana strelca

a nabíjača v nadstavbe bola veľmi slabá, ohrozovala ich akákoľvek pechotná palba i výbuchy v blízkosti vozidla. Za dažďa sa kryli iba nepremokavou celtou natiahnutou ponad nadstavbu. Do júna 1942 vyrobili 194 stíhačov tankov tohto typu.

MODERNIZOVANÝ MARDER VERZIE H a M

Očividné nedostatky Sdkfz 139 Ausf. G najmä v pasívnej ochrane viedli k rozhodnutiu začať výrobu zlepšenej verzie H (kresba). Tá dostala silnejší motor, nadstavbu, ktorá z bokov lepšie kryla obsluhu a najmä nový nemecký kanón PaK 40/3 kalibru 75 mm s hlavňou dlhou 46 kalibrov, klinovým poloautomatickým záverom, dvojkomorovou úšovou brzdou a odmerom až 38°. Z tohto typu vo firme BMM od novembra 1942 do mája 1943 vyrobili 275 kusov.

V záujme ďalšieho zvýšenia pasívnej ochrany vznikol v máji 1943 tretí typ označený ako Panzerjäger 38(t) mit 7,5 cm PaK 40/3 Ausf. M alebo Sdkfz 138 Ausf. M (fotografia). Pancierovanie podvozka zostalo rovnaké, teda 50 mm na čele korby a 10 mm na bokoch, ale hrúbku štítu nadstavby znížili z 50 na 15 mm, čo kompenzovali zvýšením jeho sklonu až na 67. Celú nadstavbu posunuli dozadu, takže dĺžka stroja aj s kanónom sa výrazne znížila. Ďalšie zníženie celkovej hmotnosti dosiahli redukciami posádky na tri osoby. Post radistu aj s ťažkým guľometom v čele korby zrušili. Na obranu proti nepriateľskej pechote i lietadlám slúžil univerzálny 7,92 mm guľomet MG 34 alebo MG 42 voľne uložený v nadstavbe. Od mája 1943 do júna 1944 vo firme BMM vyrobili 942 strojov verzie M. Potom tu začali vyrábať ešte modernejšie stíhače tankov Hetzer (štváč), takisto na podvozku LT-38.

Vojnové Slovensko bolo popri Nemecku jediným štátom, ktorý mal vo výzbroji Mardery III, a to 18 strojov verzie H dodaných na jar 1944. Keď začiatkom septembra 1944 Nemci odzbrojili dve slovenské divízie v Karpatoch, ukoristili aj 16 ich Marderov. Zvyšné dva, ktoré zostali v Martine, sa pridali k SNP. Jeden z nich sa preslávil bojom v Strečnianskej tiesňave, kde údajne zničil dva nemecké tanky PzKpfw IV. Potom sa Nemcom podarilo z výšiny postrieľať obsluhu jeho kanóna a musel ustúpiť. Nemecký tank ho napokon zničil 8. septembra 1944 pri Vrútkach. Druhý povstalecký Marder skončil svoju bojovú púť po zásahu protitankovým kanónom o deň neskôr pri Priekope.

PhDr. Ján DOLINAY
Kresba Rudolf TOMŠA

ZÁKLADNÉ TECHNICKO-TAKTICKÉ ÚDAJE

Panzerjäger 38(t) Marder III, Sdkfz 138 Ausf. H: hmotnosť – 10 800 kg; dĺžka – 5,77 m; šírka – 2,16 m; výška 2,50 m; pohon – 6-valcový benzínový motor Praga AC (výkon 160 k); max. rýchlosť 46 km/h; dojazd v teréne – 160 km; výzbroj – 1 x 75 mm kanón PaK 40/3 L/46 s 38 nábojmi a 1 x 7,92 mm guľomet MG 37(t) s 1 200 nábojmi; posádka – 4 osoby.

Panzerjäger 38(t) Marder III, Sdkfz 138 Ausf. M: hmotnosť – 10 100 kg; dĺžka – 4,92 m; šírka – 2,13 m; výška – 2,48 m; pohon – 6-valcový benzínový motor Praga AC (výkon 160 k); max. rýchlosť 46 km/h; dojazd v teréne – 160 km; výzbroj – 1 x 75 mm kanón PaK 40/3 L/46 s 27 nábojmi a 1 x 7,92 mm guľomet MG 34 alebo MG 42 s 1 200 nábojmi; posádka – 4 osoby.

Jagdpanzer 38(t) Hetzer, Sdkfz 138/2: hmotnosť 15 750 kg; dĺžka – 6,38 m; výška – 2,63 m; pohon – 6-valcový benzínový motor Praga AC/2 s výkonom 160 k; max. rýchlosť – 42 km/h; dojazd v teréne – 177 km; výzbroj – 1 x 75 mm kanón PaK 39 L/48 s 34 nábojmi a 1 x 7,92 mm guľomet MG 34 alebo MG 42 s 1 200 nábojmi; posádka – 4 osoby.

Divízny generál Mikuláš Markus

Narodil sa 27. júna 1897 v Málinci, okres Lučenec, v rodine maloobchodníka Mórica a Anny, rodenej Gažovej. Ľudovú školu navštevoval v Málinci a v rokoch 1907 – 1915 študoval vo Vyššej štátnej reálke v Kremnici, kde 6. júna 1916 zmaturoval.

V polovici októbra 1915 sa ako jednoročný dobrovoľník cisárskej a kráľovskej armády prezentoval v 5. náhradnej roty 29. poľného jágerského práporu v Lučenci. Vo funkcii veliteľa čaty kmeňového práporu bol 11. júla 1916 odvelený na ruský front. V auguste 1917 Markusa povýšili na poručíka pechoty v zálohe (pech. v zál.). O mesiac neskôr bol na východnom fronte ťažko ranený a až do 13. júna 1918 zotrval v nemocničnom ošetrovaní. V polovici júna ho ako veliteľa útočnej roty odoslali na taliansky front, kde pôsobil do konca októbra 1918. Po skončení prvej svetovej vojny demobilizoval, s úmyslom ďalej študovať na Vysokej škole lesníckej v Banskej Štiavnici, ale zložité rodinné finančné pomery mu to neumožnili.

Markus sa 25. mája 1919 prihlásil do čs. armády a ako veliteľ 6. roty nastúpil do pešieho pluku 25 v Šumperku, ktorý bol po unifikácii čs. armády v roku 1920 premiestnený do Lučena. V máji 1921 ho povýšili na npor. pech., s poradím od 1. augusta 1920. Od marca 1922 do polovice septembra 1928 velil čate v kmeňovom pluku. Následne bol premiestnený do pešieho pluku 31 Arco v Jihlave a 1. apríla 1929 povýšený na kpt. pech. V apríli 1936 ho povýšili na štábného kapitána a v polovici septembra prevelili do Vojenskej akadémie v Hraniciach na Morave, kde pôsobil ako zástupca veliteľa roty vojenských akademikov. Od 15. septembra 1938 už slúžil v pešom pluku 6 *Hanácky generála Janína* v Olomouci. V čase všeobecnej mobilizácie čs. brannej moci, od 24. septembra do konca októbra 1938, bol pridelený do náhradného práporu pluku a súčasne zastával post styčného dôstojníka delimitačnej komisie. V novembri 1938 ho prevelili do Posádkového veliteľstva v Banskej Bystrici, kde následne až do rozbitia ČSR bol ako inštruktör brannej výchovy a zároveň zástupca čs.

vojenskej správy pridelený Oblastnému veliteľstvu Hlinkovej gardy.

Po vzniku Slovenského štátu prevzal Markus 15. marca 1939 velenie 10. divízie v Banskej Bystrici. 17. mája 1939 ho povýšili na mjr. pech. Od mája do konca októbra 1939 bol veliteľom Školy pre dôstojníkov pechoty v zálohe v Banskej Bystrici. Od novembra 1939 velil pešiemu pluku 3 vo Zvolene. 1. júla 1940 bol povýšený na pplk. pech. Po napadnutí ZSSR nacistickým Nemeckom v júni 1941 odišiel so svojím peším plukom 3 (neskôr premenovaný na peší pluk 101) na východný front, kde zotrval do 4. decembra 1941. Po návrate na Slovensko opätovne prevzal velenie mierového pešieho pluku 3 vo Zvolene. V polovici septembra 1942 odišiel znovu na východný front, kde do začiatku apríla 1943 zastával funkciu veliteľa motorizovaného pešieho pluku 20 v rámci slovenskej Rýchlej divízie. 1. januára 1943 bol povýšený na plukovníka pech. a o rok neskôr sa stal veliteľom Divíznej oblasti 1 v Trenčíne. 7. mája 1944 ako veliteľ 1. divízie odišiel do priestoru Gíraloviec, kde sa táto vyššia jednotka stala súčasťou formujúcej sa Východoslovenskej armády.

V čase pôsobenia v Trenčíne nadviazal plk. Markus úzky kontakt s pplk. gšt. Jánom Golianom, ktorý ho zapojil do príprav ozbrojeného Povstania a zaradil medzi najbližších spolupracovníkov Vojenského ústredia. V polovici mája 1944 nadviazal Markus spojenie s partizánskym oddielom Čapajev a koncom júla 1944 s partizánskym zväzkom *Alexander Nevský*. Po vypuknutí SNP bol Markus 30. augusta 1944, spolu so svojím náčelníkom štábu mjr. gšt. Elemirom Polkom, zavolaný na poradu k náčelníkovi štábu Východoslovenskej armády plk. gšt. Viliamovi A. Talskému. Dohodli sa, že major Polk odletí 31. augusta 1944 k veliteľovi 1. ukrajinského frontu maršalovi Ivanovi S. Konevovi, so žiadosťou, aby Červená armáda (ČA) zaútočila zo severu v smere na Dukliansky priesmyk. Okrem toho sa rozhodlo, že po preskupení oboch divízií Východoslovenskej armády, tie o dva dni na svitaní zaútočia z juhu: 1. divízia smerom na mesto Dukla, všeobecne na Krosno a 2. divízia smerom na Čeremchu – Rymanov. Zvažovala sa aj obrana na mieste, alebo prebojovanie sa na stredné Slovensko. Po nedodržaní dohovoru zo strany plukovníka Talského, ktorý so všetkými lietadlami armády odletel 31. augusta nadržanom na územie ZSSR, sa situácia zásadne zmenila a mala aj bleskový dopad na rozhodovací proces nemeckých ozbrojených síl. Tie 31. augusta 1944 popoludní začali realizovať vopred pripravenú odzbrojovaciu akciu *Kartoffelnernte mit Prämie* (Zber zemiakov s prémieu) oboch divízií na

východnom Slovensku. Táto správa zastihla Markusa vo Svidníku. Následne s časťou dôstojníkov svojho štábu odišiel do Čergovského pohoria a v obci Kríže sa ihneď skontaktoval s dôstojníkmi ČA. Na Čergove sa postupne sústredilo približne 1 500 príslušníkov 1. divízie a celý jej štáb. Po týždenných prestrelkách s protivníkom sa Markusovi so značne preriedenou časťou svojich jednotiek, podarilo prebiť na povstalecké územie do priestoru Červenej Skaly. 12. septembra 1944 sa hlásil v Banskej Bystrici u generála Goliana a 14. septembra prevzal od pplk. jazd. Jána Malára velenie nad IV. taktickou skupinou (TS) *Muráň*, s veliteľstvom v Ráztočne pri Handlovej. K jeho prvým krokom patrilo zabezpečenie obrany zo smeru Nováky – Cígelf na Handlovú. Neskôr jemu podriadené jednotky skupiny zvádzali sústavné boje s útočiacimi nemeckými jednotkami v priestore Kordík, Kremnice a Badína. V kritických dňoch nemeckej generálnej protipovstaleckej ofenzívy došlo k vzájomnej výmene veliteľa IV. a III. TS. Velenie III. TS *Gerlach* s veliteľstvom vo Zvolene prevzal Markus 23. októbra 1944 a o tri dni na to so skupinou dôstojníkov a vojakov ustúpil do priestoru Poľany. V horách zotrval do decembra 1944 a následne s vážnymi zdravotnými problémami sa až do príchodu oslobodzovacích jednotiek ČA a rumunskej armády ukrýval vo Zvolene.

26. marca 1945 bol Markus v Košiciach prezentovaný do čs. armády. Od 3. apríla do konca mája 1945 velil 4. čs. samostatnej brigáde 1. čs. armádneho zboru, s ktorou sa zúčastnil záverečných oslobodzovacích bojov v ČSR. 1. júna 1945 bol povýšený na brig. gen. Od júna do 19. októbra 1945 pôsobil vo funkcii veliteľa Vojenskej oblasti (VO) 4 v Bratislave. Následne od 28. októbra 1945 velil VII. zboru (na jeseň 1947 premenovaný na V. zbor) v Trenčíne. Od decembra 1947 do konca februára 1948 bol Markus frekventantom kurzu pre vyšších veliteľov pri Vysokej škole válečnej v Prahe. V októbri 1948 ho povýšili na div. gen., s poradím od 1. apríla 1947. Vo funkcii veliteľa V. zboru v Trenčíne zotrval do konca apríla 1949, keď bol prevelený na Moravu a 1. mája poverený funkciou zástupcu veliteľa VO 3 so sídlom v Brne. K 1. augustu 1950 generála Markusa preradili do zálohy. Usadil sa v Okoličnom a zamestnal ako plánovač, neskôr technik v Lesnom závode v Liptovskom Mikuláši. Zomrel 31. januára 1967 v Ružomberku. Rozkazom prezidenta Slovenskej republiky č.13 z 3. septembra 2007 bol 22. mechanizovanému práporu v Michalovciach zapožičaný čestný názov *Mechanizovaný prápor generála Mikuláša Markusa*.

pplk. Mgr. Miloslav ČAPLOVIČ, PhD.
Vojenský historický ústav

Zásady rovnakého zaobchádzania

Zbierka zákonov Slovenskej republiky uverejnila 19. júla 2007 zákon č. 326/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 539/2005 Z. z. (ďalej len „**novela antidiskriminačného zákona**“).

Na antidiskriminačný zákon sa odvolávajú napr. zákon č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, Zákonník práce v znení neskorších predpisov a zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov.

Cieľom tejto novelizácie, ktorá nadobudla účinnosť 1. septembra 2007, bolo úplné prevzatie európskych smerníc v príslušnej oblasti. Komisia Európskych spo-

ločenstiev zaslala Slovenskej republike formálne oznámenia, ktorými sa začali konania o porušení Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva podľa čl. 226, pričom Slovenskej republike hrozilo podanie žaloby na Súdny dvor Európskych spoločenstiev a následne uloženie pokút. Okrem Komisie Európskych spoločenstiev sa k jednému ustanoveniu antidiskriminačného zákona vyjadril aj Ústavný súd Slovenskej republiky svojím nálezhom z 18. októbra 2005, ktorým označil za protiústavné ustanovenie obsahujúce právnu úpravu osobitných vyrovnávacích opatrení na zabránenie znevýhodnenia súvisiaceho s rasovým alebo etnickým pôvodom.

Na spracovaní novely antidiskriminačného zákona sa podieľala medzirezortná pracovná komisia, ktorá požiadala o stanovisko šesť významných právnych inštitúcií v Slovenskej republike; tieto inštitúcie sa vyjadrovali najmä k ponechaniu pojmu „dobré mravy“ v antidiskriminačnom zákone na základe námietok Komisie Európskych spoločenstiev. Ponechanie tohto pojmu sa odôvodnilo jeho použitím v iných, významnejších právnych predpisoch, napr. v Občianskom zákonníku, Obchodnom zákonníku,

Zákonníku práce, v právnych poriadkoch iných štátov (francúzskom, nemeckom, rakúskom a českom), ako aj rozsiahlou judikatúrou, ktorá reaguje na konkrétne okolnosti prípadu a štandardy noriem slušného správania akceptované v spoločnosti. Od subjektov, ktoré sú povinné dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblastiach ustanovených antidiskriminačným zákonom, sa na základe jeho novely očakáva aj prijímanie opatrení na ochranu pred diskrimináciou.

ZMENY ZÁSAD PODĽA EURÓPSKEJ LEGISLATÍVY

Predchádzajúce znenie antidiskriminačného zákona upravovalo povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblastiach ustanovených týmto zákonom s výnimkou opatrení ustanovených osobitnými predpismi, ak sú potrebné na zabezpečenie bezpečnosti, vnútorného poriadku, predchádzania protiprávnej činnosti, zabezpečenia ochrany zdravia alebo ochrany práv, právom chránených záujmov a slobôd osôb. Prevzatá európska smernica neobsahuje takúto výnimku, ale týka sa všetkých osôb vo verejnom a súkromnom sektore vrátane verejných orgánov vo

vzťahu k rôznym oblastiam spoločenského života. Na žiadosť Komisie Európskych spoločenstiev muselo byť uvedené vyňatie z povinnosti dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania vypustené.

Podľa § 4 ods. 1 písm. b) sa antidiskriminačný zákon nevzťahuje na rozdielne zaobchádzanie z dôvodov zdravotného postihnutia a veku, ktoré vyplýva z ustanovení osobitných predpisov upravujúcich služobný pomer. Napr. z ustanovení zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý sa v tomto prípade cituje, vyplývajú rôzne horné vekové hranice pre prijatie do štátnej služby v závislosti od hodnotného zboru, do ktorého má byť občan prijatý. Vzhľadom na viaceré pripomienky Komisie Európskych spoločenstiev bolo ustanovenie antidiskriminačného zákona doplnené o zdôraznenie skutočnosti, že toto vyňatie z právnej úpravy antidiskriminačného zákona sa nevzťahuje na zamestnancov vykonávajúcich prácu v pracovnoprávnom vzťahu.

Aj podľa novelizovaného § 8 ods. 3 antidiskriminačného zákona rozdielne zaobchádzanie z dôvodu veku nie je diskrimináciou pod podmienkou, že to vyplýva z osobitného predpisu. Doteraz stačilo splniť podmienky uvedené v antidiskriminačnom zákone, a ďalšia osobitná právna úprava sa už nevyžadovala.

V prospech osôb so zdravotným postihnutím sa na základe novely antidiskriminačného zákona a v súlade s európskou smernicou spresnila úprava povinnosti zamestnávateľa prijať také opatrenia, ktoré umožnia takým osobám prístup k určitému zamestnaniu, k výkonu určitej činnosti v zamestnaní, k funkčnému či inému postupu v zamestnaní alebo prístup k odbornému vzdelávaniu, nie však v prípade, že opatrenia budú pre zamestnávateľa neprimerane náročné. Za nedodržanie zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodu zdravotného postihnutia sa pritom podľa novely antidiskriminačného zákona považuje aj odmietnutie alebo opomenutie zamestnávateľa prijať tieto opatrenia.

Ak ide o registrované cirkvi, náboženské spoločnosti a iné právnické osoby, ktorých činnosť je založená na náboženstve alebo viere, novela antidiskriminačného zákona tiež spresnila, že nie je diskrimináciou rozdielne zaobchádzanie z dôvodu náboženského vyznania alebo viery; ak ide o zamestnanie v týchto organizáciách alebo vykonávanie činností pre tieto organizácie a podľa povahy týchto činností alebo v kontexte, v ktorom sa vykonávajú, tvorí náboženstvo alebo viera osoby základnú oprávnenú a odôvodnenú požiadavku povolania. Podľa európskej smernice možnosť uplatniť rozdiel v zaobchádzaní z dôvodu náboženského vyznania alebo viery osoby nemá byť použitá na odôvodnenie diskriminácie z iných dôvodov.

Predmetom rokovania Národnej rady Slovenskej republiky bola ďalšia rozsiahla novelizácia antidiskriminačného zákona. Vládny návrh zákona po niekto-

ných úpravách schválila Národná rada Slovenskej republiky 14. februára 2008, pričom zákon nadobudne účinnosť 1. apríla 2008. Ďalšia novelizácia bola podľa odôvodnenia pripravená v nadväznosti na formálne oznámenie a pretrvávajúce pripomienky Komisie Európskych spoločenstiev a jej cieľom je rozšírenie ochrany pred diskrimináciou.

K POJMU OBŤAŽOVANIA

V ďalšej novelizácii antidiskriminačného zákona sa upravuje pojem „obťažovanie“ a osobitne sa upravuje nový pojem „sexuálne obťažovanie“. Obťažovanie, ktoré má byť podľa ďalšej novely antidiskriminačného zákona považované za diskriminačné, je také správanie, v dôsledku ktorého dochádza alebo môže dôjsť k vytváraniu zastrašujúceho, nepriateľského, zahanbujúceho, ponižujúceho, potupujúceho, zneuctvujúceho alebo urážajúceho prostredia, a ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť zásah do slobody alebo ľudskej dôstojnosti. Sexuálne obťažovanie sa definuje ako verbálne, neverbálne alebo fyzické správanie sexuálnej povahy, ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť narušenie dôstojnosti osoby, a ktoré vytvára zastrašujúce, ponižujúce, zneuctvujúce, nepriateľské alebo urážlivé prostredie.

Schválená novela antidiskriminačného zákona obsahuje aj doplnenie úpravy dočasných vyrovnávacích opatrení na odstránenie foriem sociálneho a ekonomického znevýhodnenia a znevýhodnenia z dôvodu veku a zdravotného postihnutia, ktorých cieľom je zabezpečiť rovnosť príležitostí v praxi. Do základných ustanovení antidiskriminačného zákona sa doplnia zhrnutie jednotlivých dôvodov, na ktoré je zákaz diskriminácie viazaný (z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia), v nadväznosti na Ústavu Slovenskej republiky, znenie medzinárodných dohôd a preberaných európskych smerníc. V právnej úprave ochrany pred diskrimináciou pred súdom dochádza k preneseniu dôkazného bremena na žalovanú stranu. Podľa § 11 antidiskriminačného zákona je ten, kto namietá, že bolo jeho právo dotknuté porušením zásady rovnakého zaobchádzania, t. j. žalobca, povinný v návrhu označiť osobu, o ktorej tvrdí, že porušila túto zásadu, t. j. žalovaného. Žalovaný je povinný preukázať, že neporušil zásadu rovnakého zaobchádzania, ak žalobca súdu oznámi skutočnosť, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo.

OSOBITÉ ZÁKONY

Pre úplnosť treba uviesť, že podľa schválenej právnej úpravy sa zásada rovnakého zaobchádzania a zákaz diskriminácie z uvedených dôvodov uplatňuje v spojení

s právami osôb ustanovenými osobitnými zákonmi v oblasti pracovnoprávnych vzťahov, obdobných právnych vzťahoch a právnych vzťahoch s nimi súvisiacich, v oblasti sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, poskytovania tovarov a služieb a vo vzdelávaní. Diskriminácia nie je také rozdielne zaobchádzanie, ktoré je odôvodnené povahou činností vykonávaných v zamestnaní alebo okolnosťami, za ktorých sa tieto činnosti vykonávajú, ak tento dôvod tvorí skutočnú a rozhodujúcu požiadavku na zamestnanie pod podmienkou, že cieľ je legitímny a požiadavka primeraná.

V právnej úprave ochrany pred diskrimináciou pred súdom dochádza k preneseniu dôkazného bremena na žalovanú stranu. Podľa § 11 antidiskriminačného zákona je ten, kto namietá, že bolo jeho právo dotknuté porušením zásady rovnakého zaobchádzania, t. j. žalobca, povinný v návrhu označiť osobu, o ktorej tvrdí, že porušila túto zásadu, t. j. žalovaného. Žalovaný je povinný preukázať, že neporušil zásadu rovnakého zaobchádzania, ak žalobca oznámi súdu skutočnosť, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo. Každý má tiež právo na ochranu svojich práv aj mimosúdnou cestou, prostredníctvom mediácie.

Osobitnú právnu úpravu ochrany pred diskrimináciou obsahujú napr. zákon č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov. Štátny zamestnanec, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania, sa môže obrátiť nielen na súd, ale aj na príslušný orgán, ktorým je vedúci služobného úradu; v tomto konaní služobný úrad preukazuje, že nedošlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania. Podľa zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov zamestnanec má právo podať zamestnávateľovi tiež sťažnosť v súvislosti s porušením zásady rovnakého zaobchádzania a zamestnávateľ je povinný na sťažnosť zamestnanca bez zbytočného odkladu odpovedať, vykonať nápravu, upustiť od takého konania a odstrániť jeho následky. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov je oprávnené zastupovať účastníka v konaní vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania.

Na záver možno vysloviť predpoklad, že stručné zhrnutie obsahu schválených novelizácií antidiskriminačného zákona prispeje k postupnému presadzovaniu právnej úpravy tejto problematiky do praxe. V rezorte ministerstva obrany je totiž problematika rovnakého zaobchádzania stále intenzívne vnímaná.

JUDr. Alena HORSKÁ

Ilustračné foto Peter DOVINA

Do kosačiek aj lietadiel

Počtom príslušníkov síce nepatria medzi najväčšie, bez ich práce by však nenaštartoval ani jeden tank, nevzlietlo žiadne lietadlo a vôbec by sa nepohla väčšina strojov a zariadení vo výzbroji ozbrojených síl. Predstavujeme vám Zásobovaciu základňu ZT 3 Zemianske Kostolany (ZZ ZT3).

Novodobá história základne sa začala písať 1. júla 2002. Transformáciou vtedajšej Základne materiálu PHM a Základne potrubej dopravy vznikol útvar v štruktúrnej podobe, ako ho poznáme dnes. Súčasný názov nesie od minulého roka a je priamo podriadená Veliteľstvu logistiky Trenčín. Vo svojej starostlivosti má materiál zásobovacej triedy 3 a časť z materiálu zásobovacej triedy 4. Inými slovami – necelé dve stovky príslušníkov ZZ ZT3 sa starajú o všetky pohonné a prevádzkové hmoty (PHM) v ozbrojených silách, ako aj o prostriedky na prečerpávanie, skladovanie a distribúciu tohto materiálu.

„Našou prioritou je príjem, skladovanie a výdaj PHM v prospech útvarov a zariadení Ozbrojených síl SR,“ informoval veliteľ základne pplk. Ing. Pavol Spišák. „Ale to nie je nie je všetko. Záber našej činnosti je oveľa širší. Udržiavame a ošetrojeme dispozičné, operačné centrálny a depozičné zásoby materiálu PHM, robíme opravy a revízie techniky a technických prostriedkov na manipuláciu s týmto materiálom, komplexné kontroly palivových hospodárstiev všetkých útvarov a zariadení ozbrojených síl a podobne. Zabezpečujeme aj použitie prostriedkov potrubnej dopravy pri krízových situáciách na tzv. produktovode, respektíve ropovode,“ vymenoval v skratke veliteľ.

NIELEN SKLADNÍCI

Za uskladnenie a distribúciu pohonných a prevádzkových hmôt, ako aj ošetrovanie potrebného technického zariadenia zodpovedá Centrum materiálového manažmentu zásobovacej základne. A nie je to málo: veď ide o materiál určený na použitie v celých ozbrojených silách! Povedané inými slovami – starajú sa o benzin, naftu, petrolej, rôzne oleje a podobne, určené na prevádzku od „obyčajných“ kosačiek na trávu, elektrocentrál, cez osobné motorové vozidlá, bojové vozidlá až po lietadlá. Disponujú aj niektorými špeciálnymi druhmi techniky. Ako jeden z mála útvarov majú napríklad jednotku vlastnej železničnej dopravy. Dva rušne a tridsaťšesť modernizovaných cisternových vozňov slúži na distribúciu PHM. Základňa disponuje spolu so stodvadsiatimi cisternovými vozňami, no týchto 36 má špeciálnu úpravu na rekuperáciu vznikajúcich výparov, čím splňajú aj najprísnejšie normy a predpisy prepravy po železnici. Podobnú úpravu majú aj kolesové cisterny na podvozku Tatra 815 s objemom šesť až osemnásť m³. „Okrem Tatier máme aj dva ťahače, ktoré by mohli naraz prepraviť až dvadsať kubíkov pohonných hmôt. Tieto stroje už nemôžeme využívať, pretože nevyhovujú normám a zákonom o preprave na komunikáciách. Nemajú napríklad systém ABS, obmedzovač rýchlosti a podobne. Tento druh techniky nám však veľmi chýba. O jeho získanie sa formou požiadaviek snažíme už takmer sedem rokov. Aspoň jeden takýto ťahač by sme skutočne potrebovali. S dvojkomorovým návesom by sme tak mohli efektívnejšie zásobovať aj viacero útvarov naraz, napríklad benzínom

a naftou súčasne. Sekundárnym aspektom by bolo v konečnom dôsledku aj šetrenie finančných prostriedkov. V civilnom sektore je takýto spôsob distribúcie bežný,“ vysvetľuje veliteľ základne pplk. Spišák.

Medzi „moderné výdobytky doby“, ktorými sa môžu pýšiť, je napríklad linka na čistenie sudov pomocou pary, či zariadenie na vrchné plnenie cisternových prostriedkov PHM. Ide o plnoautomatické zariadenie, ktoré môže plniť až štyri cisterny rôznymi druhmi produktov naraz. Prepojené je aj s počítačom skupiny účtovania a umožňuje tak automaticky, v reálnom čase vystaviť a vytlačiť potrebnú dokumentáciu vrátane skutočnej teploty PHM a množstva PHM v kg, ako aj v litroch pri 15° C.

„POTRUBÁRI“

Ďalším z nosných prvkov organizačnej štruktúry útvaru je Centrum potrubnej dopravy. Jednotka je dislokovaná v priestoroch ZZ ZT3 a tiež neďalekých Čereňanoch. Jeho príslušníci sú určení na výstavbu potrubia na prečerpávanie rôznych druhov pohonných hmôt. Sú schopní vybudovať na okamžité použitie potrubnú linku na úseku až tridsiatich kilometrov a vybudovať celkovo 300 m³ skladovacích kapacít. Pri naplnení na vojnové počty osôb by vedeli vystaviť až 60 km potrubnej linky! „Toto centrum je prioritne určené na napojenie sa na produktovod a dopravu PHM k jednotkám či na letiská,“ spresnil podplukovník Spišák. „Ich využitie najmä v mierovom živote je však širšie. Okrem pohonných hmôt sú schopní dopravovať napríklad aj vodu. Minuloročné nešťastia v bani Nováky alebo rozsiahle požiare lesného porastu dali impulz na rozpracovanie využitia jednotky napríklad aj pri týchto udalostiach. Cvičenia ukázali, že príslušníci Centra potrubnej dopravy by boli schopní efektívne pomôcť napríklad pri doprave vody od jej zdroja cez zle prístupný a ťažký lesný terén až na miesto požiaru. Sme takto schopní plniť až tri hasičské cisterny naraz! Vhodné veľkosti potrubia

a výkonné čerpadlá máme aj na odčerpávanie vody. Napríklad pri zatopení objektov, baní, či povodniach," zdôraznil veliteľ ZZ ZT3.

ŤAŽKÝ ŽIVOT ČISTIČA

Obrovské množstvá pohonných a prevádzkových hmôt vyžadujú veľké nároky aj na ich uskladnenie. To sa v priestoroch základne realizuje v podzemných nádržiach, ale aj v takzvaných tuneloch. Ide o komplex skladových priestorov vybudovaných do útrobov hory. Za údržbu týchto priestorov, a hlavne ich čistenie a tlakové skúšky zodpovedá päťčlenná Skupina čističov podzemných nádrží a dvaja „tlakári“. O tom, že to nie je práca na závidenie, potvrdzuje skutočnosť, že do ich „čistiacich kompetencií“ patria aj všetky nádrže PHM útvarov a zariadení od Bratislavy až po Trebišov. Každá z nich sa musí vyčistiť manuálne. To znamená fyzicky vliezť dnu a pomocou čistiacich prostriedkov odstrániť nečistoty a zvyšky zo stien a dna nádrže v priestore plnom nebezpečných a zdraviu škodlivých výparov. Podľa slov veliteľa je táto skupina od apríla do októbra prakticky stále na cestách po vojenských útvaroch. Čistia stacionárne nádrže, ale aj vlakové či automobilové cisterny. V zimných mesiacoch potom čistia a ošetrojú nádrže vlastnej základne, pretože tie sú vykurované parou a teplota je stále udržiavaná na hodnote okolo osemnástich stupňov celzia. Skupina čističov je zaradená do štruktúry Úseku opráv a odbornotechnického dozoru. Ich kolegovia z úseku zasa zodpovedajú za opravy, revízie a kalibráciu výdajných stojanov PHM a ostatných zariadení. Po dôkladnej kontrole nádrží vydávajú certifikovaný protokol o technickom stave na ich ďalšie využívanie.

RAK A PSTRUH INŠPEKTOROM

Pri manipulácii s nebezpečnými látkami akými sú pohonné hmoty, sa vynárajú aj otázky bezpečnosti a ochrany životného prostredia. „Na obidve oblasti kládeme maximálny dôraz," potvrdil veliteľ. „Vďaka odbornej a dôslednej práci pracovníka zodpovedného za dodržiavanie bezpečnostných opatrení, sme za posledné roky nemali žiadny vážnejší úraz. Prísne dbáme na pou-

žívanie ochranných prostriedkov, aj na postup pri manipulácii s nebezpečným materiálom. Súčasťou bezpečnostných opatrení je napríklad vystrojenie skladníkov antistatickými oblekmi, osvetlenie skladových priestorov v nevybušnom prevedení či výkonné hásiace systémy v spomínaných tuneloch," vymenoval podplukovník Pavol Spišák, ktorý sa ako špecialista na PHM pohybuje v tejto oblasti celý svoj profesionálny život. Zaujímavosťou vo vybavení základne sú aj dva obrovské lodné motory renomovanej automobilovej značky, ktoré slúžia v prípade výpadku elektrickej energie ako záložný zdroj energie na udržanie funkčnosti signalizačných bezpečnostných zariadení v celom objekte.

Pre prípad ekologickej havárie či požiaru disponuje ZZ ZT3 tiež vlastnou Hasičsko-havarijnou jednotkou. V jej výstroji sú dve hasičské autá a aj prostriedky na zabránenie úniku nebezpečných a škodlivých látok. Vo výbave majú aj havarijnú súpravu na likvidáciu ropnej havárie v rámci základne. Jednotka úzko spolupracuje s hasičmi okolitých obcí. V prípade potreby vyrazujú ako pomoc civilným hasičom pri likvidácii požiaru tak, ako to bolo napríklad naposledy v marci minulého roku pri zásahu v Novákoch.

„V oblasti ekológie podliehame dôkladnému systému fyzických kontrol. A to našich vojenských kontrolných orgánov z nadriadeného stupňa, ale aj z civilného Obvodného úradu životného prostredia v Prievidzi. Tým najprísnejším inšpektorom je predsa len sama príroda. Cez priestor našej zásobovacej základne preteká pstruhový potok, v ktorom môžete nájsť aj raky. A to je najlepší indikátor stavu životného prostredia v okolí útvaru," dodal s úsmevom pluk. P. Spišák.

K prvému aprílu tohto roku čaká príslušníkov Zásobovacej základne zásobovacej triedy 3 Zemianske Kostolány vnútorná reorganizácia. Ako veliteľ útvaru zdôraznil, prebehne bez znižovania či zvyšovania počtov. Jednou z hlavných úloh do roku 2015 bude pre ZZ ZT3 vybudovanie špeciálnej roty na prepravu PHM. Táto jednotka by neskôr mohla plniť úlohy aj v zahraničných operáciách.

Text a foto **Vladislav VAVRINEC**

HLAVNÉ ÚLOHY ZZ ZT3 Z. KOSTOĽANY:

- Príjem materiálu ZT III z výrobných závodov, skladovanie a výdaj do veľkokapacitných a malokapacitných prostriedkov útvarov a zariadení OS SR
- Udržiavanie a ošetrovanie dispozičných, operačných centrálnych a depozitných zásob materiálu ZT III v prospech OS SR
- Decentrálne nákupy a dodávky technického materiálu ZT IV a zásobovanie útvarov
- Komplexné kontroly technického stavu palivových hospodárstiev
- Opravy a revízie techniky a technických prostriedkov na manipuláciu s materiálom ZT III
- Čistenie, defektoskopia, tlakovanie a litrovanie nádrží PHM vrátane spracovania litrovacích tabuliek
- Kontrola kvality PHM v základni pri prijíme, skladovaní a výdaji
- Kontrola kvality dlhodobu uložených zásob PHM v útvaroch OS SR
- Vykonávanie kontrolných rozborov nebezpečných odpadov pri prijíme, podávanie návrhov na ich zhodnotenie alebo likvidáciu
- Preberanie a uskladňovanie prebytočnej techniky a materiálu na manipuláciu s materiálom ZT III a spracovanie návrhov na odpredaj a likvidáciu
- Zabezpečovanie prepráv materiálu ZT III automobilovou a železničnou dopravou
- Použitie prostriedkov potrubnej dopravy pri krízových situáciách na produktovode resp. ropovode

Slovenské modré barety

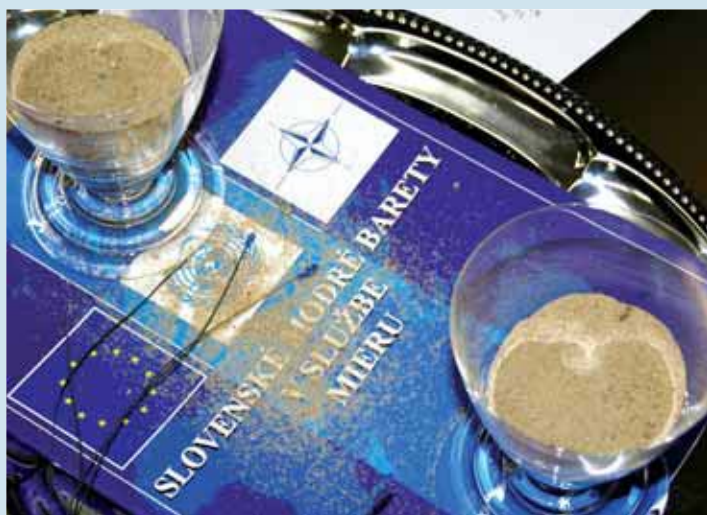
V priestoroch Verejnej knižnice Milana Rešetku v Trenčíne sa 27. februára uskutočnil krst a prezentácia novej knihy nadporučíka v. v. Jozefa Koreného Slovenské modré barety v službe mieru. Na slávnosti sa zúčastnil zástupca náčelníka štábu veliteľstva pozemných síl plukovník Ján Drevenák, riaditeľ Múzea Slovenskej pošty v Banskej Bystrici PhDr. Štefan Kollár, riaditeľ Kultúrneho a metodického centra Ozbroyených síl v Trenčíne Ing. Milan Ďuriš a mnoho ďalších hostí, medzi ktorými nechýbali ani bývalí príslušníci mierových a pozorovateľských misií OSN.

Knihu potom tak trochu netradične, púštnym pieskom pokrstili plukovník Drevenák a riaditeľka knižnice Mgr. Lýdia Brezová. Nadporučík v. v. Jozef Korený sa dlhé roky venuje filatelickej činnosti, numizmatike, poštovej a vojenskej histórii. Postupne sa zamerával najmä na zdokumentovanie činnosti pôsobenia Slovákov v misiách pod modrou vlajkou OSN. Exponáty: Misie OSN a operácie za mier a Pošta z vojenských misií OSN vystavoval na výstavách v mnohých mestách na Slovensku, v Českej republike, Rakúsku, Maďarsku i v Poľsku. Bol organizátorom výstavy k 80. výročiu Kragujevackej vzbury 71. trenčianskeho pešieho pluku v roku 1998, výstavy o účasti Slovákov v mierových misiách: Od Kórei po Cyprus v roku 2001, výstavy k 50. výročiu Dozornej komisie neutrálnych štátov v Kórei v rokoch 1953-1993 a Slovenské modré barety v službe mieru v roku 2006.

Autor vyjadril svoje poďakovanie najmä účastníkom misií v Kórei, Angole, Sierra Leone, na Balkáne i v Afganistane, ktorí prijali pozvanie na krst knihy a stali sa jej aktívnymi spolupracovníkmi. „Bez nich by sa táto publikácia len ťažko zrodila. Som rád, že ju hneď prijali za svoju,“ vyznal sa spokojný nadporučík Korený.

* * * * *

Čestný predseda Klubu filatelistov pri Kultúrnom a metodickom centre Ozbroyených síl SR v Trenčíne nadporučík v. v. Jozef Korený je rodákom z Turzovky. Po štúdiu na škole chemických laborantov v Žiline sa upísal chémii. Od roku 1957 až do svojho odchodu do zálohy v posledný deň roku 1993 pôsobil ako chemický špecialista v mnohých vojenských útvaroch. Najskôr v Znojme, potom v Havličkovom Brode, Martine a od roku 1969 až do konca vojenskej kariéry v radiačnom stredisku Východného vojenského okruhu v Trenčíne.

Svoje bohaté znalosti z oblasti filatelistiky a vojenskej histórie prejavil už v uplynulých rokoch pri prispievaní do vojenskej i civilnej tlače (Apológia, Obrana, Trenčianske noviny, Kysuce, Zberateľ, Filatelie...). Podieľal sa na tvorbe publikácie V službách mieru, ktorú vydalo ministerstvo obrany v roku 2003.

V spolupráci s Klubom filatelistov pri trenčianskom Kultúrnom a metodickom centre OS SR vydal zaujímavú knihu: Slovenské modré barety v službe mieru, ktorú vytlačili v 5. kartoreprodukčnej základni v Nemšovej. Mapuje v nej pôsobenie slovenských vojakov v misiách OSN, Európskej únie i NATO v rokoch 1953 až 2007. Spočiatku v radoch československej armády, od roku 1993 v samostatných slovenských ozbrojených silách.

Jednotlivé kapitoly sa zaoberajú pôsobením Slovákov v misiách OSN v rokoch 1989-2007, v pozorovateľských misiách OBSE a EÚ i v koalíčných operáciách NATO. Autor podrobne mapuje činnosť slovenských vojakov nielen na Balkáne, na Cypre, Golanských výšinách, v Eritrei, Východnom Timore, Iraku, Kuvajte či Afganistane, ale aj širokej verejnosti

nie až tak známych operáciách. Napríklad v Angole, Namíbií, Somálsku, Rwande, Libérii, Sierra Leone, Tadžikistane, Gruzínsku, Libanone, Moldavsku, Macedónsku i v Sudáne. Osvetľuje aj niekedy zabúdanú skutočnosť, že slovenskí vojaci sa v rokoch 1953 až 1993 podieľali na činnosti československej časti Dozornej skupiny neutrálnych štátov pre kontrolu dodržiavania prímeria v demilitarizovanej zóne medzi Severnou a Južnou Kóreou. Posledným veliteľom tejto skupiny bol Slovák generálmajor Ján Klocok.

Všetky kapitoly sú doplnené fotografickým materiálom, ukážkami korešpondencie a vojenskej poľnej pošty. Práve histórii vojenskej poľnej pošty a pečiatkam z rokov 1953 - 2007 venuje autor aj osobitnú kapitolu, rovnako aj Výcvikovej základni mierových síl OSN v Nitre, ktorá za obdobie rokov 1993 - 2006 pripravila stovky slovenských vojakov do rôznych misií vo svete.

Pre všetkých, ktorí sa zúčastnili niektorej z operácií v zahraničí, ale aj pre čitateľskú verejnosť, ktorá sa zaujíma o históriu je kniha Jozefa Koreného Slovenské modré barety v službe mieru vítanou pomôckou a zdrojom mnohých zaujímavých informácií.

Text a foto Jozef ŽIAK

Moderná zahraničná politika

V Kurze národnej bezpečnosti Národnej akadémie obrany (NAO) v Liptovskom Mikuláši vystúpil 27. februára mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Veľkej Británie v SR Michael Roberts. Vypočuli si ho aj príslušníci Kurzu generálneho štábu Armády ČR z Ústavu operačných a taktických štúdií Univerzity obrany Brno. Britský veľvyslanec sa vo svojom vystúpení zamerával na problémy globalizácie, zaoberal sa otázkou vstupu Turecka do Európskej únie, vytváraní bezpečnostného prostredia a prevencii konfliktov. Českí profesionálni vojaci sa oboznámili s kariérnym vzdelávaním a prípravou slovenských vojenských profesionálov v Centre kariérneho rozvoja Národnej akadémie obrany a starší vojenský poradca ministra obrany SR pre vojenské školstvo plk. gšt. doc. Ing. Miroslav Kelemen, PhD. informoval českých hostí o dokončovaní transformácie vojenského školstva.

Text a foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

Valentínsky RIKOS – tour

Deň sv. Valentína ľudia prežívajú rôzne. Na vyučovanie v tento sviatok určite budú spomínať mnohí študenti stredných škôl z Nových Zámkov. Príslušníci Regrutačného strediska Nitra pripravili pre nich neobyčajne predpoludnie. Nerozdávali kvety ani sladké srdiečka, ale informácie. Podujatie sa konalo pri príležitosti osláv 15. výročia vzniku OS SR a bolo súčasťou kampane „RIKOS – tour 2008“.

Vojaci z Regrutačného strediska Nitra zorganizovali spolu s vojakmi z Hlohovca a príslušníkmi Vojenskej polície Topoľčany netradičnú formu vyučovania. V kinosále Mier v Nových Zámkoch zaujímavým spôsobom priblížili moderné Ozbrojené sily SR. Vojaci prezentovali svoju profesionálnu činnosť, výzbroj, výstroj a vycvičenosť. Študentom prezentovali ukážky strelieb z vojenských výcvikových priestorov na Slovensku, ale aj v zahraničí, porozprávali im o činnosti v zahraničných misiách, predviedli transport raneného v simulovanom výcviku. Hovorené

slovo spestrila hudobnými vstupmi kapela Vanila Club a speváčka Daniela.

Zúčastnení si mohli vyskúšať vojenský výstroj, zasúťažiť si a otestovať sa. Príslušníci Regrutačného strediska Nitra rovnakú akciu pripravili aj pre študentov z Levíc a zo Šale.

Text a foto **rtn. Andrea CÉTENYIOVÁ**

S vôňou pušného prachu

V bratislavskom Klube Ministerstva obrany sa 4. marca uskutočnila vernisáž fotografií Petra Dovinu, fotoreportéra mesačníka Obrana (na fotografii). Jej názov je S vôňou pušného prachu.

Peter Dovina (nar. 1959 v Trstenej) sa venuje fotografii od svojich 15 rokov, keď sa začal učiť za fotografa. Ako fotoreportér začal zaznamenávať život v rezorte obrany v roku 1997. Jeho zábery majú v sebe dynamiku, veľkú vypovedaciu schop-

nosť, dobré profesionálne stvárnenie aj snahu o zachytenie emócií. Dovinove najlepšie fotografie sú z prostredia „pozemného“ vojenského výcviku. Na stovkách fotoreportáží z výcvikových priestorov Lešť, Turecký vrch či Valaškovce zaznamenáva vojenských profesionálov počas ich domácich aj medzinárodných cvičení, vyvedení, presunov alebo strelieb. Jeho tvorba sa tak už teraz stala obrazovou kronikou ozbrojených síl. A ak k rezervám fotografa Petra Dovinu patrila jeho „neambícia“ prezentovať svoju tvorbu aj v rámci fotografických súťaží alebo výstav, je jeho prvá fotovýstava krok správnym smerom. Od apríla bude postupne inštalovaná v ďalších posádkových kluboch.

Pavol VITKO

Foto **Vladislav VAVRINEC**

Protokol v praxi (27) Ako sa naučiť presnosti

Nepresnosť je v našej spoločnosti častým javom. Pritom zásada presnosti patrí k hlavným pravidlám slušnosti. Neraz sa to začína nevinne... Prídete o pár minút neskôr na poradu, zmeškáte začiatok divadelného predstavenia, prídete neskoro na dohodnutú schôdzku a pod. Mnohí si ani neuvedomujú, že meškaním znevazujú svojich priateľov, partnerov a známych.

Vo všeobecnosti platí, že na určité príležitosti – a to nielen protokolárne – by sme nemali nikdy meškať. Ak sme pozvaní na slávnostnú večeru alebo ples, kde predpokladáme určitý zasadací poriadok, je nevyhnutné prísť načas, ak nie minimálne o pár minút skôr. Sú aj také príležitosti, ako napríklad koktail, kde nie je nevyhnutné byť na minútu presní. Môžeme prísť kedykoľvek, ale aj odísť, ale tiež sa musíme „vojsť“ do určitého časového limitu, kedy prísť a nemeškať. Na recepciu by sme nemali prísť ani príliš skoro, ale ani príliš neskoro. V posledných rokoch sa zaužívalo pri pozvaní na recepciu uviesť nielen začiatok, ale aj jej koniec, preto by sme mali vedieť, kedy najneskôr odísť. Ak organizujeme spoločenskú udalosť, kde sme hostelia, je nevyhnutné, aby sme prišli v dostatočnom predstihu, aby sme mohli svojich pozvaných hostí privítať.

Presnosť v pracovnom styku by mala byť samozrejmosťou. Nepresnosť by nemala byť tolerovaná. Pozvania na stretnutia alebo porady, či už ústne alebo písomné, by mali jasne stanoviť dodržanie presnosti. Pozvaný by mal ihneď informovať svojho nadriadeného v prípade, že nemôže termín a čas dodržať. Ak prichádzame nepresne, je našou povinnosťou ospravedlniť sa a stručne vysvetliť dôvod meškania (stať sa to môže každému, no nemalo by to byť samozrejmosťou). Keď prídete neskoro na poradu, je nevhodné „vpadnúť“ do rozhovoru, podávať si s každým ruky alebo inak vyrušovať. Myslite aj na to, že prípade veľkého meškania, účasť na porade prítomní neprijmú a nadriadený nás pošle preč, čo môže mať pre nás zlé následky.

Platí, že ak vyžadujeme presnosť od svojho okolia, mali by sme byť príkladom. Aj pre nadriadeného platí to isté čo pre vás. Nestačí len vyžadovať a ako nadriadený si vyhradiť privilégia. Takýto postoj podkopáva dôveryhodnosť.

kpt. Ing. Miloš ARNOLD
oddelenie protokolu KaMO

Fuzzy množiny

Na 9. ročníku matematickej konferencie o fuzzy množinách FSTA 2008 sa 4. – 8. februára zišlo v Liptovskom Jáne 97 účastníkov z pätnástich krajín: Slovenska, Česka, Rakúska, Japonska, Indie, Iraku, Poľska, Francúzska, Izraela, Španielska, Belgicka, Maďarska, Nemecka, Talianska a Srbska. Existuje veľa oblastí, kde vládne nepresnosť. Práve tam sa snaží teória fuzzy množín poskytovať z nepresných podkladov presné výsledky. Uplatnenie má v biologických, ekonomických, sociálnych systémoch a samozrejme aj vo vojenstve. Slovensko patrí v oblasti teoretického výskumu fuzzy množín k svetovej špičke.

Soňa JAROŠOVÁ

Triedni nepriatelia II.

Pol stovky autentických príbehov o obetiach bývalého, nedemokratického režimu spred roku 1989, prináša publikácia **Triedni nepriatelia II.** Spisovateľ Rudolf Dobiáš spracoval a v úlohe zostavovateľa od viacerých autorov zozbieral trpké osudy študentov, roľníkov, úradníkov či policajtov, ktorí nesklopili hlavy a včas sa nezaradili na tú „správnu“ stranu. Dostali sa tak medzi 70-tisíc občanov, ktorých vtedajší režim, len na Slovensku poslal z politických dôvodov do väzenia. Respektíve medzi stovku tých, ktorí boli z politických dôvodov popravení, alebo zomreli pri vyšetrovaní či na následky väzenia.

V druhom diele **Triednych nepriateľov** sú už prezentované aj príbehy vojakov. **Slučka pre čatára Lednického** hovorí o mladom poddôstojníkovi, ktorý po roku 1948 nechcel slúžiť novému režimu. Keďže ho z armády neprepustili, rozhodol sa emigrovať. Z utečeneckého tábora v Nemecku sa však vrátil, aby na Slovensku organizoval činnosť proti novému režimu v rámci tzv. Bielych légii. Celý zámer bol najmä zo strany amerických tajných služieb a emigrantských centrál organizovaný bez reálnej znalosti situácie a vopred bol odsúdený na neúspech. A. Lednického polícia chytila ešte pred začatím akejkoľvek reálnej akcie. Zomrel na popraviske.

Aj v príbehu **Americký sen** sa rozhodol vojak Anton Halko (foto vpravo) emigrovať. Uvedomoval si riziko vysokého trestu. Keď ho naozaj na hraniciach zaistili, bol šokovaný, že ho odsúdili aj za špionáž. Jeho, „prachobyčajného“ pešiaka z tuctovej jednotky, ktorý nevedel ani slovo v cudzom jazyku. Bolo to tesne po roku 1970 a Halkov prípad využili na to, aby od podobného činu exemplárnym a medializovaným trestom odstrašili všetkých, ktorí mali „zajačie úmysly“. Keď po zmene politickej situácie opúšťal koncom roka 1989 leopoldovskú pevnosť, mal za sebou 17,5 roka väzenia. Tretí príbeh – **Väzenie pre víťaza vojny**, hovorí o generálmajorovi v. v. Antonovi Petrákovi. Tesne pred vojnou nastúpil ako mladý dôstojník slúžiť do Petržalky, no už od roku 1940 bojoval proti nacizmu a fašizmu v západnom odboji. Ako kapitán sa v roku 1944 zúčastnil vylodenia v Normandii. Po roku 1948 bol však spolu s väčšinou príslušníkov západného odboja prepustený z armády, mučený a dvakrát väznený. Rehabilitovali ho v roku 1991.

Príbehy o trojici vojakov, ktoré sme prezentovali už aj v našom časopise, pripravil do 330-stranovej publikácie šéfredaktor Obrany Pavol Vitko. Knihu vydala Konfederácia politických väzňov Slovenska vo Vydavateľstve Michala Vaška. Je jedným z pripomenutí si rokov 1948 a 1968. Jej vydanie podporil Úrad vlády Slovenskej republiky.

Vojenská prehliadka kyrysnického pluku v rámci manévrov v roku 1840 pri Malackách (knižná ilustrácia podľa F. Myrbacha)

Bitky a bojiská

Sedemročná vojna a „husársky kusok“ Andreja Hadika, „Zemiaková vojna“ a posledné boje s Turkami, Letná výprava Slovákov 1848 – 1849 či Pruské vojská na Slovensku a vojna pri Lamači – to je len niekoľko kapitol z druhého zväzku série publikácií **Bitky a bojiská** v našich dejinách. Má podtitul *Od vzniku stálej armády až po prvú svetovú vojnu*. Autorom je opäť Vojtech Dangl, bývalý dlhoročný pracovník Vojenského historického ústavu (Pozri bližšie **OBRANA** november 2007, strana 24, článok *Cnostný rytier*). Knihu dopĺňa veľa dobových kresieb, litografie či mapky bojísk. Nie nadarmo má kniha nadtitul *Ilustrované dejiny*. Kniha **Bitky a bojiská** v našich dejinách, ktorú vydalo vydavateľstvo Perfekt, vyšla v tomto období aj vďaka príspevku Ministerstva kultúry SR.

Stranu pripravil **Pavol VITKO**

musia zvládať celé spektrum rozdielnych činností a vyznať sa v lečivách. Musia zvládať vysokošpecializované činnosti, ako zavádzanie katétra do centrálnej cievy, starostlivosť o vitálne funkcie pacienta počas operácie (tlak, pulz, dosťatok kyslíka), resuscitácie (oživovanie). „Chodím resuscituovať po celej nemocnici, stalo sa, že pacient dostal infarkt a odpadol pred očnou ambulanciou. Prišiel na očné a prebral sa na ARE.“

VÝCHODNÝ TIMOR

V roku 2001 prišla z ministerstva obrany ponuka pre civilné sestry pracovať v slovenskej poľnej nemocnici vo Východnom Timore. „Vždy som túžila na istý čas vycestovať a pracovať v zahraničí. Prihlásila som sa ako záujemkyňa. Prišla som domov a zahlásila: Ocko, prihlásila som sa do Timoru. Deťom v tej chvíli vstali vlasy dupkom.“ To, že ju vybrali, posudzuje skromne. „Mala som šťastie, asi potrebovali aj sestry anestéziologičky

Sestrička od Červeného mosta

Na Slovensku sa vo februári 2008 konal prvý ročník súťaže zdravotných sestier o titul Sestra roka, ktorá mala morálne oceniť nenahraditeľnú prácu sestier. Do najužšieho finále bola v kategórii poskytovateľ ošetrovateľskej starostlivosti nominovaná aj sestrička Nemocnice ministerstva obrany v Bratislave Emília Bursová.

Pracuje ako staničná anestéziologická sestra lôžkovej časti, teda je zástupkyňou hlavnej sestry na Oddelení anestéziológie a intenzívnej medicíny (ARO). Môj strýko bol lekár a vedel, ako sa bojíť krvi. Ako mladému dievčaťu mi povedal: Na žiadnu zdravotnícku školu ty nepôjdeš! „Postavila som si však hlavu a dnes si neviem predstaviť, že by som robila niečo iné. Tisíc ráz som si kládla otázku, čo by som mohla a chcela robiť a stále mi vyšla len zdravotná sestra. Je to krásne povolanie, nedá sa slovami opísať, treba ho zažiť,“ spomína si pani Bursová na začiatky v zdravotníckej uniforme. Po maturite spoznala v Žiline mladého dôstojníka a po svadbe s ním bola s armádou navždy spojená. Prežila tradičný vojenský život – sťahovanie každé štyri roky z jedného konca vtedajšieho Československa na druhý. V každom meste kde bývali, pracovala v miestnej nemocnici na ARE. Do bratislavskej vojenskej nemocnice nastúpila v roku 1993, keď jej manžela preveli na Posádkové veliteľstvo Bratislava. Prichádzala s presvedčením, že armádne zdravotníctvo symbolizuje poriadok a režim, že je to vyššia úroveň štátnych nemocníc. „A aj

tak bolo, moje očakávania sa naplnili. V minulých rokoch sme síce prežili turbulencie, keď sa lukratívne oddelenia, chirurgia, röntgen dostali do súkromných rúk. Bolo to náročnejšie obdobie najmä na psychiku, nevedeli sme, či odísť, či zostať. Dnes ideme znova k lepšiemu a vidím, že nemocnica znova nabera lesk a slávu špičkového vojenského zariadenia.“

Povolanie vojaka si zvolil aj jej syn, ale ako hovorí, jeho rozhodnutie neprijímali ľahko. „Jedného dňa nám syn doniesol prihlášku na vojenskú školu, že bude vojakom. My sme až plakali: Ivanko, vidíš to, každé štyri roky sa sťahujeme, nikam nepatríme a ty si vyberieš taký istý život? Ako predtým ja, aj on urobil po svojom a dnes slúži v Bratislave.“

KDE ZOMIERAJÚ ĽUDIA

Práca na oddelení anestézy a intenzívnej medicíny je ťažká na psychickú aj fyzickú kondíciu. Sestry aj lekári vidia mnoho ľudských osudov bez šťastného konca. Pani Milka si spomína na svadbu mladého pacienta chorého na srdce. „Bolo to asi pred desiatimi rokmi. Tomu chlapcovi potom zistili aj rakovinu. Mal priateľku, roky žili spolu. Videl, ako to s ním ide z kopca, tak ju požiadal o ruku. Keď prišiel sobášiaci, bol taký slabý, že sme ho museli do kresla preniesť. Bola to svadba, ale všetci sme plakali. Zomrel o štyri dni od sobáša.“

Práca zdravotných sestričiek je náročná a rôznorodá. Okrem známych úkonov, ako sú odbery krvi, podávanie liekov a starostlivosť o hygienu pacientov a prostredia

k operáciám. „Keď si balila veci a odchádzala z domu, keď nastupovala do lietadla, mala pocit, že sa jej to sníva. Ako hovorí, prebudila sa až vo vrtuľníku, ktorý ich prevážal do mestečka Siau. Vo východnom Timore bola od júla 2002 do júla 2003. „Bolo mi do plaču pri pohľade na tú strašnú chudobu. Tamajšie deti sa bili o fľašu obyčajnej čistej vody,“ spomína na zážitky z Timoru.

MEDZI NAJLEPŠÍMI

Milka Bursová sa 13. februára zúčastnila na slávnostnom vyhlásení výsledkov súťaže Sestra roka. „Takéto ocenenie by si zaslúžila každá sestra pracujúca v zdravotníctve,“ hovorí. „Naša práca je tímová, jeden človek ju sám nezvládne. Tu sme šikovný, dopĺňajúci sa kolektív, takže beriem to tak, že som sa tam dostala, no nielen sama za seba, ale s pomocou celého kolektívu a reprezentovala som nás všetky.“ Titul Sestra roka v kategórii poskytovateľ ošetrovateľskej starostlivosti nakoniec získal muž, Ivan Žilínčik, pracovník agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti vo Veľkom Orvišti. Napriek tomu, že M. Bursová tento titul nezískala, nominácia svedčí o kvalite práce celého kolektívu OAIM vo vojenskej nemocnici v Bratislave.

Na záver sa žiada dodať, že každá aktivita, ktorá ocení nenahraditeľnú a ťažkú prácu zdravotných sestier a prispieje k zvýšeniu prestíže tohto povolania, je na Slovensku potrebná.

Text a foto **Michaela FARKAŠOVÁ**

Výsluhové zabezpečenie vojakov

Sociálne zabezpečenie je z právnej stránky veľmi zložitou oblasťou a je preň zvlášť charakteristická dynamika legislatívnych zmien. Od schválenia zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 328/2002 Z. z.“) došlo k viacerým zmenám...

Vecné a legislatívne zmeny v právnych úpravách priebehu služby profesionálnych vojakov a tiež zánik niektorých inštitútov v priebehu vojenskej služby (povinná vojenská služba, prípravná vojenská služba) majú priamy vplyv na obsah a rozsah sociálneho zabezpečenia vojakov. K zásadným zmenám došlo tiež v obsahu všeobecného systému sociálneho poistenia zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“). Tie sa v rôznej miere dotýkajú aj obsahu sociálneho zabezpečenia vojakov. Aby bol vytvorený vecný a legislatívny súlad uvedených zákonov, bola nevyhnutná rozsiahlejšia novelizácia zákona č. 328/2002 Z. z.

VÝSLUHOVÉ ZABEZPEČENIE

Dávky výsluhového zabezpečenia poskytované profesionálnemu vojakovi závisia predovšetkým od trvania služobného pomeru a od sumy služobného platu, ktoré dosiahli v období pred vznikom nároku na dávku. Z výsluhového zabezpečenia sa poskytuje: výsluhový príspevok, odchodné, úmrtné, výsluhový dôchodok, invalidný výsluhový dôchodok, vdovský výsluhový dôchodok, vdovecký výsluhový dôchodok a sirotsky výsluhový dôchodok.

VÝSLUHOVÝ PRÍSPEVOK

Ten patrí profesionálnemu vojakovi, ktorého služobný pomer sa skončil prepustením, alebo podľa osobitného predpisu (§ 196 zákona č. 346/2005 Z. z. v znení zákona č. 253/2007 Z. z.).

Výsluhový príspevok patrí odo dňa nasledujúceho po dni skončenia služobného pomeru počas:

a) jedného roka, ak služobný pomer trval najmenej päť

rokov, ale menej ako deväť rokov,

b) dvoch rokov, ak služobný pomer trval najmenej deväť rokov, ale menej ako 12 rokov,

c) troch rokov, ak služobný pomer trval najmenej 12 rokov, ale menej ako 15 rokov.

Výsluhový príspevok sa znižuje o jednu polovicu profesionálnemu vojakovi, ktorého služobný pomer sa skončil prepustením z dôvodu:

a) závažného porušenia základnej povinnosti ustanovenej osobitným predpisom (podľa § 70 ods. 1 písm. d) zákona č. 346/2005 Z. z. v znení zákona č. 253/2007 Z. z.), alebo porušenia zákazu ustanoveného osobitným predpisom (§ 70 ods. 1 písm. d) zákona č. 346/2005 Z. z. v znení zákona č. 253/2007 Z. z.).

b) právoplatného odsúdenia za prečin, ktorý je úmyselným trestným činom (§ 10 ods. 1 písm. b) Trestného zákona) alebo za zločin (§ 11 Trestného zákona).

c) ak prestal spĺňať niektorú z podmienok ustanovenú osobitným predpisom (§ 13 ods. 1 písm. f) zákona č. 346/2005 Z. z. v znení zákona č. 253/2007 Z. z. - porušenie základnej podmienky, ktorú musí profesionálny vojak spĺňať po celú dobu štátnej služby, vstup do politickej strany alebo politického hnutia).

Výsluhový príspevok sa určuje za každý skončený rok trvania služobného pomeru vo výške 2 % základu zisteného podľa § 60.

ODCHODNÉ

Prináleží profesionálnemu vojakovi, ktorého služobný pomer sa skončil prepustením alebo podľa osobitného predpisu (§ 196 zákona č. 346/2005 Z. z. v znení zákona č. 253/2007 Z. z.). Odchodné patrí profesionálnemu vojakovi, ak jeho služobný pomer trval najmenej päť rokov, vo výške jednonásobku základu podľa § 60. Zvyšuje sa za každý ďalší skončený rok trvania služobného pomeru o jednu polovicu základu podľa § 60. Najdlhšie však do 30 rokov trvania služobného pomeru.

Odchodné sa znižuje o jednu tretinu profesionálnemu vojakovi, ktorého služobný pomer sa skončil prepustením, ak:

a) podľa právoplatného služobného hodnotenia bol hodnotený ako nespôsobilý vykonávať štátnu službu,

b) prestal spĺňať niektorú z podmienok ustanovenú osobitným predpisom (§ 13 ods. 1 písm. f) až h) zákona č. 346/2005 Z. z. v znení zákona č. 253/2007 Z. z.) - porušenie základných podmienok, ktorú musí profesionálny vojak spĺňať po celú dobu štátnej služby ako: vstúpil do politickej strany alebo politického hnutia, prestal mať štátne občianstvo Slovenskej republiky alebo aj štátne občianstvo štátu, ktorý je štátom Európskej únie alebo členom medzinárodnej organizácie zabezpečujúcej spoločnú obranu proti napadnutiu, ktorej je Slovenská republika členom a prestal mať trvalý pobyt na území Slovenskej republiky,

c) v priebehu dvoch po sebe nasledujúcich rokov nespĺnil požadované normy z pohybovej výkonnosti v príslušnej vekovej kategórii alebo

d) v priebehu po sebe nasledujúcich šiestich mesiacov opakovane porušil základnú povinnosť ustanovenú osobitným predpisom (§ 119 zákona č. 346/2005 Z. z. v znení zákona č. 253/2007 Z. z.).

Odchodné nepatrí profesionálnemu vojakovi, ktorého služobný pomer sa skončil prepustením z dôvodu závažného porušenia základnej povinnosti ustanovenej osobitným predpisom (§ 70 ods. 1 písm. d) zákona č. 346/2005 Z. z. v znení zákona č. 253/2007 Z. z.), alebo porušenia zákazu ustanoveného osobitným predpisom (§ 70 ods. 1 písm. d) zákona č. 346/2005 Z. z. v znení zákona č. 253/2007 Z. z.). Odchodné tiež nepatrí tomu, kto bol právoplatne odsúdený za prečin, ktorý je úmyselným trestným činom (§ 10 ods. 1 písm. b) Trestného zákona) alebo za zločin (§ 11 Trestného zákona).

Odchodné sa zúčtuje, ak bolo profesionálnemu vojakovi vyplatené odchodné v súvislosti s predchádzajúcim skončením služobného pomeru v ozbrojených bezpečnostných zboroch, ozbrojených zboroch, Hasičskom a záchrannom zbore, Horskej záchrannej službe, Slovenskej informačnej službe, Národnom bezpečnostnom úrade, colnom riaditeľstve a v ozbrojených silách. Pri novom skončení služobného pomeru profesionálneho vojaka sa odchodné vypláti znížené o sumu odchodného vyplatenú pri predchádzajúcom skončení služobného pomeru.

ÚMRTNÉ

Ak sa skončí alebo zanikne služobný pomer profesionálneho vojaka úmrtím, alebo vyhlásením za mŕtveho, má pozostalý manžel (-ka) nárok na úmrtné vo výške odchodného, na ktoré by profesionálny vojak v čase úmrtia mal nárok. Každé pozostalé dieťa, ktoré v čase úmrtia, alebo vyhlásenia za mŕtveho profesionálneho vojaka spĺňa podmienky nároku na sirotsky výsluhový dôchodok, alebo na sirotsky dôchodok, má nárok na úmrtné vo výške základu podľa § 60.

V prípade, ak profesionálny vojak nespĺnil ku dňu úmrtia podmienku trvania služobného pomeru na vznik nároku na odchodné, vypláti sa pozostalému manželovi úmrtné vo výške jednonásobku základu podľa § 60. Ak pozostalému manželovi nevznikne nárok na úmrtné, má každé pozostalé dieťa s nárokom na sirotsky výsluhový dôchodok alebo na sirotsky dôchodok po zomretom profesionálnom vojakovi nárok aj na pomerný diel úmrtného,

na ktoré by mal inak nárok pozostálny manžel. V prípade, že pozostalému manželovi a ani pozostalým deťom nevznikne nárok na úmrtie, majú rodičia a deti profesionálneho vojaka nárok na pomerný diel úmrtie, na ktoré by mal inak nárok pozostálny manžel. Ak nie sú pozostáli, má nárok na úmrtie, ktoré by inak patrilo pozostalému manželovi, v odôvodnených prípadoch aj iná osoba, ktorá zomrelého profesionálneho vojaka vychovávala na základe rozhodnutia príslušného orgánu. Keď je takýchto osôb viac, má nárok na úmrtie každá táto osoba rovnakým dielom. Na úmrtie nemajú nárok osoby, ktoré boli právoplatne odsúdené za úmyselný trestný čin, ktorým spôsobili smrť profesionálnemu vojakovi, po ktorom by im inak vznikol nárok na úmrtie. Pokiaľ bolo úmrtie vyplatené pred dňom právoplatnosti rozhodnutia súdu, podľa ktorého bol pozostálny manžel alebo dieťa, alebo rodič odsúdený za úmyselný trestný čin, ktorým spôsobili smrť profesionálnemu vojakovi, je pozostálny manžel alebo dieťa, alebo rodič povinný vyplatené úmrtie vrátiť Vojen-skému úradu sociálneho zabezpečenia, ktorý úmrtie vyplatil, najneskôr do 30 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia súdu.

VÝSLUHOVÝ DŮCHODOK

Profesionálny vojak, ktorému sa skončil služobný pomer, má nárok na výsluhový dôchodok, ak služobný pomer trval najmenej 15 rokov. Ide o 30 % základu zisteného podľa § 60. Za 16. skončený rok trvania služobného pomeru a za každý ďalší skončený rok trvania služobného pomeru až do 20. skončeného roka trvania služobného pomeru vrátane, sa výmera výsluhového dôchodku zvyšuje o 2 % základu zisteného podľa § 60. Za 21. skončený rok trvania služobného pomeru a za každý ďalší skončený rok trvania služobného pomeru až do 25. skončeného roka trvania služobného pomeru vrátane, sa výmera výsluhového dôchodku zvyšuje o 3 % základu zisteného podľa § 60. Za 26. skončený rok trvania služobného pomeru a každý ďalší skončený rok trvania služobného pomeru sa výmera výsluhového dôchodku zvyšuje o 1 % základu zisteného podľa § 60, najviac však do 60 % základu zisteného podľa § 60.

Na výsluhový dôchodok má nárok aj profesionálny vojak, ktorému sa skončil služobný pomer - ak poberal invalidný výsluhový dôchodok a doba trvania služobného pomeru spolu s dobou poberania invalidného výsluhového dôchodku dosahuje najmenej 15 rokov. Pri výpočte takéhoto výsluhového dôchodku sa základ použitý na výpočet invalidného výsluhového dôchodku zvyšuje o rovnaké percentá, o aké by sa zvýšil invalidný výsluhový dôchodok do dňa priznania výsluhového dôchodku.

V prípade, že profesionálnemu vojakovi sa jeho služobný pomer skončil zánikom z dôvodu straty vojenskej hodnosti, alebo prepustením z dôvodu:

1) závažného porušenia základnej povinnosti ustanovenej osobitným predpisom (§ 70 ods. 1 písm. d) zákona č. 346/2005 Z. z. v znení zákona č. 253/2007 Z. z.), alebo porušenia zákazu ustanoveného osobitným predpisom (§ 70 ods. 1 písm. d) zákona č. 346/2005 Z. z. v znení zákona č. 253/2007 Z. z.),

2) právoplatného odsúdenia za prečin, ktorý je úmyselným trestným činom, vzniká nárok na výsluhový dôchodok po dovŕšení veku potrebného na nárok na starobný dôchodok podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení.

V takomto prípade sa výsluhový dôchodok vypočíta zo základu zisteného podľa § 60 ku dňu skončenia služobného pomeru a zvýši sa odo dňa skončenia služobného pomeru do dňa vzniku nároku na tento dôchodok.

INVALIDNÝ VÝSLUHOVÝ DŮCHODOK

Profesionálny vojak, ktorý sa stal invalidným v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania, má odo dňa vzniku invalidity, najskôr však odo dňa skončenia služobného pomeru, nárok na invalidný výsluhový dôchodok. Tento nárok trvá počas invalidity, najdlhšie však do dňa predchádzajúceho dňu opätovného prijatia do služobného pomeru podľa osobitných predpisov (napríklad zákon č. 73/1998 Z. z. v znení neskorších predpisov, zákon č. 200/1998 Z. z. v znení neskorších predpisov), alebo do dňa predchádzajúceho dňu priznania výsluhového dôchodku.

Na invalidný výsluhový dôchodok má nárok profesionálny vojak, ktorého schopnosť vykonávať primerané civilné zamestnanie je znížená najmenej o 20 %. Invalidný výsluhový dôchodok profesionálneho vojaka, ktorého schopnosť vykonávať primerané civilné zamestnanie je znížená najmenej o 50 %, sa určuje rovnako ako výsluhový dôchodok. Invalidný výsluhový dôchodok profesionálneho vojaka, ktorého schopnosť vykonávať primerané civilné zamestnanie je znížená najmenej o 20 %, ale najviac o 49 %, sa určuje z invalidného výsluhového dôchodku vo výške percentuálneho podielu zodpovedajúceho dvojnásobku zníženia schopnosti, profesionálneho vojaka vykonávať primerané civilné zamestnanie.

Ak sa po priznaní invalidného výsluhového dôchodku zmení miera schopnosti vykonávať primerané civilné zamestnanie, suma invalidného výsluhového dôchodku sa odo dňa tejto zmeny určí tak, ako keby invalidný výsluhový dôchodok v zníženej alebo zvýšenej výmere patrilo odo dňa vzniku nároku naň. Na vznik a trvanie nároku na invalidný výsluhový dôchodok sa za invaliditu považuje zdravotný stav, v ktorého dôsledku profesionálny vojak v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania nie je spôsobilý vykonávať službu v ozbrojených bezpečnostných zboroch, ozbrojených zboroch, Hasičskom a záchrannom zbore, Horskej záchrannej službe, Slovenskej informačnej službe, Národnom bezpečnostnom úrade alebo v ozbrojených silách, a jeho schopnosť vykonávať primerané civilné zamestnanie je v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania znížená najmenej o 20 %.

Za primerané civilné zamestnanie sa na účely posudzovania invalidity považuje zamestnanie vyžadujúce rovnaký stupeň vzdelania s podobným odborným zameraním a zodpovedajúcu dĺžku odbornej praxe, ktorú profesionálny vojak dosiahol pred vznikom invalidity.

VDOVSKÝ VÝSLUHOVÝ DŮCHODOK

Na vdovský výsluhový dôchodok má nárok vdova po profesionálnom vojakovi, ktorý splnil ku dňu smrti podmienku doby trvania služobného pomeru (15 rokov služobného pomeru) pre nárok na výsluhový dôchodok, alebo zomrel v dôsledku služobného úrazu, alebo choroby z povolania, alebo bol pred dňom smrti poberateľom výsluhového dôchodku alebo invalidného výsluhového dôchodku. Tento nárok však nevzniká vdove, ktorá bola právoplatne odsúdená za úmyselný trestný čin, ktorým spôsobila smrť profesionálnemu vojakovi alebo vojakovi prípravnej služby, ktorý bol jej manželom.

Vdovský výsluhový dôchodok je 60 % výsluhového dôchodku alebo invalidného výsluhového dôchodku, na ktorý mal alebo by bol mal nárok profesionálny vojak alebo ak sú splnené podmienky nároku na výsluhový dôchodok aj na invalidný výsluhový dôchodok, vdovský výsluhový dôchodok sa vypočíta z vyššieho dôchodku. Vdova má nárok na výplatu vdovského výsluhového dôchodku počas jedného roka odo dňa úmrtia manžela. Po uplynutí tejto doby má vdova nárok na výplatu vdovského výsluhového dôchodku, len ak:

- a) sa stará o nezaopatrené dieťa alebo
- b) je invalidná, alebo
- c) dovŕšila vek rozhodný pre nárok na starobný dôchodok, alebo
- d) vychovala aspoň tri deti, alebo
- e) dovŕšila vek 52 rokov a vychovala dve deti, alebo
- f) manželstvo vdovy so zomretým profesionálnym vojakom trvalo počas služobného pomeru najmenej pätnásť rokov, alebo
- g) k úmrtiu manžela došlo v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania.

Nárok na vdovský výsluhový dôchodok a jeho výplatu zaniká: uzavretím manželstva, alebo dňom právoplatnosti rozhodnutia súdu, podľa ktorého vdova úmyselným trestným činom spôsobila smrť profesionálnemu vojakovi alebo vojakovi prípravnej služby, ktorý bol jej manželom.

Na vdovecký výsluhový dôchodok má nárok vdovec po zomrelej profesionálnej vojačke za rovnakých podmienok, ako sú uvedené u vdovského výsluhového dôchodku.

SIROTSKÝ VÝSLUHOVÝ DŮCHODOK

Na sirotský výsluhový dôchodok má nárok nezaopatrené dieťa po profesionálnom vojakovi, ktorý bol jeho rodičom alebo osvojiteľom a ktorý:

a) splnil ku dňu úmrtia podmienku doby trvania služobného pomeru (15 rokov služobného pomeru) pre nárok na výsluhový dôchodok alebo

b) zomrel v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania vzniknutých pri výkone služby alebo v súvislosti s ním, alebo

c) bol pred dňom úmrtia poberateľom výsluhového dôchodku alebo invalidného výsluhového dôchodku.

Nárok na sirotský výsluhový dôchodok nevzniká nezaopatrenému dieťaťu po profesionálnom vojakovi, ktorý bol jeho rodičom alebo osvojiteľom, ak bolo právoplatne rozhodnuté súdom, že dieťa úmyselne spôsobilo smrť profesionálnemu vojakovi, ktorý bol jeho rodičom alebo osvojiteľom. Nevzniká tiež nezaopatrenému dieťaťu v pestúnskej starostlivosti po pestúnovi alebo po jeho manželovi.

Sirotský výsluhový dôchodok je 40 % výsluhového dôchodku alebo invalidného výsluhového dôchodku, na ktorý mal alebo by bol mal nárok profesionálny vojak ku dňu úmrtia. Ak sú súčasne splnené podmienky nároku na výsluhový dôchodok a na invalidný výsluhový dôchodok, sirotský výsluhový dôchodok sa vypočíta z vyššieho dôchodku. Ak ide o obojstranne osirelé dieťa, ktorého rodičia boli profesionálni vojaci, má toto dieťa nárok na sirotský výsluhový dôchodok po každom rodičovi samostatne.

Nárok na výplatu sirotského výsluhového dôchodku zaniká osvojením maloletého dieťaťa (zrušením osvojenia nárok na výplatu sirotského výsluhového dôchodku vznikne opätovne), a ak dieťa prestane byť nezaopatrené (ak sa dieťa stane opätovne nezaopatreným, nárok na výplatu sirotského výsluhového dôchodku vznikne opätovne).

Nárok na sirotský výsluhový dôchodok a jeho výplatu zaniká nezaopatrenému dieťaťu dňom právoplatného rozhodnutia, podľa ktorého úmyselne spôsobilo smrť profesionálnemu vojakovi alebo vojakovi prípravnej služby, ktorý bol jeho rodičom alebo osvojiteľom.

kpt. Ing. Miroslav ZRÍNI
vedúci dávkového oddelenia
VÚSZ Bratislava
Ilustračné foto Peter DOVINA

náš maličký príspevok k rozvíjaniu nášho folklórneho dedičstva.“

V roku 1998 získali Suche Karki rešpektovaneho umeleckého vedúceho z Posádkového klubu Prešov, Pavla Papáča. „Bola to výzva viesť takýto netradičný súbor, zložený výhradne z dôstojníkov armády, a hlavne dobrých chlapov. Zameral som sa na výber repertoáru, hudobného sprievodu a na dominantný vokálny prejav každého člena. Usmerňoval som ich v hlasovej disciplíne a dodržiavaní zásad zborového spevu. Aj keď som z nich najstarší, sú to skvelí kamaráti, pomôžeme si, zaspievame, stretáme sa aj mimo vystúpení.“

Pôvodne jednoliaty kolektív zložený z príslušníkov dvoch až troch prešovských súčastí je dnes pracovne rozbehaný

po celej republike – od Prešova cez Trenčín až po Bratislavu. Žijú typický vojenský „týždňový“ život. Skúšajú počas piatkových večerov, keď sa všetci zídu v prešovskom posádkovom klube. A čo na to rodiny? „Samozrejme, manželky občas frflú, že sme preč aj cez víkendy a nevenujeme sa rodinám. Ale keď vidia, ako nám ľudia tleskajú, sú na nás určite hrdé. Bez ich podpory a pochopenia by sme sa tak ďaleko nedostali. Sme si toho vedomí, preto im to chceme kompenzovať organizovaním rôznych spoločných akcií“, vraví plk. Kochan.

Skupina vydala už dva albumy s názvami „Suche Karki prišli k Vam“ a „V prešovskej kasárni“. V tomto roku majú ambíciu vydať tretie CD. Takisto ich môžete vidieť a počuť napríklad 13. marca na posádkovej prehliadke umeleckej činnosti Posádkového klubu v Prešove, posledný júnový víkend na festivale Folklórny Prešov, v auguste v Zemplínskych Hámroch na akcii Hamorská mňa, či na ďalších pódiiach.

Michaela FARKAŠOVÁ
Foto **Vladislav VAVRINEC**

So zlatom v „karkoch“

Od domácich zábav a plesov až na pódia celoslovenských folklórnych festivalov – túto púť má za sebou vojenská mužská spevácka skupina Suche Karki (Suché Hrdlá) z Prešova. Stáli na javiskách vo Východnej a Terchovej, ktoré sú mekkami nášho folklóru. Po ich vystúpení na festivale „Rožnovská valaška“ na Morave nám túto dôstojnícku skupinu zavedli aj Česi.

Jedenásť spevákov nosí na pleciah celé spektrum hodností dôstojníckeho zboru v aktívnej službe a vo výlužbe – bok po boku spievajú a hrajú plukovníci, podplukovníci, majori, kapitáni, nadporučíci a nadporučíci.

Príslušníci niekdajšieho prešovského 2. prieskumného práporu boli začiatkom 90. rokov známi aktivitami, ktoré robili dobré meno nielen im, ale celej armáde. Posádkový klub OS SR v Prešove na Mukačevskej ulici dodržiava túto tradíciu. Pod jeho záštitou funguje už 13 rokov aj spevácka skupina Suche Karki. „Bola to zhoda náhod alebo pozoruhodná súhra personálnych opatrení“, spomína si na spevavé začiatky plukovník Dušan Kochan, jeden zo zakladateľov a dnes organizačný vedúci skupiny. „Vo vtedajšom prieskumnom prápore sa stretli dôstojníci, ktorí sa s vervou zapájali do rôznych športových i kultúrnych akcií. Po ich skončení sme sa stretávali pri pohári dobrého vína či piva. Od nich nie je ďaleko k spevu, ktorý dáva pocit spolupatričnosti. Takto spontánne vznikla aj naša spevácka skupina.“ Na popud vtedajšieho náčelníka Klubu prieskumného práporu kapitána Jaroslava Drahusa v roku 1995 sa piati dôstojníci prieskumného práporu rozhodli rozšíriť aktivitu aj na vojenskú umeleckú pôdu. „Začínali sme na

oslavách, posedeniach a vojenských prehliadkach umeleckej činnosti. Prvý rok bol obdobím skúšania, hľadania a nachádzania správnej umeleckej polohy. Skupina, z veľkej časti pozostávajúca z dnes už bývalých výsadkárov, si postupne získala popularitu spontánnym a prirodzeným prejavom, kamarátskym vystupovaním so sklonom k recesii a prekročila hranice rodného regiónu. „Získali sme mnoho ocenení. Ale tie nie sú hlavným dôvodom, prečo sa tejto záľube venujeme. Rovnako nás totiž poteší, keď niekomu svojim vystúpením spôsobíme obyčajnú ľudskú radosť“, hovorí plk. Kochan.

PREČO SUCHE KARKI?

Chlapi v skupine dlhšie hľadali trefné pomenovanie, ktoré by vystihovalo ich vzťah k humoru a zdravej chlapskej sebaíronii. Hľadali názov začínajúci sa písmenami S a K, ktoré reprezentujú ich domovské „Sokolovské kasárne“. Ani jeden z nich sa neujal, a tak sa na prvom verejnom vystúpení ocitli bez názvu. Ako hovorí plk. Kochan, „žičlivá atmosféra v hľadisku spôsobila, že Jaro Drahus nahlásil do scenára názov „Suche Karki“, ktorý sme predtým zamietli ako málo dôstojný. Vystúpenie, azda aj vďaka tejto maličkosti, malo pozitívny ohlas.“ Dnes pozná slovenský folklórny svet Prešovčanov aj podľa tohto netradičného, dá sa povedať, že v ostatných regiónoch Slovenska až exotického názvu.

Zdrojom piesní a námetov sú regióny Horného Šariša, Zemplína, Horehronia či Moravy. Odtiaľ pochádzajúce parobské, regrútske, vojenské a ľúbostné pesničky. Vyjadrujú očakávania, strasti, straty, ale aj chvíľkové radosti, ktoré boli a zostali súčasťou náročnej vojenskej služby. „Snažíme sa objavovať a do repertoáru zaraďovať aj piesne, ktoré nie sú notoricky známe. Chápeme to ako

*Odvedli me na pervi raz, asi som bul zdravi,
v karčme som žašpíval s ocom i s chlopami*

*Tote ot Pijavi pametaju veľo,
no strašic som še nedal a špíval dafeť šmelo*

*"Ket ši odvedzeni ta mušiš vitrimac..."
tak mi mac hvareľi a do kufrika mi ku slaňiňe
i harmoňiju pribalili*

*Do vlaku som šidal nebarz som bul šmeli,
solzi še mi ľali po mej milej tvari
Neplač moja mila šak ja še ci vracim,
ostaň mi tu verna ja še ci odplacim*

Prešovskí čarostrelci

„Náš klub vyhral trikrát po sebe Majstrovstvá vzdušných síl v strelbe z Pi - vz. 82 v rokoch 2002 - 2004. Trofej nám už nechali. Vzdušné sily museli vyrobiť novú pre ďalších víťazov.“ To je vizitka úspešnosti streleckého oddielu v Prešove, ktorý funguje pri Leteckej základni generálplukovníka Jána Ambruša v Prešove.

Vojaci a strelné zbrane sú ako nerozlučné dvojčky. Vo všeobecnosti sa dá povedať, že strelba je okrem základnej povinnej vedomosti aj koníčkom každého vojaka profesionála. Aj v súvislosti s moderným spôsobom boja, ktorý sa presunul do miest a budov, potrebuje dnešná armáda bojovníkov, ktorí vedú efektívne riešiť situácie súvisiace s terorizmom.

NELAHKÉ ZAČIATKY

Strelecký oddiel patriaci pod Vojenskú telovýchovnú jednotu Prešov píše svoju históriu už 10 rokov. „Tento oddiel som zakladal v roku 1992. Mám rád strelbu, strielam od malička a podarilo sa mi nájsť na leteckej základni skupinku ľudí, ktorí mali záujem venovať sa strelbe nad rámec služobných povinností. Chcel som mladým vojakom priblížiť strelbu, viesť ich k tomu, aby sa ešte lepšie naučili zaobchádzať so zbraňou a osvojili si bezpečnostné pravidlá,“ opisuje zrod oddielu jeho

predseda a zakladateľ major Teodor Fekete, náčelník logistiky Leteckej základne generálplukovníka Jána Ambruša v Prešove. Na začiatku to mladý strelecký tím nemal jednoduché. Nadšenci postupne prekonávali problémy so zabezpečením zbraní a munície. Zorganizovať a legalizovať oddiel a jeho činnosť trvalo nadporučíkovi Feketemu asi dva roky. Vtedy mu najviac pomohol nadporučík Róbert Danko. Najväčší problém bol so zabezpečením zbraní na športové účely. „Všetky prekážky sa nám podarilo prekonať. Museli sme byť trpezliví a nevzdávať sa. Dnes už pravidelne využívame strelnicu Condor na Cemjate pri Prešove. Členskú základňu oddielu teraz tvorí približne 35 členov a upresňujeme ju každý rok. V oddiele sú združení príslušníci leteckej základne Prešov, medzi nimi aj štyri ženy – vojačky. Väčšinou máme mladých členov, vekový priemer je 25 až 30 rokov. Niektorí členovia streleckého oddielu sa zúčastňujú na celoslovenských súťažiach a s potešením môžeme povedať, že výkonnosť strelcov rastie,“ konštatuje major Fekete.

AMBÍCIA ZDOLAŤ LIGU

Dôkazom jeho slov sú aj výsledky príslušníkov streleckého oddielu. Zúčastňujú sa na streleckých súťažiach, ktoré organizujú Ozbrojené sily SR, ale dobré výsledky dosiahli aj mimo ozbrojených síl v regionálnej

a celoštátnej streleckej lige a aj v rámci Slovenskej asociácie praktickej strelby. K najväčším úspechom patrí nominácia niektorých členov tohto oddielu na majstrovstvách Slovenska v športovej situačnej strelbe.

Presná muška a pevná ruka si vyžaduje pravidelný tréning. Strelci v Prešove trénujú zvyčajne 1 raz týždenne, niekedy aj cez víkend pod vedením skúsenejších strelcov. „Berieme každú súťaž ako tréning. Celoslovenská liga je už na vysokej úrovni. Zahraničných súťaží sa zatiaľ nezúčastňujeme, ale dýchame na chrbát týmto výkonnostným strelcom. Dúfam, že sa nám to podarí v blízkej budúcnosti,“ hovorí mjr. Fekete. „Športová strelba je pre vojaka relaxom. Strelba je aj o umení koncentrovať sa, bezpečne zaobchádzať so zbraňou a sústrediť sa na viac činností naraz. Veliteľ leteckej základne generálplukovníka Jána Ambruša plukovník Miroslav Korba nám vychádza v ústrety, podporuje tento šport.“ Na súťažiach sa prešovskí profesionáli stretávajú s vojenskými policajtmi, civilnými policajtmi, príslušníkmi Zboru väzenskej a justičnej stráže a príslušníkmi pohotovostného policajného útvaru, ktorí sa tak isto zdokonaľujú v tomto druhu strelby z krátkych zbraní. Podľa slov mjr. Feketeho sa im prešovskí profesionáli v rôznych oblastiach vyrovnávajú.

Pri strelbe treba zdôrazniť, že bezpečnosť pri zaobchádzaní so zbraňou je základná zručnosť, ktorá sprevádza strelcov na každom kroku. Predseda a členovia streleckého oddielu sa držia tvrdenia: „Každá zbraň je taká nebezpečná, aký je jej majiteľ.“

Text a foto **Michaela FARKAŠOVÁ**

Päť rokov

Za päť rokov existencie Ordinariátu Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR sa z našej strany veľa udialo, zmenilo, vybudovalo, dosiahlo v prospech nielen katolíckych veriacich, ale aj iných ľudí pôsobiacich doma i v zahraničí. Nie všetko sa podarilo, ako sme chceli, plánovali, predstavovali si, či očakávali. Ale čosi predsa.

Boli vydané Štatúty Ordinariátu. Prvý ordinár Mons. František Rábek sa oboznámil s prostredím, uskutočňoval pastoračné návštevy zložiek, útvarov, úradov a zariadení na celom Slovensku i v zahraničných misiách. V spolupráci s kaplánmi celebraval sv. omše, komunikoval s príslušníkmi a zamestnancami zložiek, požehnával kaplnky, či vysluhoval sviatosti. V roku 2004 sa uskutočnila Medzinárodná konferencia organizácie AMI (Apostolat militaire international) po prvýkrát v Bratislave. Ordinariát sa transformoval na rozpočtovú organizáciu. Doriešila sa štruktúra a počet tabuľkových miest. Počet kaplánov stúpol na 40 (v OS SR 16). Bolo zriadených 30 farností a 10 duchovných správ. Vybudovalo sa 29 pastoračných miestností a vojenských, väzenských a policajných kaplniek. 11 vojenských kaplánov zabezpečovalo duchovnú službu v zahraničných misiách v Eritrei, Kosove, na Cypre a v Iraku. Za 5 rokov sa podľa zápisov v matrikách vyslúžilo 494 krstov, 225 sviatostí birmovania, 179 prvých svätých prijímaní, 202 sviatostí manželstva a 180 pohrebov. Ordinariát vydal 11 pastierskych listov ordinára a 7 publikácií, ako Ročenky, katechizmus pre príslušníkov OS a OZ SR pod názvom Mozaika pravdy a modlitebnú knižku pre príslušníkov OS a OZ SR pod názvom „Kresťan v uniforme“.

Príslušníci OS a OZ SR sa zúčastňovali na medzinárodnej vojenskej púti v Lurdoch vo Francúzsku, na národnej vojenskej púti do Levoče, na medzinárodnej pešej púti z Varšavy do Čenstochovej, na Púti národov do Mariazelli v Rakúsku, na Svetových dňoch mládeže s pápežom Benediktom XVI. v Kolíne nad Rýnom v Nemecku a na Národnej púti do Ríma a Vatikánu. Za ich aktívnej účasti sa uskutočnila tretia a posledná návšteva Božieho služobníka pápeža Jána Pavla II. na Slovensku.

Bola prijatá nová Koncepcia rozvoja duchovnej služby v Ozbrojených silách SR a vypracované legislatívne zmeny súvisiace so zmenou hodnotného označenia kaplánov v OS a OZ SR, držania a nosenia služobných zbraní kaplánmi a s budovaním pastoračných centier. Zaviedol sa predmet religionistiky do študijných programov v Národnej akadémii obrany v Liptovskom Mikuláši. Uskutočňovali sa letné tábory pre deti príslušníkov OS a OZ SR, konferencie spolupracovníkov väzenskej duchovnej služby a semináre pre sociálnych pracovníkov, charitatívna pomoc a sociálne služby. Rok 2006 bol poznamenaný tragickou leteckou nehodou vojenského špeciálu An-24 a nečakanou smrťou generálneho vikára Ordinariátu pplk. Mons. ThLic. Michala Štanga. Uskutočnila sa pietna púť pozostalých obetí leteckej katastrofy pod názvom Nedokončená misia do obce Hejce v Maďarsku.

Za všetko, čo sa uskutočnilo a podarilo, patrí vďaka Bohu, ordinárovi a všetkým kaplánom Ordinariátu, spolupracovníkom a mnohým príslušníkom OS a OZ SR. Päť rokov pastoračnej práce v teréne, či v rodinách potvrdilo význam a zmysel existencie Ordinariátu. Zhodnotenie úspešnosti alebo neúspešnosti, významu, či prínosu pre rezort ponechávame na čitateľoch a nielen tých, ktorým je služba ordinára a kaplánov Ordinariátu určená a ktorí s nimi prichádzali do kontaktu a pocítili ich pomoc...

Mjr. ThDr. Tibor UJLACKÝ, PhD.
kancelár a hovorca Ordinariátu OS a OZ SR

Zelená diecéza

V hlavnom chráme Ordinariátu Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR, v kostole Svätého Jána z Mathy v Bratislave sa 4. marca uskutočnila pri príležitosti piateho výročia vzniku Ordinariátu slávnostná svätá omša. Celebroval ju ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek. Koncelebrovali chargé d'affaires Svätej stolice na Slovensku Mons. Gianfranco Gallone, vojenský biskup Chorvátskej armády Mons. Juraj Jezerinac, vojenský vikár Slovenskej republiky Mons. Jozef Plut, hlavný kaplán Armády Českej republiky kapitán Jaroslav Kníchal, kaplán vojenského ordinariátu z Nemecka Klaus Peter Lenner, zástupcovia vojenských ordinariátov z Poľska, Rakúska i Maďarska, ako aj vojenský, policajný a väzenský kapláni.

Mons. Rábek vo svojej homílii priblížil zmysel a význam existencie ordinariátu pre ľudí v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch, ako aj pre ich rodinných príslušníkov. Mons. Gallone prečítal pozdravný list s apoštolským požehnaním od pápeža Benedikta XVI. pre ordinára a celý Ordinariát Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov Slovenskej republiky.

Pripomenutie si výročia ordinariátu pokračovalo potom v historických priestoroch susednej budovy Národnej rady Slovenskej republiky. Hostia, medzi ktorými nechýbal ani minister obrany SR Jaroslav Baška, náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Ľubomír Bulík a ďalší zástupcovia rezortu obrany so záujmom zhliadli dokumentárny film o ordinariáte pod názvom Zelená diecéza.

Jaroslav Baška v príhovore vysoko ocenil význam činnosti ordinariátu pre všetkých príslušníkov ozbrojených síl i civilných zamestnancov rezortu. Poznamenal, že najmä vojaci, ktorí pôsobia v zahraničných misiách a sú dlhodobo odlúčení od svojich blízkych pociťujú potrebu kontaktu s vojenskými duchovnými. Vyjadril presvedčenie, že vojenský duchovní budú aj naďalej súčasťou slovenských vojenských zahraničných misií.

František Rábek spomenul, že v súčasnosti sú vojenský kňazi v misii UNFICYP na Cypre a v misii KFOR na území Kosova. V minulosti boli aj v Eritrei a v Iraku. „Činnosť vojenských kňazov v zahraničných misiách je veľmi dôležitá pre získanie potrebných skúseností. Výhodou je, že sú v neustálom, každodennom kontakte s vojakmi. Znášajú spoločne s nimi odlúčenie od domova. Predpokladáme, že v najbližšom období by mal slovenských vojakov sprevádzať vojenský kňaz aj pri ich misii v Afganistane,“ zdôraznil Mons. Rábek.

Na záver slávnosti minister obrany a náčelník generálneho štábu ocenili Mons. Františka Rábeka medailou Za vernosť ozbrojeným silám 3. stupňa. Rektor Akadémie Ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši prof. Ján Kurty ordinárovi odovzdal plaketu za prínos k výchove mladej vojenskej generácie.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

Starostlivosť o vojenské lesy

Jednou z podriadených súčastí Odboru riadenia štátnej správy Ministerstva obrany SR je aj Vojenský lesný úrad. V jeho kompetencii je výkon štátnej správy lesného hospodárstva vo vojenských lesoch.

Vojenskými lesmi sú lesy na území vojenských obvodov Záhorie, Lešť, Javorina a Valaškovce. Ale aj lesy mimo území vojenských obvodov, ktoré tvoria ochranné pásma vojenských objektov nachádzajúcich sa mimo vojenských obvodov. Napríklad strelnice, cvičiská, muničné sklady a podobne, ktoré sú zároveň v obhospodarovaní štátneho podniku Vojenské lesy a majetky (VLM) SR Pliešovce. V súčasnosti Vojenský lesný úrad MO SR (VLÚ) vykonáva štátnu správu lesného hospodárstva v lesných celkoch, ktoré obhospodarujú spomínané VLM a v lesných celkoch neštátnych subjektov s celkovou výmerou asi 80 000 ha. VLÚ vykonáva štátnu správu lesného hospodárstva aj pre neštátne subjekty vo Vojenskom obvode Javorina, ktorým boli vydané majetky. Výmera, na ktorej hospodária neštátne subjekty v uvedenom obvode, sa mení podľa toho, ako sa vydáva majetok oprávneným subjektom a postupne sa zväčšuje.

OD POKÚT AŽ PO TVORBU ZÁKONOV

„Ak by som mal náplň našej práce objasniť veľmi, veľmi zjednodušene, povedal by som, že sa snažíme vykonávať štátnu správu lesného hospodárstva vo vojenských lesoch tak, aby pri zachovaní priority akou je využitie územia na účely obrany štátu, bolo zabezpečené hospodárenie podľa lesných hospodárskych plánov (LHP). Usmerňujeme a kontrolujeme zalesňovanie, výchovu, ako i ťažbu v nich tak, aby aj nastupujúce generácie mali pekné lesy a možnosť maximálneho úžitku z nich,“ vys-

vetil v skratke prednosta VLÚ MO SR Ing. Vladimír Kováč. Medzi hlavné činnosti lesného úradu patrí napríklad výkon štátneho dozoru na územiach určených pre potreby obrany štátu, príprava zákonov týkajúcich sa lesného hospodárstva a ďalších súvisiacich predpisov a noriem, výkon kontroly dodržiavania zákonov, vedenie prieskumových konaní, organizovanie verejného obstarávania na vyhotovovanie LHP a vedenie súvisiacej ekonomickej agendy. Pracovníci úradu tiež koordinujú vyhotovovanie a schvaľovanie lesných hospodárskych plánov, povoľujú ich zmeny, spracúvajú odborné stanoviská vo vnútrorezortných a medirezortných pripomienkových konaniach, podieľajú sa na tvorbe predpisov a podobne. Úlohou doslova neúrekom. Je neuveriteľné, že toľko povinností v takej širokej a komplexnej oblasti ako je štátna správa vojenských lesov, vykonávajú iba dvaja pracovníci VLÚ. Ing. Vladimír Kováč a jeho kolegyňa Ing. Mgr. Anna Jurovčíková sú totiž jediní zamestnanci úradu. „V civilnom sektore vykonáva štátnu správu lesného hospodárstva viacerí stupňov,“ objasnila A. Jurovčíková, ktorá v lesníctve pôsobí od roku 1978 a v rezorte obrany pracuje

od mája minulého roku. „Povinnosti si delia obvodné lesné úrady, krajské lesné úrady a Ministerstvo pôdohospodárstva SR. Tu sa všetka činnosť kumuluje do jedného útvaru, čo je veľmi zaťažujúce. Veď napríklad pri prešetrovaní rôznych skutočností, ktoré sa stali v ktoromkoľvek vojenskom obvode, musíme vycestovať a riešiť ich priamo na mieste,“ dodala Anna Jurovčíková.

NEPRIATEĽOM LYKOŽRÚT

Ťažba sa vo vojenských lesoch riadi prísnyimi normami a pravidlami. „Zaujímavosťou je, že v lesnom hospodárskom pláne kalkulujeme výšku ťažby až na obdobie troch desaťročí dopredu. Lesné hospodárske plány sú vyhotovované zvyčajne na desať rokov. Usilujeme sa dohliadať na výrub dreva tak, aby bolo do podstaty lesa zasiahnuté čo najmenej a aby bol les pre nás „produktívnym čo najdlhšie,“ prezradil Ing. V. Kováč. Les má však aj mnoho škodcov, biotických (hmyz, huby, človek) aj abiotických (vietor, imisie, sneh a iné). Staronovým problémom je v súčasnosti hynutie smrečín vo Vojenskom obvode Javorina. „Tento úhyn sa však netýka iba vojenských lesov. V odborných kruhoch je známy už viac desaťročí a v súčasnosti nabral prudkú dynamiku. Zastúpenie tejto dôležitej dreviny v lesných ekosystémoch Slovenska je teraz 26,4 %, čo predstavuje plochu 510 tis. ha. Hynutie smrečín nadobudlo takú intenzitu, že v priebehu desiatich až tridsiatich rokov môže zastúpenie smreka poklesnúť na úroveň 10 až 15 %. Hynutie smrekových porastov je dnes globálny problém a postihuje aj lesy Poľska, Českej republiky, Nemecka, Rakúska a niektorých ďalších štátov Európy. Odhaduje sa, že napríklad lykožrútom smrekovým je v súčasnosti na území SR napadnutých až 1 200 tis. m³. Vo Vojenskom obvode Javorina evidujeme k 31.12. 2007 túto „kalamitnú hmotu“ v objeme 144-tisíc m³, z toho Vojenské lesy a majetky SR š. p. evidujú asi 9-tis. m³ zatiaľ nespracovanej drevnej hmoty a v neštátnych subjektoch odhadujeme zhruba 135-tis. m³ nespracovanej drevnej hmoty. Tu je dôležitá hlavne prevencia. Musím povedať, že Vojenské lesy postupujú pri potláčaní týchto škodcov razantnejšie ako neštátne subjekty,“ informoval prednosta lesného úradu. To, že napadnutie smrekových porastov podkôrnym hmyzom má prudkú dynamiku, potvrdzuje nové evidované poškodenie porastov na vzdialenom polesí Sklené (Správa lesov Pliešovce) v odhadovanom objeme asi 20-tisíc m³ drevnej hmoty (odumierajúce a odumreté stromy).

ZMENY LEGISLATÍVY NUTNOSTOŤ

„V súčasnosti nás trápia aj niektoré legislatívne problémy. Napríklad nie je presne určené, ktoré lesy mimo vojenských obvodov by ešte mali byť vojenskými lesmi,“ vysvetlila Anna Jurovčíková a zdôraznila, že vojenský obvod nie je to isté ako vojenský les. „Ide najmä o územia okolo cvičísk, trháčich jám, účelových stavieb a ostatných vojenských objektov. Tieto územia treba špecifikovať najprv v katastri a následne zvážiť, či tieto lesy chceme obhospodarovať. Táto legislatívna úprava je potrebná predovšetkým pre ďalšie striktné určenie povinností ako vo vojenských lesoch, tak aj vo vojenských obvodoch. Musíme doriešiť aj problematiku sankcionovania pri nepovolenom vstupe do vojenského obvodu či rozšírenia kompetencií Lesnej stráže, predovšetkým v oblasti pokutovania priestupkov priamo na mieste. Vyriešiť musíme tiež nedostatky zákona o poľovníctve vzhľadom na vojenské lesy,“ doplnil prednosta VLÚ MO SR Ing. Vladimír Kováč.

NIEKOTRÉ ĎALŠIE ČINNOSTI VLÚ MO SR:

- * vydáva súhlas k návrhu územného plánu regiónu, k návrhu na určenie chráneného ložiskového územia a k návrhu na určenie a rozšírenie dobývacích priestorov,
- * vydáva záväznú stanovisku k územnému rozhodnutiu, ktoré sa má dotknúť lesných pozemkov,
- * vyhlasuje ochranné lesy a lesy osobitného určenia,
- * vydáva rozhodnutia o vyňatí z lesných pozemkov a obmedzení ich užívania (stavebná činnosť),
- * schvaľuje postup rekonštrukcie lesa a ukladá opatrenia na ochranu lesa,
- * určuje lesné celky,
- * vydáva osvedčenie o spôsobilosti odborného lesného hospodára, vedie ich register, rozhoduje o odňatí osvedčenia hospodára,
- * vykonáva poradenskú činnosť na úseku lesného hospodárstva,
- * dáva súhlas na vykonanie naliehavej ťažby nad objem predpísaný plánom.

Text a foto Vladislav VAVRINEC

Občianske právo v ozbrojených silách

Základné práva a slobody na území Slovenskej republiky sú garantované každému bez rozdielu pohlavia, farby pleti, jazyka, vierovyznania, politického alebo iného presvedčenia, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušenstva k národnostnej alebo etnickej skupine, vlastníctva majetku, veku, či inej príčiny. Nikto nesmie byť diskriminovaný a zvýhodňovaný. Nikto nesmie byť obmedzovaný vo svojich právach pri presadzovaní základných práv a slobôd (čl. 12 § 2 a 4 Ústavy SR). Niektoré základné práva môžu byť obmedzované zákonom.

Uplatňovaniu ľudských a občianskych práv v ozbrojených silách sa venovala medzinárodná odborná konferencia, ktorá sa uskutočnila v Liptovskom Mikuláši koncom februára. Prítomný bol aj Emmanuel Jacobs, prezident EUROMIL-u („European Organisation of Military Associations“ – Európska organizácia vojenských zväzov), zahraniční účastníci a vybraní príslušníci Ozbrojených síl SR. Konferencia bola pod záštitou Zväzu vojakov Slovenskej republiky.

„Ozbrojené sily sú organizáciou, ktorá zodpovedá za obranu štátu a ochranu spoločnosti. Ozbrojený boj je dôvodom, prečo vznikli a prečo naďalej existujú. Ich existencia je spojená so špecifickými obmedzeniami a pravidlami, ktoré sú zamerané na udržanie jednoty, hierarchie, disciplíny a súladu s rozkazmi,“ pripomenul v príhovore prezident Zväzu vojakov SR (ZVSR) plukovník gšt. v.v. Michal Bohunický. „Povolanie profesionálneho vojaka a jeho služba si vzhľadom na stály vývoj ľudských práv, ako aj samotnej spoločnosti, vyžaduje jednotný prístup k ľudským právam príslušníkov ozbrojených síl. Zámerom konferencie bolo prehĺbenie právneho vedomia

jej účastníkov v oblasti základných ľudských a občianskych práv zakotvených v legislatíve Slovenskej republiky a objasniť princípy pripravovanej legislatívy v rámci EU. Prezentovali sme tiež aktivity mimovládnych organizácií armád členských štátov Severoatlantickej aliancie pri presadzovaní ľudských a občianskych práv v praxi. Ale našim hlavným cieľom bolo rozprúdiť diskusiu a zdôrazniť aktuálny stav tejto problematiky v podmienkach našich ozbrojených síl. Realita je taká, že v oblasti ochrany ľudských a občianskych práv nemajú v súčasnosti príslušníci Ozbrojených síl Slovenskej republiky žiadny profesijný, odborový alebo iný orgán, ktorý by mal potrebné kompetencie. Neexistuje žiadna organizácia, ktorá by bola nezávislá a zastupovala oprávnené záujmy príslušníkov OS SR počas služby a aj po jej skončení. Občianski zamestnanci síce majú svoje odbory, no myslím si, že slovenské ozbrojené sily sú pomerne malé na to, aby tu jestvovala takáto roztrieštenosť,“ zdôraznil prezident ZVSR M. Bohunický.

NAJVYŠŠÍ ČAS NA ZMENU

So slovami prezidenta ZVSR súhlasil aj viceprezident zväzu gen. plk. v.v. Jozef Tuchyňa. „V podmienkach OS SR s prijatím „Odporúčania č. 1742 Parlamentného zhromaždenia Rady Európy“ z 11. 4. 2006 k ľudským právam príslušníkov OS vznikla nová situácia. Vyžaduje si predovšetkým vytvorenie spomínanej nezávislej organizácie, alebo samostatnej inštitúcie vojenského ombudsmana a posúdenie platnej legislatívy pre OS SR vrátane jej novelizácie. A to predovšetkým v zmysle spomínaného odporúčania,“ upozornil J. Tuchyňa. Podľa viceprezidenta ZVSR ide najmä o zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov č. 346/2005 z. z. v znení neskorších predpisov, branný

zákon č. 570/2005 z. z. v znení neskorších predpisov, Zákon o OS SR č. 321/2002 z. z., Etický kódex profesionálneho vojaka OS SR a ďalšie legislatívne normy. Účastníci konferencie sa rovnako zhodli na ďalších potrebných zmenách, napríklad o odstránení obmedzenia týkajúceho sa volebného práva príslušníkov OS, ktoré vyplýva z článku 30 Ústavy SR ods. 1 a 4, povolenie príslušníkom OS vstupovať do politických strán, či zabezpečiť legislatívne podmienky, aby sa mohol profesionálny vojak stať odporcom vojenskej služby z dôvodu výhrady svedomia. Za dôležité označili aj zaradenie do programov výcviku (študijných programov poslucháčov) útvarov, štábov, zariadení, vojenských škôl a kurzov pravidelné zoznamovanie so základnými dokumentmi riešiacimi problematiku ľudských práv.

SKÚSENOSTI PARTNEROV

„Zväz vojakov SR má vďaka členstvu v EUROMIL-e kontakty, ktoré nám umožňujú danú problematiku konzultovať a vymieňať si názory a získavať potrebné skúsenosti. Vynikajúce vzťahy máme v súčasnosti napríklad s Poliakmi či Maďarmi,“ prezradil Jozef Tuchyňa. Snahy Slovenskej republiky v oblasti uplatňovania ľudských a občianskych práv v podmienkach ozbrojených síl vyzdvihol aj prezident Európskej organizácie vojenských zväzov. „Je dôležité, aby spomínaná organizácia vznikla najmä medzi vojakmi v činnej službe,“ povedal prezident EUROMIL-u E. Jacob. „Ide o to, aby záujmy vojakov nepresadzovali „iba“ vojaci po skončení aktívnej služby alebo v zálohe. Slovensko je na začiatku. Netreba sa ponáhľať a podceňiť prípravu, ktorá je pri presadzovaní týchto dôležitých a závažných zmien veľmi dôležitá. Jedným z hlavných problémov, ktorý riešili aj iné krajiny a ktorý budete musieť vyriešiť aj vy, je prekonanie spôsobov myslenia niektorých vysokých vojenských, či vojensko-politických funkcionárov. Vaše ozbrojené sily sú už plne profesionalizované, čo vyvoláva nevyhnutnosť zmeny v samotnom vnímaní, nazeraní na profesionálnych vojakov a najmä na výkon ich služby,“ podčiarkol E. Jacob.

„Vieme, že naše predsavzatia si vyžadujú istý čas. Verím, že sa nám podarí presadiť vznik spomínaných absen-tujúcich organizácií a dosiahnuť potrebné legislatívne zmeny tak, aby podstata uplatňovania ľudských a občianskych práv bola v podmienkach Ozbrojených síl SR zachovaná,“ doplnil prezident ZVSR plk. gšt. v.v. Michal Bohunický.

Text a foto **Vladislav VAVRINEC**

ZVÄZ VOJAKOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (ZVSR)

Je občianske združenie, ktoré je vrcholovou profesijnou stavovskou organizáciou profesionálnych vojakov, pobera-telov výsluhových dôchodkov zo sociálneho zabezpečenia vo-jakov, vojnových veteránov, manželiek a manželov a zamest-nancov vojenskej správy, ktorí súhlasia s činnosťou Zväzu a zúčastňujú sa na tejto činnosti.

Základnou úlohou ZVSR je usilovať sa o humanizáciu vý-konu vojenskej služby, presadzovať všeobecné, sociálne, pra-covné, profesijné, ekonomické, kultúrne a bytové záujmy svo-jich členov, ich rodinných príslušníkov a pozostalých po pro-fesionálnych vojakoch. Nielen v rámci Ozbrojených síl SR, ale aj vo vzťahu k štátnym orgánom, ďalším orgánom verejnej správy, samosprávy a vo vzťahu k iným občianskym združe-niam pri zachovaní si politickej nezávislosti a nestrannosti.

Zväz má v súčasnosti 1 953 členov pracujúcich v 28 klu-boch. Zväz vojakov Slovenskej republiky sídli v Trenčíne. Jeho prezidentom je plk. gšt. v.v. Michal Bohunický.

EUROMIL (Európska organizácia vojenských zväzov) je vrcholovou európskou organizáciou, ktorá združuje slobodné demokratické zväzy reprezentujúce profesionálne a sociálne záujmy vojenských osôb. Je jedinou organizáciou tohto typu v Európe a na svete. Združuje 34 členských zväzov z 22 krajín (západnej, strednej a východnej Európy) a má 500 000 členov v činnej službe, mimo činnú službu a ich rodinných príslušníkov.

EUROMIL má štatút pozorovateľa alebo poradcu v európskych organizáciách, ako sú Európska únia, Rada Európy, Parlamentné zhromaždenie NATO, OBSE, ZEU a NATO. Vo všetkých vymenovaných orgánoch sa usiluje dopĺňať rozhodovanie pri tvorbe a prijímaní európskych zákonov v prospech príslušníkov ozbrojených síl.

5 x odpovedz

- 1) Rakúsky vedec, ktorý v roku 1901 objavil tri krvné skupiny sa volal:
 - a) Karl Landsteiner
 - b) Franz Budwaiser
 - c) Ludwig Müller
- 2) Ktorý taliansky skladateľ je autorom oper Nabucco a Aida?
 - a) Verdi
 - b) Vivaldi
 - c) Rossini
- 3) Čo je to katamarán?
 - a) časť nábytku
 - b) bižutéria
 - c) druh plavidla
- 4) Anglické slovo „egg“ znamená v preklade:
 - a) vtipná historka
 - b) granát
 - c) bombardér
- 5) Odborná výcviková škola Pozemného vojska OS SR je dislokovaná v:
 - a) Liptovskom Mikuláši
 - b) Ružomberku
 - c) Martine

Správne odpovede: 1a), 2c), 3c), 4b), 5c).

Sučko z Kuchyne

Su-22 s trupovým číslom 3316 vyrobili začiatkom roka 1987. V lete toho istého roka začalo lietať z českého letiska v Náměšti nad Oslavou. Po krátkom období, kedy vzlietalo a pristávalo na letisku v Hradci Králové, priletelo v roku 1992 v rámci delenia výzbroje Armády Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky na Slovensko.

Domovskou základňou sa preň stalo letisko v Kuchyni na Záhorí. Okrem mnohých špičkových pilotov na ňom lietal aj súčasný veliteľ vzdušných síl Slovenskej republiky generálmajor Juraj Baránek. Ku koncu roka 1999 lietadlo nalietalo približne 570 hodín a tak, ako

diktovali predpisy, putovalo na generálnu opravu. Po nej bolo opäť pripravené na ochranu vzdušného priestoru Slovenskej republiky.

Do vzduchu sa však dostalo iba na krátke štyri hodiny. Padlo totiž rozhodnutie, že slovenské ozbrojené sily Súčko už nebudú používať.

V súčasnosti je umiestnené neďaleko vstupu do priestorov dopravného leteckého krídla. Symbolicky – aj s figurínou pilota v kokpite – víta všetkých, ktorí na letisko v Kuchyni prichádzajú.

por. Martin URBAN
Foto čat. Peter ŘÍHA

[FOTOZAJÍMAVOŠT]

ZASMEJME SA ...

- Ocko, prosím ťa, pomôž mi s križovkou, chyba mi už len posledné slovo - prosíka syn.
- Tak to ti teda nepomôžem, - odpovedá otec.
- Posledné slovo u nás má vždy mama.

...

Žena budí svojho muža uprostred noci: - Ďuro, blcha mi chodí po chrbte.
- Rozsvieť nočnú lampu, - radí jej rozospatý manžel. - Keď ťa uvidí, zdochne od strachu.

...

- Keď moja žena začne spievať, ja so synom vyjdeme na balkón a pes vlezie do budy.
- A to už prečo? - pýta sa kamarát.
- Aby si susedia nemysleli, že ju mlátim.

...

Žena to už nevydrží. Jej manžel večer čo večer robí fušky.

„Už toho mám dosť! Každý večer si nosíš domov robotu a mňa celkom zanedbávaš!“
„Ale, miláčik, veď predsa potrebujeme peniaze. A aj iní si nosia domov robotu...“
„Ale nie všetci robia na patológii ako ty...“

...

Sklerotický manžel sa pýta svojej manželky:
- Prosím ťa, ako sa volá tá kvetina, čo nám rastie pod oknom?
- Ruža.
- Aháá. Ružena vieš, kde mám ponožky?

...

Muž sedí smutný na lavičke. Uvidí ho kamarát, pride k nemu a pýta sa:
- No čo máš nové?
- Žena má podvádza.
- Ale ja som sa pýtal, čo máš nové.

Neprijemné prebudenie

Nielen po cestách, ale aj po Železničiach Slovenskej republiky sa prepravuje rôzny majetok a technika patriaca Ozbrojeným silám SR. Počas transportu, vzhľadom na nepoctivosť niektorých našich občanov, treba prepravovaný materiál a techniku strážiť. Dňa 18. 5. 2006 slobodníka Marcela B., príslušníka VÚ 1102 Michalovce veliteľ určil do vlakovej stráže a to 18. 5. 2006 transportu č. 121615, pričom bol poučený o spôsobe výkonu služby. Napriek tomu, že počas výkonu svojej služby, ako prvá zmena v čase o 05.25 h., keď mal vykonávať bdiacu zmenu, ulahčil si výkon služby aj za cenu porušenia svojich povinností. Odstrojil sa a odišiel do osobného železničného vozňa, v ktorom spal. Tak ho našli kontrolné orgány. Po zdokumentovaní prípadu vojskovou políciou podal vojenský obvodný prokurátor návrh na schválenie dohody vojskému obvodovému súdu pre prečin porušovania povinností strážnej služby podľa § 407 ods. 1 Tr. zák. Tohto prečinu sa totiž dopustí každý, kto v strážnej službe z nedbanlivosti poruší predpisy alebo pravidlá služby.

Samosudca vojského obvodového súdu zistil, že Marcel B. porozumel zásadám trestného stíhania, ku skutku sa priznal, porozumel jeho právnej kvalifikácii ako trestného činu a súhlasil s dohodou o vine a treste. Následne dohodu o vine a treste samosudca schválil. Marcel B. bol rozsudkom uznaný vinným z prečinu porušovania povinností strážnej služby podľa § 407 ods. 1 Tr. zák. a odsúdený na peňažný trest vo výške 6000 Sk, pričom pre prípad úmyselného zmarenia tohto trestu, uložil mu súd aj náhradný trest odňatia slobody na 1 mesiac.

Vzhľadom na možné následky, ktoré vznikajú pri zanedbaní strážnej služby nielen dôležitých objektov, ale niekedy aj z pohľadu strážiaceho vojaka menej dôležitých objektov, je zanedbanie povinností v tomto smere jednoznačne trestné v zmysle Trestného zákona. O tom sa páchatelia poučia až vtedy, keď už je obvyčajne neskoro.

plk. JUDr. František KOVÁČ

Šarmantná „špiónka“

Málokto bude veriť, že bolo také obdobie, že vojak z povolania stretnutie s cudzincami najmä zo západných krajín musel nahlásiť svojmu veliteľovi. Ako mladý poručík som bol vybraný spolu s kolegami por. Kopalom, Gunárom, Zdenkom a Pavlasom za cvičiteľa vojakov na spartakiádu. Cvičenie vojakov malo veľký pozitívny ohlas na verejnosti. Cez deň sme tvrdo cvičili a večer sme, partia poručíkov, oddychovali v miestnom podniku. V útulnom malom bare hrala cigánska kapela clivé melódie. Po dobrej večeri sme si zvyčajne dali pohár vína a odišli odpočívať. Známy stereotyp večera bol narušený, keď pri vedľajšom stole sedela spoločnosť a v nej sa vynímala slečna, ktorej telesné proporcie a ideálne krivky tela vzbudili pozornosť. Spoločnosť sa zhovárala po nemecky. Naša snaha zoznámiť sa s peknou Nemkou bola obmedzená jednak príslušnými predpismi, ale aj chabou znalosťou nemčiny. Čo čert nechcel, v ten večer v poručíckej spoločnosti sedel aj kapitán Neuman, ktorý po nemecky vedel, a tak sa ponúkol, že bude tlmočiť. Voľba, kto ju privedie za fľašu vína k nášmu stolu, padla na mňa.

Slušne som vstal, podišiel k vedľajšiemu stolu a požiadal krásku o tanec. V pomalom tanci sa ku mne privinula a už ani neviem, ako som ju k nášmu stolu posadil. Začala sa formálna diskusia, kapitán tlmočil oficiálnu debatu mysliac si, že slečna nepozná náš jazyk. S kolegami sme „hodnotili“ jej zaujímavé ženské krivky, dokonca sme si farbisto predstavovali, čo by bolo, keby bolo... Nič však nebolo, lebo spoločnosť od vedľajšieho stola po chvíli vstala a odišla, slečna sa s nami rozlúčila a my sme dopili víno, ktoré som vyhral.

Ráno, keď som prišiel do práce, ma dozorný útvar upozornil, že sa musím okamžite hlásiť u veliteľa útvaru plk. Hauzírka. Hneď na mňa spustil, že som porušil zákaz stretať sa s cudzincami. Dozvedel som sa, že dotyčná je Češka, ktorá dlhodobo žije v Nemecku s rodičmi, že môže byť dokonca špiónka, ak vie po česky. Vtedy som sa z duše zasmial. Pokiaľ rozumela našim rečiam, mohla byť skutočne ohúrená. Veliteľ sa tomu tiež zasmial a nepotrestal ma. Dodnes neviem, kto bol ten iniciatívny a našu nevinnú zábavu nahlásil veliteľovi. Jedno je však isté, že dnes to majú poručíci pri stretnutiach s cudzinkami oveľa ľahšie.

Ing. Tomáš ŠVEC

Tajničku tvorí slovenské príslovie	český súhlas	hoci	turistický chodník (skr.)	chemická značka aktínia	odborní učiteľia na VŠ, kritici	Pomôcky: Dine, Loín, Aale,nyvá, Aalto A.	balík (zastar.)	zn. americia	pozdrav sklonením hlavy	čin	Pomôcky: Kali, RRR, RSM, pak, okáli	pevne s nárazom sadá	pozerá (expr.)	spôsobovať zmenu smeru
maďarské meno (Anton)						jedlo (det.)					dolná časť vlnovky			
3						chorobná zúrivosť					horské pleso			
						postupne stratia					okovaný sud			
citoslovce vyjadrujúce žiaľ			zalial, žiarou osvietil	kraj. povodňová komisia				2	olympijské hry					
Autor: Vojtech Kúkoľ	vliekla za sebou	cudzí muž. meno					otrávné látky (skr.)			st. indická boh. zla				
		fin. architekt (Alvar)					plúž			stratil vlhkosť				
1														
Arts Appliqués a L. Industrie (skr.)				lat. skr. rarus				roztúžená (bás.)					previnenie	popravil mečom
				americký maliar				slovenská obec						
hladkajú pohľadzajú							núbijská bavlna				koncovka ženských priezvisk	vojenský súd (skr.)		
							MPZ San Marina				obytná stavba			
mesto v Taliansku					šúchajú, drhnú				4					
bedro, po anglicky					chorvátsky ostrov				značka nealkohol. nápoja					
sídlo v Dánsku					lovkyňa perlo-rodiek				prelamoval					

Japonci predstavili nový tank

Technický výskumný inštitút v meste Sagamihara predstavil prototyp nového japonského tanku. Stroj začali vyvíjať v roku 2001 ako MBT-X, používa sa aj označenie TK-X. So zavedením do výzbroje sa počíta v roku 2010 a preto by mal tank v službe niesť označenie Type 10.

Nový tank sa navonok tvarovo veľmi nelíši od západných súčasníkov ako sú francúzsky Leclerc, americký Abrams či nemecký Leopard 2. Výnimočný je však svojím výškovo nastaviteľným hydropneumatickým podvozkom. Ten umožňuje stroju napríklad znížiť siluetu pri streľbe zo zálohy, alebo vyrovnávať bočný náklon pri jazde po svahu.

Hlavnú výzbroj tanku bude tvoriť kanón kalibru 120 mm. V prototypu má dĺžku hlavne 44

ráží, ale pre sériovú výrobu sa počíta s účinnejším kanónom s hlavňou dlhou 50 alebo 55 ráží. Veža by mala byť schopná niesť s minimálnymi úpravami aj kanón kalibru 140 mm. Sekundárnu výzbroj tvoria dva guľomety kalibru 12,7 mm a 7,62 mm. Kanón by mal mať automatické nabíjanie a preto budú posádku tvoriť iba traja členovia.

Tank váži 44 ton, je dlhý 9,42 m, široký 3,24 m a vysoký 2,3 m.

Miroslav Barič

Foto TRDI Sagamihara

POZVÁNKA

Rezort obrany a mesto Nitra pozývajú všetkých záujemcov na oslavy 4. výročia vstupu Slovenskej republiky do NATO. Uskutočnia sa 28. marca od 14.00 hod na Svätoplukovom námestí v Nitre.

Pripravený je zaujímavý program, v ktorom sa predstavia skupiny Komajota, Hex, Gladiátor. Nebudú chýbať prelety vrtuľníkov, ukážky vojenskej techniky, zlaňovanie, ukážky boja zblízka, výcvik služobných psov a rôzne adrenalinové atrakcie. Prezentať sa bude Vojenská polícia.

Armádny magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke o 16,20 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielať čas sledujte
na internete

Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Ľubomír Bulík a mesačník OBRANA v spolupráci s Komunikačným odborom MO SR a organizátormi Dňa detí s ozbrojenými silami a Slovenským rozhlasom, vyhlasujú pre žiakov základných škôl 7. ročník výtvarnej súťaže

VOJACI OČAMI DETÍ

Účastníci súťaže zašlú svoje práce spolu so spiatočnou adresou, telefónnym kontaktom a dátumom narodenia najneskôr do 9. mája 2008 na adresu:

Redakcia OBRANA, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava.

Autori najlepších prác v kategórii mladších a starších žiakov získajú hodnotné ceny a ich práce uverejníme na internetovej stránke Ministerstva obrany SR. Zároveň ich pozveme na vojenský Deň detí, ktorý sa tento rok uskutoční 24. mája 2008 v Gelnici.

KULTÚRNE A METODICKÉ CENTRUM
OS SR TRENČÍN

VYHLASUJE

CELOREZORTNÚ SÚŤAŽ
FOTOGRAFOV OS SR A CIVILNEJ VEREJNOSTI

PhotoAtak 2008

SÚŤAŽNÉ KATEGÓRIE

I. PROFESIONÁLNE OZBROJENÉ SILY OBJEKTÍVOM -
DOKUMENTÁRNA FOTOGRAFIA

II. VOLNÁ TVORBA -
RÔZNE FOTOGRAFICKÉ ŽÁNRE

Uzávierka súťaže: 31. júla 2008

Spolupracovníci, odborní a mediálni partneri:

Prihlášky a propozície:
www.domarmady.sk